

Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади
(СІАЗ) НБУВ
тел. /факс: 524-25-48
e-mail: siaz@pochta.ru

Україна: події, факти, коментарі
2008
№ 11
ЗМІСТ

Коротко про головне

**10–13 червня у Києві проходить
XX Міжнародна виставка-ярмарок "Агро-2008"**

Аналітика

О. Ворошилов, канд. іст. наук, старш. наук. співроб.

**Перспективы демократической коалиции
в оценках политиков и экспертов**

І. Вишневська, наук. співроб.

Подготовка Украины к Евро-2012: имиджево-политический аспект

Т. Гранчак, канд. іст. наук, заввідділу НБУВ

Ревальвация гривни: жертвы и пострадавшие есть

Партійна позиція

В. Копоть, мол. наук. співроб.

Союз левых сил в контексте политической ситуации в Украине

В об'єктиві – регіон

А. Потіха, наук. співроб.

Дострокові вибори в Києві: підсумки з поглядом у майбутнє

Прогноз на перспективу в публікаціях ЗМІ

Діяльність органів влади

Політика

Економіка

Соціальна сфера

Коментарі спеціалістів на звернення громадян

Наука – суспільству

Міжнародне співробітництво в галузі науки і освіти

Загальні характеристики наукової і науково-технічної діяльності

Космічна галузь

Інноваційні розробки та технології

Практичні впровадження науково-дослідних і проектно-технічних напрацювань

Підготовка науково- і науково-педагогічних кадрів

Освіта та кадрове забезпечення в Україні

Питання екології та уникнення техногенних катастроф

Наука і влада

Проблеми інформатизації

Матеріали Міжнародної наукової конференції

„Інтранет/Екстранет-ресурси в наукових бібліотеках”

В. Медведєва, провід. бібліограф

Бібліотечні установи в інформаційному

супроводі діяльності регіональної влади

До уваги держслужбовця

М. Чиж, наук. співроб.

Нові надходження до НБУВ

Коротко про головне

10–13 червня у Києві проходить XX Міжнародна виставка-ярмарок "Агро-2008"

У відкритті міжнародної аграрної виставки взяв участь Президент України В. Ющенко. Глава держави загалом високо оцінив виставку – він відзначив, що подібні заходи, які щороку проводяться в Україні, привертають дедалі більше уваги, у тому числі міжнародної. “Сьогодні ми є свідками того, коли десятки країн і не з одного континенту присутні на цій виставці”, – сказав Президент, назвавши це свідченням відновлення сильних позицій України на світовому продовольчому ринку (в “Агро-2008” беруть участь понад 2,5 тис. учасників з України та з-за кордону).

“Сьогодні ми бачимо, як аграрна Україна, про яку споконвічно знав світ як про житницю Європи, повертає свої права на цьому ринку”, – зазначив Президент. Коментуючи окремі кроки уряду у сфері АПК (зокрема щодо обмеження експорту певних видів сільгосппродукції), В. Ющенко висловився проти таких заходів. “До цієї політики у мене завжди буде негативне ставлення”, – сказав він, підкресливши, що використовуватиме весь обсяг своїх повноважень для призупинення подібних рішень. Глава держави також висловився проти безмитного ввезення в Україну м’яса, оскільки, на його переконання, це завдасть значної шкоди українському виробникові. “Це є непродумана політика. Вона на роки відкидає українського виробника”, – зазначив В. Ющенко.

Глава держави відзначив позитивну зовнішню кон’юнктуру на світовому продовольчому ринку, якою має скористатися український сільгоспвиробник. “У сфері сільськогосподарського виробництва ми маємо унікальну економічну можливість підняти рентабельність і ефективність”, – сказав він, зробивши акцент на тому, що цією ситуацією потрібно скористатися найбільш правильно.

Звертаючись до українського селянства, Президент закликав усіляко підтримати аграрні реформи, що відбуваються в країні.

Перед учасниками урочистих зборів з нагоди відкриття ювілейної XX Міжнародної виставки-ярмарку “Агро-2008” виступила Прем’єр-міністр України Ю. Тимошенко.

Прем’єр заявила, що уряд формує нову політику в аграрному секторі і демонструє світу серйозні успіхи. За її словами, якщо Україна виправдає очікування щодо збільшення в цьому році врожаю зернових удвічі, це буде той результат, який можна назвати “українським проривом”. “Перші кроки в цьому напрямку свідчать про те, що всі надії у нас є”, – заявила Прем’єр-міністр України.

Крім того, Ю. Тимошенко повідомила, що уряд визначив головні пріоритети щодо розвитку вітчизняного аграрного сектору: захист, примноження і збільшення якості родючості земель; створення сприятливого інвестиційного клімату і ринкової інфраструктури; створення сучасної

селекційної бази аграрного виробництва та виробництво альтернативних видів палива. “Будь-яка реформа починається з визначення пріоритетів”, – заявила Прем’єр-міністр України. Вона також додала, що уряд є надійним партнером аграрного сектору.

Ю. Тимошенко повідомила, що уряд планує максимально мінімізувати вартість сільськогосподарських кредитів. Прем’єр-міністр України нагадала, що урядом започатковано спеціальну програму розвитку аграрного сектору, яка дає можливість здешевлювати вартість кредитів за рахунок бюджету. За її словами, уряд вже збільшив видатки на здешевлення відсотків сільськогосподарських кредитів в 1,5 раза.

Ю. Тимошенко також заявила, що уряд прийняв рішення щодо здешевлення 100 % вартості кредитів підприємствам тваринництва. За її словами, вже в середу на засіданні уряду буде розглянуто питання щодо скасування податку на додану вартість і мита для племінної худоби.

Прем’єр-міністр України також пообіцяла зберегти пільговий режим оподаткування податком на додану вартість в аграрному секторі. За її словами, у поточному році держава планує виділити на підтримку аграрного комплексу 23,6 млрд грн, з яких 5 млрд грн – за рахунок збереження пільгового ПДВ.

Крім того, Ю. Тимошенко повідомила, що уряд надає великого значення Аграрному фонду України, який, за її словами, має стабілізувати цінову політику на аграрну продукцію. У 2008 р. на закупівлю зерна через Аграрний фонд урядом буде виділено 1,6 млрд грн, що у 2,7 раза більше, ніж минулого року, зазначила Прем’єр. За словами Ю. Тимошенко, це дасть можливість закупити близько 900 тис. т зерна.

Прем’єр-міністр повідомила, що уряд очікує вдвічі більшого врожаю зернових, аніж було зібрано торік. За її словами, такого результату вдалося досягти завдяки суттєвій підтримці державою аграрної галузі. Вона також заявила, що завдяки високопрофесійній роботі уряду з’явилася можливість передбачити у змінах до Держбюджету-2008 кошти на додаткове фінансування агропромислової сфери. За її словами, з урахуванням збереження пільгового режиму оподаткування сільгосптоваровиробників податком на додану вартість, рівень державної підтримки розвитку АПК та забезпечення соціальної сфери села у 2008 р. досягне рекордної відмітки – 23,6 млрд грн. Ю. Тимошенко також наголосила, що завдяки прозорій економічній політиці уряду, реальний приріст інвестицій в аграрну галузь лише за I квартал цього року зріс на 15,4 %.

“Я вірю, що Україна відродить славне ім’я житниці не тільки Європи, а й світу”, – заявила Прем’єр-міністр *(Офіційне інтернет-представництво Президента України (www.president.gov.ua). – 2008. – 10.06; Урядовий портал (www.kmi.gov.ua). – 2008. – 10.06).*

Перспективы демократической коалиции в оценках политиков и экспертов

6 июня член БЮТ И. Рыбаков и член НУ – НС Ю. Бут вышли из состава парламентской коалиции.

“Сегодня я официально заявляю о своем выходе из состава коалиции демократических сил в Верховной Раде, что означает прекращение моего участия во всех аспектах ее деятельности: законотворческой работе, голосованиях, заседаниях и собраниях”, – сказано в заявлении И. Рыбакова.

По его словам, решение оставить ряды парламентского большинства “стало логическим следствием” выявленных им “многочисленных коррупционных деяний, следы которых ведут к высшему руководству правительства”.

И. Рыбаков заявляет, что как председатель межфракционного депутатского объединения Верховной Рады “Контрабанде – СТОП” он провел “глубокий, всесторонний анализ деятельности Кабмина относительно борьбы с коррупцией на каналах ввоза в Украину импортных товаров и сырья”.

“Мой вывод однозначный и категорический: правительство не только не прекратило незаконные схемы, но и расширило арсенал средств контрабанды. Ведущую роль в администрировании коррупционных деяний играет Государственная таможенная служба и ее руководитель В. Хорошковский. Именно это ведомство и его руководитель внедрило новые контрабандные комбинации, что “облегчило” государственный бюджет на миллиарды гривен”, – говорится в заявлении.

“Допускаю, что мой шаг станет примером для всех тех моих коллег, которые не могут оставаться безразличными к всевозможным неокоррупционным стремлениям”, – заявил И. Рыбаков.

В то же время в заявлении Ю. Бута сказано, что его решению предшествовал “ряд резонансных событий и весомых обстоятельств, которые засвидетельствовали глубокие противоречия между действиями парламентского большинства и образованного им Кабинета Министров и курсом Президента Виктора Ющенко”.

“Убежден, что коалиция в ее нынешнем виде, при очевидном доминировании БЮТ, не является инструментом воплощения политики главы государства. Более того, нередко коалиция превращается в рычаг противодействия Президенту, когда она руководствуется целесообразностью одного момента и мотивами одной политической силы”, – сказано в заявлении.

“Считаю, что не могу продолжать работать в рамках образования, которое не выполняет своих же обещаний и перестало быть опорой Президента Виктора Ющенко. В то же время я оставляю за собой возможность

присоединиться к такому формату большинства в Верховной Раде, который позволит как можно более эффективно работать в интересах общества и государства”, – заявляет Ю. Бут.

Президент В. Ющенко, комментируя ситуацию в парламенте, заявил, что не считает выход двух депутатов из коалиции основанием для ее распада.

“Это (выход двух депутатов из коалиции) не является правовым основанием говорить о распаде (коалиции). Коалиция дееспособная, она продолжит свою работу”, – сказал В. Ющенко.

По его убеждению, с точки зрения права этот прецедент не причина для того, чтобы даже рассматривать вопрос о судьбе коалиции соответствующими органами.

В. Ющенко считает, что этот случай в большей степени касается организации отношений внутри фракций, к которым принадлежат народные депутаты, и между двумя фракциями-участницами коалиции.

“Этот вопрос к фракции, к политике принятия решений по тем или другим вопросам. Другими словами, когда происходят такие процессы, скорее всего, они связаны с тем, что народные депутаты хотели бы видеть более взаимосогласованную политику в тех или других вопросах”, – сказал Президент.

В. Ющенко призывал депутатов фракций коалиции “консолидироваться в рамках большинства, в рамках работы правительства”.

“Сигналы взаимопонимания и эффективных действий, правительственных в том числе, сегодня чрезвычайно нужны для того, чтобы коалиция получила второе дыхание. У меня нет сомнения, что обе фракции будут употреблять такого рода сигналы, чтобы продемонстрировать более успешную работу”, – сказал Президент.

В Секретариате Президента заявляют что ситуация с выходом депутатов из коалиции должна быть выучена.

Об этом заявила заместитель главы СП М. Ставнийчук.

“Я смотрю здесь на формальные вещи: коалиция существует, поскольку подписано коалиционное соглашение, поскольку каждый депутат вступил и находится в коалиции”, – сказала М. Ставнийчук.

Она отметила, что, конечно же, факт подачи заявлений депутатами о выходе из коалиции является вопросом для этих фракций на предмет анализа и изучения.

Фракции коалиции должны определить правовые последствия таких шагов как для самих депутатов, что написали заявление, так и для тех фракций, что входят в коалицию.

“Конечно же, вопрос есть, сегодня в КС находятся на рассмотрении дело относительно конституционности отдельных положений закона и толкования Конституции относительно так называемого вопроса большого императивного мандата”, – сказала М. Ставнийчук.

Она отметила, что ситуацию с выходом депутатов из коалиции необходимо рассматривать именно в контексте императивного мандата, решение по которому Конституционный Суд еще не вынес.

Председатель Комитета ВР по вопросам нацбезопасности и обороны А. Гриценко заявляет, что “коалицию развалили не только де-факто, но и де-юре”.

Так он прокомментировал заявления двух депутатов от БЮТ и НУ – НС о выходе из коалиции.

“Что бы не говорили лидеры фракций коалиции, ссылаясь на нормы закона, чтобы смягчить оценку ситуации, нужно признать, что нынешнюю коалицию развалили окончательно, не только де-факто, а уже и де-юре. Это очевидно для всех”, – заявил депутат.

“И уже менее важно, когда формально будет сделано заявление спикера об отсутствии коалиции, когда будет внесено в повестку дня вопроса о недоверии к Премьер-министру или отчете правительства, когда начнется отсчет времени для формирования нового правительства или новой коалиции”, – добавил он.

По словам А. Гриценко, “важно другое: отныне в парламенте коалиции реально нет, и тем самым подвергнута сомнению перспектива не только последующей законодательной работы Верховной Рады, но и деятельность правительства в его нынешнем составе”.

“Следовательно шаги, направленные на постепенное разрушение государства и государственности, которые имели место в течение последних месяцев, сформировались в целостный сценарий ускоренного развала. Теперь Украина не стала сильнее, она стала намного слабее – это факт”, – подчеркнул он.

“Абсолютно очевидно, что без ситуативной поддержки депутатами из других фракций коалиция уже не сможет принять в стенах парламента ни одного принципиального решения”, – отметил А. Гриценко.

Не “сможет она принять и изменений в бюджет, а по существу – нового бюджета на текущий год, крайне необходимого стране”, – объяснил он.

Кроме того, отметил А. Гриценко, время для заявления о выходе из коалиции было “избрано с целью ослабить и без того слабые позиции Президента В. Ющенко во время его визита в Россию и его первых переговоров с новоизбранным президентом РФ”.

“Внутренне слабая страна не может быть сильной во время международных переговоров”, – отметил депутат.

По мнению А. Гриценко, “примечательно, что организаторы разрушения коалиции сделали это чужими руками, цинично-креативно – из коалиции вышли не депутаты группы “ЕЦ”, вместо этого двух политических изменников нашли в списках Тимошенко и Луценко, чтобы потом позиционировать “ЕЦ” как главного защитника коалиции”.

В то же время депутат Верховной Рады, представитель БЮТ О. Ляшко заверяет, что юридически коалиция продолжает существовать, невзирая на выход из нее двух депутатов.

“Субъектами коалиции являются не депутаты, а фракции. В действительности никаких юридических последствий для существования коалиции эти заявления не несут, а фактически – есть проблемы. Хотя мы преодолеваем эти проблемы”, – сказал О. Ляшко.

“Смотрите, в НУ – НС есть “Едиственный центр”, которая действует по команде В. Балог и Секретариата Президента. То есть они де-юре находятся в коалиции, а фактически голосуют, как скажет В. Балог. Но коалиция от этого не прекращает действовать”, – отметил он.

По словам О. Ляшко, И. Рыбаков и Ю. Бут, которые вышли из коалиции, лишь легализовали то, что делали до этого, не голосовали, как предусмотрено коалиционным соглашением.

Президент Центра социальных исследований “София” А. Ермолаев считает, что вывод о том, может ли существовать коалиция после выхода из нее двух народных депутатов, должен сделать Конституционный Суд.

“Без выразительной правовой оценки Конституционного Суда эту ситуацию не решить. Поэтому те, кто в сердцах говорит, что коалиции нет, немного торопятся, а те, кто говорит, что коалиция будет работать, опережают события”, – считает А. Ермолаев.

Он отметил, что коалиция будет работать, когда у нее будут подтверждены 226 голосов народных депутатов.

Эксперт считает, что выход из коалиции двух депутатов существенно повлияет на “политическую повестку дня”. По его словам, если на сегодня сложилось представление, что кризис коалиции связан с борьбой между командами Президента и Премьер-министра, то выход из коалиции двух депутатов изменил эту ситуацию, поскольку был задан вопрос о коррупции и ответственности правительства.

“Независимо от того, насколько это было разыграно депутатами, все вынуждены теперь работать с этой повесткой дня. Я думаю, в ближайшее время все депутаты и депутатские группы получают моральное право как минимум задавать вопрос об ответственности правительства, антикоррупционные расследования”, – сказал он.

А. Ермолаев отметил, что после выхода двух депутатов из коалиции создались условия, в которых на заседании фракции “Нашей Украины” или БЮТ может быть задан вопрос о разрыве договора о создании коалиции.

“Только будет поставлен такой вопрос, будет запущен механизм новых коалиционных переговоров и, возможно, создания новой коалиции”, – считает А. Ермолаев. Вместе с тем он сомневается, что новая коалиция появится до конца текущей сессии парламента. По мнению политолога, нынешняя коалиция просуществует до середины июля и не более.

Следует отметить, что вопрос о существовании и дееспособности парламентской коалиции актуализировался еще ранее в связи с обострившимся конфликтом между Президентом и Премьером Украины.

Политиками и экспертами высказываются по этому поводу противоречивые мнения.

Президент В. Ющенко уверен, что демократическая коалиция имеет “свой ресурс и политический потенциал”. В то же время он констатировал, что есть определенные расхождения между ее участниками. В частности, по словам Президента, “Наша Украина” не соглашается с административным установлением цен на газ, зерно. По словам главы государства, он и его

политическая сила выступают за приватизацию исключительно в рамках национальной программы. “Хаотическое проведение приватизации – это неправильная политика”, – подчеркнул В. Ющенко. Вместе с тем он выразил уверенность, что эти расхождения можно преодолеть, упрощать в рамках открытой политики, в рамках диалога.

В свою очередь народный депутат Украины из фракции БЮТ В. Чудновский заявляет, что “у нас ровные, партнерские и дружеские отношения с подавляющим большинством фракции НУ – НС в украинском парламенте. Исключение – несколько депутатов-«нашеукраинцев», которые лично обязаны чем-то существенным людям из Секретариата Президента”.

“В том, что мы приближаемся к моменту истины, сомневаться не приходится, – считает народный депутат. – Нашим партнерам по коалиции было бы неплохо наконец уяснить три прописные истины. Первая состоит в том, что успех коалиции является успехом обеих политических сил, а не только БЮТа или лично Тимошенко, поэтому не следует каждое предложение правительства ставить в зависимость от выполнения множества предварительных условий.

Вторая истина: договоренности лишь тогда имеют смысл, когда они выполняются.

...Наконец, третья истина напоминает, что любая коалиция существует на принципах симметрии: если БЮТ ни разу не высказал своих замечаний по поводу персонального состава выдвиженцев НУ – НС на руководящие должности, то это вовсе не значит, что у нас не было никаких предостережений. Просто мы старались быть предельно порядочными партнерами, в коалиционном соглашении между которыми не предусмотрено права вето по кадровым предложениям союзников”.

Глава Комитета ВР по вопросам нацбезопасности и обороны А. Гриценко также называет невозможным переформатирование коалиции сегодня, однако не исключает, что если ситуация и дальше будет ухудшаться, то это может произойти.

Депутат допускает, что переформатирование коалиции может быть разным. Он обращает внимание на последовательные попытки развалить нынешнюю и сформировать новую коалицию “под выполнение задач, имеющих мало общего с интересами государства и простых граждан”.

“Переформатирование «по понятиям», в интересах нескольких семей, с целью дальнейшего дерибана имущества, которое еще осталось в госсобственности, под гарантии второго срока Президента – такой вариант не хочу даже обсуждать, потому что это сценарий окончательного разрушения нашего государства”, – убежден депутат.

Вместе с тем, по мнению политика, в парламенте, “хотя и очень медленно, но набирает обороты другой процесс, который также можно назвать переформатированием – на основе здравого смысла, чувства собственного достоинства и ответственности, нежелания депутатов, извините, тупо выполнять команды и прихоти партийных вождей”.

А лидер Партии регионов В. Янукович убежден: “Будущего у этой коалиции, безусловно, нет и не может быть, потому что она построена на политическом авантюризме, на решении о досрочных выборах, которые проходили в условиях, когда страна нормально развивалась, но это не удовлетворяло кучку амбициозных политиков. В коалиции есть люди, которые привыкли на кризисах, на конфликтах повышать свой политический рейтинг”.

Глава фракции Блока Литвина еще более категоричен: “Понятно, что коалиции не существует, потому что если бы коалиция существовала, то принимались бы решения, и Верховная Рада работала бы, – отметил он. – Мы все обеспокоены и, очевидно, каждый человек видит и понимает, что сегодня власть выступает в роли похоронной команды Украины, похоронной команды относительно украинского народа”.

Не секрет, что вариант создания “широкой коалиции”, которая должна прийти на смену “демократической коалиции”, уже обсуждается в среде украинских политиков. В частности, что касается доизбрания руководства Верховной Рады, то в ближайшее время, как сообщил высокопоставленный источник “УРА-Информ” в руководстве Партии регионов, голосования по данному вопросу не будет. “Официальная причина в том, что мы еще не определились с достойной кандидатурой. Но на самом деле голосование откладывается в связи с реформативанием коалиции”. Он отметил, что после столичных выборов, которые кардинально поменяют политическую расстановку в Верховной Раде, “будет создана коалиция «Нашей Украины», Партии регионов и Блока Литвина и исходя уже из новых реалий и будут делить должности вице-спикера и первого вице-спикера”.

Заместитель руководителя фракции БЮТ Н. Томенко также заявил о переговорах в Верховной Раде между Партией регионов и “Нашей Украиной” о создании “широкой коалиции”.

По словам депутата, “если раньше призрак широкой коалиции блуждал в Секретариате Президента, то теперь вполне очевидно, что он заходит в Верховную Раду Украины”. Н. Томенко считает, что ситуация, сложившаяся на сегодня в парламенте, четко свидетельствует о том, что Украина – на пороге создания новой коалиции и соответствующих последствий этого – формирования новой системы власти и нового правительства.

“Сегодня уже для всех очевидно: процесс формирования широкой коалиции состоится после завершения выборов в Киеве”, – отметил Н. Томенко. “Также очевидно, что Партия регионов теперь не претендует ни на одну должность в парламенте, поскольку по договоренности она получит пост главы Верховной Рады и совместно с Президентом будет формировать новое правительство. Так вот, можно сказать, что широкая коалиция, о которой так много говорили в Секретариате Президента, теперь уже пришла и в Верховную Раду Украины”, – подытожил народный депутат.

Народный депутат Украины Т. Стецькив (фракция НУ – НС) также считает, что невнесение фракцией Партии регионов кандидатуры на должность первого заместителя Председателя Верховной Рады свидетельствует о наличии “определенной политической игры” по реформативанию коалиции. Он

назвал достаточно вероятным то, “что кто-то действительно работает над реформатированием коалиции”.

По словам Т. Стецькива, “в части НУ – НС это бесперспективная работа”. Он отметил, что фракция НУ – НС ни при каких обстоятельствах не выйдет большинством голосов из демократической коалиции. “Поэтому я удивляюсь, что такие сценарии где-то пишутся и кто-то еще надеется, что состоятся изменения и на место Яценюка сядет кто-то другой, а Яценюк перейдет на другое место”, – отметил Т. Стецькив. По его словам, “это все фантазии, политиканство”. Т. Стецькив утверждает, что реализация такого сценария привела бы не только к расколу фракции НУ – НС, но и “к параличу парламента и к дальнейшим незаконным действиям с обеих сторон”.

По его убеждению, в нынешнем парламенте не создается другая коалиция, и в такой ситуации Президенту В. Ющенко “пришлось бы идти на назначение «технического» правительства, но это было бы незаконное действие”.

В свою очередь советник Премьер-министра Украины О. Медведев в эфире “Свободы слова” на ICTV заявил, что между Президентом и Партией регионов давно существует неформальная коалиция. Он утверждает, что сейчас в Украине происходит практическая реализация сценария “широкой коалиции”. “За последний месяц Президент В. Ющенко больше времени провел с Ринатом Ахметовым, чем с Юлией Тимошенко. И там давно заключена неформальная коалиция, которая юридически никак не легализована, но де-факто существует. И сейчас задача стоит только в том, чтобы эту фактическую коалицию через разные политические интриги вырулить и она стала юридической коалицией и смогла сформировать легальное юридическое правительство”, – считает О. Медведев.

Свое мнение о жизнеспособности парламентской коалиции высказали также украинские и российские политологи.

“Коалиция в парламенте в составе Блока Юлии Тимошенко и пропрезидентской фракции «Наша Украина – Народная самооборона» может распасться, несмотря на заверения Президента и Премьера о ее незыблемости, – заявил В. Фесенко, директор Центра прикладных политических исследований «Пента». – Пока вопрос – кто и при каких условиях возьмет на себя ответственность за развал коалиции. Самое характерное, что никто не хочет брать на себя эту ответственность. Это не в последнюю очередь связано с предстоящими президентскими выборами. А если распадается коалиция, то это автоматически приведет к внеочередным выборам”.

“Два лидера страны не смогли сегодня в условиях открытого политического конфликта предложить друг другу формулу нового взаимодействия, – считает А. Ермолаев, директор Центра социальных исследований «София». – Они дали понять, что каждый будет поступать по собственному подготовленному плану, а это значит, что кризис будет продолжаться, невзирая на задекларированные позиции и предложения. Конфликт будет развиваться по принципу расправляющейся пружины. Нас ждет очень непростой ближайший календарный месяц, который, по всей видимости, сделает невозможной полноценную деятельность коалиции”.

Комментируя последующий ход событий, А. Ермолаев считает возможным “на осколках” нынешней коалиции ближе к осени появление новой коалиции, которая будет смешанной по своему составу. По мнению политолога, в нее могут войти околопрезидентские силы, Блок Литвина и, возможно, некоторые “регионалы”.

Второй вариант, по мнению А. Ермолаева, более рискованный, – в случае распада коалиции один из ее участников – БЮТ – применит те же приемы, которые применялись в 2007 г. А именно: будет заблокирована работа Верховной Рады и будут “подталкиваться” досрочные выборы. “В этом варианте главный риск – электоральные итоги. Как показала киевская кампания, ни одна из помаранчевых сил не имеет шанса получить хороший результат”, – сказал А. Ермолаев.

По его мнению, стойких политических альянсов сейчас в парламенте быть не может, но временный альянс ориентировочно на год-полтора вполне возможен.

Как утверждает И. Балинский, политолог, преподаватель факультета журналистики Львовского национального университета, “сегодняшняя ситуация четко показала, что кризис в коалиции существует. Однако возможности внеочередных выборов я пока не вижу. Но если Ющенко и дальше будет проводить жесткую политику в отношении Тимошенко, то Премьер может инициировать внеочередные выборы на всех уровнях”.

Народный депутат Украины от БЮТ В. Полохало по этому поводу отметил: “Как говорят большинство серьезных политиков и аналитиков, сегодня демократическая коалиция существует только де-юре, ее не существует де-факто. Де-факто существует какой-то ограниченный, обрезанный вариант широкой коалиции, или неформальной теневой коалиции, которую связывают с Балогой, Колесниковым, Ахметовым и самим Виктором Ющенко. Собственно, такой формат коалиции, как предусматривался 27 мая прошлого года, когда Ющенко и Янукович вместе с народом принимали решение о досрочных выборах. И надеялись на соответствующий результат 30 сентября 2007 г. Но результаты выборов были неожиданными как для Партии регионов, так и для Ющенко, и количественно не могло быть широкой коалиции. Но это не означало, что сама идея широкой коалиции, которая активно пропагандировалась Балогой и до выборов, и после, утратила всякий смысл”, – отметил политик.

По мнению В. Полохало, Украина сегодня демонстрирует ситуацию, когда есть формальная, или видимая, коалиция и неформальная, или теневая, коалиция: “И понятно, что поддержка Виктора Ющенко на президентских выборах означала поддержку этой коалиции. А Партия регионов является антиподом для Блока Юлии Тимошенко. Всегда Тимошенко выступала против широкой коалиции. И, естественно, было бы нонсенсом поддерживать сегодня Ахметова, Колесникова и Ющенко, которые имеют вот такой формат широкой коалиции”.

В. Ющенко с первых дней существования демократической коалиции объявил войну самой коалиции и войну Ю. Тимошенко, считает “бютовец”:

“Война коалиции означала создание «Единого центра». Это была идея Виктора Ющенко и, как следствие, ослабление самой фракции и самой партии «Наша Украина». В данном случае Президент делал сознательно эти шаги. И на самом деле он занимался активным строительством широкой коалиции. Речь идет о том, что Виктор Ющенко проводит чрезвычайно агрессивные действия и своими указами, и информационной войной, я бы сказал, военные действия против самой коалиции и против БЮТ”.

Руководитель исследовательского центра “Украинский барометр” В. Небоженко, в отличие от большинства своих коллег, не видит причин для развала правящей коалиции и скорого падения правительства Ю. Тимошенко. “БЮТ не выиграл выборы, но и не потерял симпатию большинства своих избирателей”, – отметил В. Небоженко. Теперь, по его мнению, следует ожидать некоторого ослабления борьбы между коалиционными союзниками.

“Можно констатировать начало нового затяжного и глубокого политического кризиса, выход из которого один: Ющенко и Тимошенко могут поменяться местами в политической системе Украины, – прогнозирует С. Белковский, политолог, президент Института национальной стратегии (Россия). – Если в этом году будут провозглашены досрочные президентские выборы, то их может выиграть Тимошенко, а Ющенко тем временем может стать Премьером парламентского большинства, в состав которого войдут три крупнейшие фракции Верховной Рады Украины: Партия регионов, БЮТ и НУ – НС. Шансов на реализацию такого проекта немного, однако все остальные сценарии усугубляют кризис, дискредитируют демократические институты страны и имидж Украины на международной арене”.

В целом же многие эксперты и политики после киевской кампании прогнозируют новый виток политического кризиса, который может закончиться то ли реформированием коалиции, то ли досрочными парламентскими выборами.

Среди возможных сценариев называют инициирование отставки правительства решением СНБОУ и успешное прохождение этого вопроса в парламенте за счет семи голосов представителей “Единого центра”. Кроме того, рассматриваются варианты формирования новой коалиции и правительства на базе НУ – НС и ПР либо досрочные выборы, которые по Конституции назначаются из-за невозможности сформировать коалицию и правительство.

Однако на пути к реализации данного сценария стоят два фактора. Во-первых, неготовность большинства депутатов НУ – НС идти на “широкую” коалицию. Во-вторых, неготовность основных политических игроков – В. Ющенко, Ю. Тимошенко и В. Януковича (учитывая падающие рейтинги их политических сил) – идти на новые досрочные выборы.

Необходимо исходить из того, считает обозреватель интернет-издания “ВОВРЕМЯ.info”, что антагонизм, заложенный по линии Ю. Тимошенко и Кабмина против В. Ющенко и его Секретариата, прошел точку невозврата. В связи с этим, стороны имеют два различных подхода к сотрудничеству с Партией регионов. Ю. Тимошенко предпочитает конституционный союз с

“регионалами”, переход к парламентской форме правления и новые парламентские выборы по схеме “победитель получает все”. В то время как В. Ющенко настроен на реформирование коалиции за счет возвращения ПР во власть и получение лояльного Премьера. И первый, и второй подход способен стабилизировать ситуацию. Сейчас в Партии регионов раздумывают над тем, какой из вариантов для них более подходящий. Говорят, что крыло В. Януковича склоняется к конституционному союзу с БЮТ и переходу, по сути, к двухпартийной системе, а крыло Р. Ахметова – к союзу с В. Ющенко.

I. Вишневська, наук. співроб.

Подготовка Украины к Евро-2012: имиджево-политический аспект

Прошло уже больше года с тех пор, как Украина вместе с Польшей обрела право на проведение чемпионата Европы по футболу – третьего по значению спортивного соревнования в мире после Олимпийских игр и мирового футбольного первенства. Выбором это право, наша страна получила уникальный шанс доказать мировому сообществу на деле свои евроинтеграционные устремления и подтвердить, что Украина является истинно европейским государством не только по факту своего географического местоположения. Очевидно, что от того, как мы сумеем подготовиться и провести Евро-2012, будет зависеть дальнейшее отношение к нам в Европе и мире, а также перспективы интеграции в мировое сообщество. В случае успеха – Украина зарекомендует себя в качестве надежного партнера, государства, выступающего на равных с европейскими странами, станет более привлекательной для инвестиций и туризма и укрепит свои позиции в мировой политике.

Как признает подавляющее большинство экспертов и политиков, подготовка и проведение европейского чемпионата по футболу имеет для Украины огромное значение не только в плане утверждения ее позитивного международного имиджа, в большей мере она важна для ее экономического и социального развития. Проведение чемпионата, по предварительным подсчетам, принесет не менее 8 млрд евро прибыли. Кроме того, в процессе подготовки Украина получит не только новые стадионы, но и новую европейского качества инфраструктуру – дороги, вокзалы, аэропорты, – новые гостиничные комплексы, нового качества сферу услуг, множество новых рабочих мест – что будет способствовать в целом повышению уровня жизни граждан.

Кроме того, проведение в Украине Евро-2012 имеет сильный идеологический потенциал. На фоне отсутствия единой национальной идеи, о которой говорят со времен обретения независимости, в условиях фактического политического раскола страны, подготовка к проведению европейского первенства может стать объединяющей идеей хотя бы на последующие четыре

года. Ведь даже логика выбора принимающих городов заключалась в том, чтобы объединить единой целью Львов, Донецк, Днепропетровск, Киев, Одессу, Харьков, – лозунг “Схід і Захід – разом” в действии. Дстойное проведение ЧЕ в Украине способно объединить общество, вызвать чувство гордости за свою страну у граждан, что, безусловно, будет способствовать укреплению в них патриотизма, что жизненно важно для укрепления государственности.

Как отметил директор Центра поддержки частной инициативы И. Марков, результаты медиа-мониторинга позволяют сделать вывод, что Евро-2012 уже приобрело характер национальной кампании. В частности, уже с сентября прошлого года наблюдается стремительная динамика роста информационных потоков, касающихся Евро-2012. Результаты общественных дискуссий выявляют огромные ожидания общества. Евро-2012 становится национальным консолидированным делом. “Футбол уже вышел за пределы обычного спортивного соревнования и стал социоинтегративным фактором общества, в котором будущий чемпионат рассматривается как большой шанс для модернизации всей страны и вступления в Европейский Союз”, – подчеркнул И. Марков.

Время подготовки к проведению Евро-2012 является наиболее благоприятным для пропаганды идеи объединения страны и евроинтеграции. Упустив этот шанс, мы рискуем утратить идеологическую платформу государственности, укрепив в обществе настроения скептицизма и неверия, прогрессирующие в последнее время в связи с непрекращающимся политическим противостоянием. Это уже сегодня накладывает отпечаток: радость и ликование по поводу решения УЕФА провести финал ЧЕ-2012 в Украине и Польше меняется на скепсис. По данным соцопросов, около половины граждан уверены, что Украина не сможет подготовиться и достойно провести Евро-2012, около четверти – что чемпионат перенесут в другую страну.

Главными причинами таких настроений является практическое отсутствие информации о реальных шагах по подготовке страны к чемпионату (на фоне общего увеличения количества информации на тему Евро-2012), продолжающееся политическое противостояние, а также критика хода подготовки со стороны чиновников УЕФА и украинских СМИ.

Президент европейской футбольной ассоциации М. Платини неоднократно предупреждал украинские власти о необходимости мобилизовать силы и значительно ускорить процесс подготовки, создать четкие структуры управления всеми проектами, имеющими отношение к Евро-2012. Последнее заседание Стратегического совета УЕФА, состоявшееся 18 апреля, по результатам отчета украинской стороны о ходе подготовки к чемпионату, вынесло очередную негативную оценку состоянию дел в сфере подготовки аэропортов, гостиниц, наземного транспорта, некоторый прогресс отмечен только в строительстве стадионов, два из которых (в Днепропетровске и Донецке) пребывают в завершающей стадии строительства. Отметим, что на сегодня речь идет фактически о состоянии подготовки необходимой

документации – проектов, подробных планов, схем финансирования и т. д., а не о реальных выполненных объемах. На исправление ситуации Украине дан срок до 27 июня – дня проведения очередного заседания Стратегического совета, где украинским представителям необходимо будет предоставить не только полный перечень разработок и проектов, но и отчитаться о проведении конкретных строительных работ. По итогам этого заседания будет решаться вопрос, способна ли Украина провести европейское первенство по футболу.

Вместе с тем вопреки опасениям, УЕФА не намерен менять хозяев чемпионата. Как заверил член исполкома УЕФА В. Колосков, Евро-2012 состоится в Польше и Украине, несмотря на различного рода проблемы. “Ситуация в обеих странах сложная – по всем планам и срокам обе страны опаздывают. Дороги, гостиницы, стадионы и многое другое строится и реконструируется очень медленно”, – отметил он. Для стимулирования и активизации работы в принимающих странах в УЕФА решили создать специальную комиссию, которая еженедельно будет получать отчет о проделанной работе. “Спецкомиссия будет наблюдать до декабря нынешнего года, а если никаких существенных изменений к тому времени не произойдет, создаст специальную группу для помощи обеим странам”, – сообщил В. Колосков. По его словам, В. Ющенко, как председатель Координационного совета от Украины, обещал сделать всё возможное, чтобы исправить существующее положение дел.

Как отмечают эксперты, подготовка к проведению Евро-2012 тормозится именно на уровне властных структур. “Политики много говорят, создают различные комитеты, но конкретной работы мало”, – считает И. Заславский, руководитель медиа-центра “Новая журналистика”. Там, где инициативу взял частный капитал, есть реальные результаты: стадионы в Донецке и Днепропетровске, строительство которых финансируют местные клубы и их хозяева – Р. Ахметов и И. Коломойский, соответственно, уже вошли в финальную стадию готовности. Как заметил президент ФФУ Г. Суркис, “есть основания для критики власти за неспешность, неуклюжесть, а порой и волокиту в решении принципиальных для подготовки к турниру вопросов”.

Одной из главных причин этого является отсутствие понятного механизма принятия решений относительно проведения в Украине чемпионата Европы по футболу в 2012 году. “Продолжают существовать несколько центров, и никто не может понять, кто за что отвечает. Поэтому создание понятной модели управления с единым центром – неотложная потребность нашего государства в этом вопросе”, – отметил народный депутат от БЮТ Н. Томенко. На сегодня в процессе подготовки к чемпионату задействовано около двух десятков министерств и ведомств. Координацией их работы занимаются сразу несколько органов – это Координационный совет, возглавляемый Президентом, Организационный комитет под руководством Премьер-министра Ю. Тимошенко и Национальное агентство по вопросам подготовки к Евро-2012, главой которого является Е. Червоненко. При этом их функции определены не четко.

Координационный совет создан “с целью обеспечения надлежащей подготовки и проведения в Украине финальной части чемпионата Европы 2012 года по футболу”, впрочем, как и другие органы. Он в целом координирует работу по подготовке к чемпионату. Ему подотчетен Организационный комитет, который, по словам бывшего главы Минсемьмолодьспоррта В. Коржа, занимается вопросами, финансируемыми из государственного и местных бюджетов. В функции Нацагентства входит основная работа по подготовке: разработка ежегодных планов и проектных документов, практически вся работа с инвесторами, определение объектов инфраструктуры, контроль за исполнением законодательных актов, информационное обеспечение подготовки к чемпионату, координация мер, осуществляемых органами исполнительной власти по подготовке объектов, необходимых для успешного проведения турнира и т. д. Кроме того, вопросами подготовки к Евро-2012 занимается также дирекция Евро-2012 Федерации футбола Украины, организационные комитеты при обл- и горадминистрациях принимающих и резервных городов, возглавляемые губернаторами и мэрами. По мнению отдельных обозревателей, проблемой в организации управления подготовки к чемпионату является то, что данными вопросами в оргкомитетах ведают действующие чиновники, которые в первую очередь озабочены исполнением своих прямых обязанностей, поэтому вопросы, связанные с подготовкой чемпионата, отходят на второй план, а то и попросту не решаются.

Многолетний опыт других стран по проведению различных соревнований свидетельствует, что реализовать масштабные проекты реально лишь в том случае, если есть только одна структура, отвечающая за подготовку мероприятия, в которой сконцентрированы все ресурсы, и члены которой несут персонифицированную ответственность. Как считает член Национального совета по вопросам культуры и духовности при Президенте Украины, председатель экспертной комиссии Б. Омецинский, на время подготовки к проведению чемпионата “необходимо создать что-нибудь вроде временного министерства с очень большими специальными полномочиями”. По его словам, такую функцию, в принципе, может выполнить и специально созданное для решения задач подготовки к Евро-2012 Национальное агентство, возглавляемое Е. Червоненко.

Вместе с тем на сегодня, согласно распоряжению КМ “О мерах по усовершенствованию системой управления подготовкой и проведением в Украине финальной части чемпионата Европы 2012 г. по футболу”, Нацагентство выступает наряду с другими министерствами и ведомствами, участвующими в подготовке к чемпионату, хотя и обладает значительно большими полномочиями и, соответственно, несет большую ответственность. Глава Нацагентства в свою очередь заявляет, что предоставленные агентству полномочия не соответствуют, а следовательно, и не дают возможности в полной мере выполнять поставленные масштабные задачи подготовки к ЧЕ-2012, при этом именно на Нацагентство возложена ответственность в целом за его подготовку. Как следует из слов Е. Червоненко, агентство не имеет права распоряжения финансовыми средствами и рычагов влияния на различные

ведомства и службы, задействованные в процессе подготовки, поэтому он требует дополнительных полномочий для своей организации.

Впрочем, как отмечают отдельные СМИ, не отсутствие каких-либо полномочий, а отсутствие исполнительской дисциплины на всех уровнях является главным бичом всей организации подготовки к чемпионату. Регулярно нарушаются все сроки выполнения заданий, планов, игнорируются нормы закона о Евро-2012, указы Президента, распоряжения и постановления правительства, которые к тому же часто противоречат друг к другу. Так, например, по заявлениям Президента В. Ющенко и выданным им поручениям, организационные процедуры, включающие разработку отраслевых и региональных программ подготовки к чемпионату, должны были завершиться еще до 1 февраля, однако даже к концу апреля далеко не все ведомства выполнили это задание. В связи с этим произошла задержка с предоставлением УЕФА генерального плана по инфраструктуре. В конце февраля была принята Государственная целевая программа подготовки к Евро-2012, однако она не выполняется из-за задержек с финансированием из госбюджета и проблемами с привлечением инвесторов из-за нерешенных законодателями вопросов. Только к середине мая были приняты планы работ всех принимающих городов на текущий год, что вполне логично в условиях украинских реалий, но совершенно не понятно европейским чиновникам, привыкшим планировать на перспективу. Противоречивые действия украинских властей также не способствуют позитивным сдвигам в данном вопросе и настораживают не только чиновников УЕФА, но и потенциальных партнеров и инвесторов. Так, вопреки заявлениям Премьер-министра Ю. Тимошенко о всемерном содействии инвесторам в вопросах подготовки к чемпионату ее фракция заблокировала принятие важного закона об упрощении разрешительной системы; правительство проигнорировало Указ Президента о передаче львовского аэропорта в коммунальную собственность, приняв программу развития аэропортов, предусматривающую их национализацию.

Такое положение дел является следствием отсутствия единой политики в вопросе подготовки и проведения ЧЕ-2012, с одной стороны, и чрезмерной политизации данного вопроса, с другой. Как заявляет Е. Червоненко, сегодня каждый политик стремится “попиариться” на вопросе Евро-2012, ведь того, кто организует проведение чемпионата, избиратели не забудут во время проведения как президентских, так и парламентских выборов. С другой стороны, 2012 год слишком далеко, чтобы быстро получить выгоды от вложенных средств и усилий. По мнению политологов, нынешние чиновники, несмотря на громкие заявления о приоритетности вопросов подготовки к чемпионату, не уверены, что останутся у власти до того времени, а следовательно “слава может достаться уже другим”. Поэтому они и не спешат совершать конкретные действия.

Значительно тормозится подготовка к ЧЕ и на законодательном уровне. Нестабильность работы Верховной Рады ухудшает ситуацию, потому что не принимаются законы, необходимые для организации ЧЕ. Сложный в политическом отношении минувший год из-за внеочередных выборов и

фактической бездеятельности парламента в период роспуска и затем формирования демократической коалиции, блокирование заседаний ВР в текущем году – сначала оппозиционной Партией регионов, протестовавшей против планов власти привести страну в НАТО, затем – фракцией БЮТ, которая требовала рассмотреть антиинфляционные законопроекты, – все отодвигало рассмотрение вопросов, связанных с подготовкой к чемпионату, на второй план. Также негативное влияние имели и инициированные БЮТ досрочные выборы в Киеве. При этом все политические силы заявляют о приоритетности для страны Евро-2012. По мнению экспертов, это существенно повлияет на подготовку страны к евро.

При этом складывающаяся политическая обстановка отражается не только на Украине. На сегодня усложнена координация действий Украины и Польши, поскольку до сих пор не может начать работу совместная польско-украинская комиссия по сотрудничеству в подготовке стран к чемпионату. “У вас правительство занимается другими более серьезными вещами сейчас. Комитет формально существует, с нашей стороны есть члены этого комитета, но нет членов с украинской стороны. Мы ждем уже второй месяц”, – сказал заместитель посла Польши в Украине Л. Шерепка.

Как показало социальное исследование, проведенное Центром поддержки частной инициативы совместно с Западным украинским медиа-центром “Новая журналистика”, главные риски, связанные с подготовкой к Евро-2012 в нашей стране, лежат именно в политико-правовой плоскости: политическая нестабильность, постоянная текучка кадров, несовершенство украинского законодательства относительно проведения Евро-2012, высокий уровень коррупции. Именно эти факторы в наибольшей мере тормозят весь процесс подготовки. По мнению директора центра И. Маркова, в этом кроются причины того, что ни украинские, ни зарубежные инвесторы не спешат вкладывать деньги в проекты футбольного чемпионата. А ведь именно на долю инвесторов приходится львиная доля финансовых вливаний в объекты подготовки к Евро-2012.

Согласно расчетам, их доля составит около 70–80 %. В денежном выражении – приблизительно 20 млрд долл. Остальные средства – из государственного и местных бюджетов. Это прописано в детальном плане подготовки к Евро-2012. В нем предусмотрено строительство новых и реконструкция старых стадионов, аэропортов, гостиниц, строительство новых современных дорог и другие проекты. С целью привлечения инвесторов в Украине практически ежемесячно проводятся инвестиционные форумы, Президент Украины во время своих зарубежных визитов призывает инвесторов активно включиться в реализацию проектов Евро-2012, Премьер-министр в свою очередь обещает благоприятствование инвестиционной деятельности и гарантирует прозрачность в проведении конкурсов и аукционов.

По мнению аналитиков, привлечение инвестиций – единственный способ подготовиться к ЧЕ в условиях ограниченных собственных средств государства, а в случае с Украиной еще и в силу значительного превосходства эффективности управления частного менеджмента над государственным.

Кроме того, проект Евро-2012 представляет значительный интерес для отечественных и зарубежных инвесторов, поскольку предусматривает масштабное развитие инфраструктуры, что в целом окажет значительное влияние на развитие украинской экономики. Как считает руководитель отдела корпоративных финансов “Эрнст энд Янг” Э. Кадыров, подготовка к чемпионату может стать национальным планом экономического развития страны на последующие четыре года. Трудности, однако, состоят в том, что реализовать масштабные проекты необходимо в достаточно сжатые сроки. Нынешний же бизнес-климат в Украине не является благоприятным для продвижения таких проектов. Как отмечает аналитик компании “ПАО-Глобал Украина” Е. Лепеничева, “за время своего существования Украина успела разочаровать большое количество зарубежных инвесторов бюрократическими трудностями, связанными с процессом инвестирования и возвращения средств, а также практически минимальными гарантиями защиты инвестиций со стороны государства”.

Зарубежные инвесторы, работающие в Украине, жестко раскритиковали бизнес-ситуацию в стране. “Я никогда, ни в одной стране, где я работал, не видел такого вмешательства бюрократов в деятельность частного сектора, как в Украине. За последнее время у нас было 475 инспекций, только отнимающих время моих сотрудников, – возмущался вице-президент Arcelor Mittal Наренда Чордри. – Именно по этим причинам Украина и не может реализовать свой громадный потенциал”. В свою очередь, президент фонда SigmaBleyzer М. Блейзер назвал Украину “самой трудной страной” для инвестирования. “Украина как была 15 лет назад, так и остается страной нереализованных возможностей”, – отметил он.

Тем не менее, на фоне общего спада темпов роста экономик стран мира, Украина вместе с другими странами СНГ и Восточной Европы остается до сих пор достаточно привлекательной для инвестиций, в том числе и в строительство. Стоит напомнить, что в последнем аналитическом отчете о рынке недвижимости Morgan Stanley, Украина названа одной из наиболее интересных для инвестирования стран. Вместе с тем в силу указанных выше причин бизнесмены продолжают с осторожностью и предубеждением относиться к предлагаемым правительством проектам.

Кроме того, по выводам Украинского союза промышленников и предпринимателей, в последнее время инвестиционный климат в стране ухудшился. По словам главы УСПП А. Кинаха, на доверие инвесторов и состояние инвестиционного климата негативно отображается обострение противостояния ветвей власти, “конъюнктурное отношение к вопросам приватизации стратегических объектов, скандалы вокруг соглашения о разделе продукции и углубление коррупции в земельных отношениях”. Ухудшение инвестиционного климата ставит под угрозу не только модернизацию и повышение конкурентоспособности экономики. “Отсутствие четкой системы управления и координации действий, отсутствие пакета законодательных актов по упрощению регуляторных процедур для инвестора, в том числе по созданию так называемого «единого окна», делает угрозу срыва Евро-2012 абсолютно

реальной”, – считает А. Кинах. Ведь ныне инвесторы для получения всех необходимых документов и согласований тратят значительное количество времени – от полугода до двух лет. В вопросах же реализации проектов ЧЕ-2012, по утверждению экспертов, строительство большинства объектов необходимо было начать уже в I квартале нынешнего года, однако во многих случаях инвесторы еще даже не определены. Эксперты опасаются, что если реальные строительные работы спортивных объектов и инфраструктуры не начнутся самое позднее летом – осенью текущего года, то реализовать их в отведенные сроки будет нереально. По мнению главы Нацагентства по вопросам подготовки к Евро-2012 Е. Червоненко, только скорейшее принятие закона об упрощении разрешительной системы уже на этой сессии ВР является единственной возможностью для проведения европейского футбольного чемпионата.

Разработка соответствующего законопроекта, по его словам, пребывает в завершающей стадии и в ближайшее время будет подана на рассмотрение парламента. Напомним, что принятие данного закона, поданного Президентом, было заблокировано фракцией БЮТ в Верховной Раде. По мнению ряда экспертов, это стало следствием политических разногласий между Премьер-министром Ю. Тимошенко и главой государства.

Заложником сложившейся политической ситуации стали и другие важные для реализации проекта Евро-2012 законопроекты, требующие первоочередного рассмотрения: это закон о концессиях, о частно-государственном партнерстве, о выкупе земельных участков и др. По словам вице-премьер-министра И. Васюника, курирующего подготовку к чемпионату, такие законопроекты уже разработаны и ждут своего рассмотрения в парламенте. В то же время ситуация, сложившаяся в Верховной Раде вокруг программы приватизации и главы Фонда госимущества, не дает надежд на рассмотрение законопроектов, касающихся Евро-2012, в ближайшее время.

Вместе с тем сама программа приватизации непосредственным образом также связана с подготовкой к ЧЕ, поскольку бюджетные средства на финансирование его проектов запланированы, в том числе и по статье доходов от приватизации. Продолжение политического противостояния в стране фактически срывает бюджетное финансирование важных проектов. Из той незначительной суммы, предусмотренной в Госбюджете на мероприятия по подготовке и проведению финальной части чемпионата Европы 2012 года по футболу (3,9 млрд грн), по словам главы Нацагентства, в этом году была выделена сумма близкая к нулю. Кроме того, несмотря на явный недостаток средств в бюджете, как уверяет Е. Червоненко, правительство не разрешает брать международные кредиты, поскольку не хочет увеличивать и без того возросший за последние годы внешний долг. Ранее глава Нацагентства заявлял, что Всемирный банк готов предоставить Украине кредит на развитие инфраструктуры в рамках подготовки к Евро-2012 в 1,5 млрд долл. под правительственные гарантии.

Особо острую нехватку денег испытывают также города, готовящиеся принять ЧЕ-2012. По заверениям мэров, городские бюджеты, кроме Киева, не в

состоянии самостоятельно справиться с необходимыми финансовыми вливаниями на приведение в порядок коммунального хозяйства, городского транспорта и транспортных магистралей, а бюджетное финансирование составляет мизер по сравнению с необходимым. На сегодня из заработанных городом денег в Госбюджет изымается около 70 % средств, оставшихся денег едва хватает на решение текущих проблем, отмечают главы городов. В Польше, например, где вопросами подготовки к ЧЕ занимаются непосредственно муниципалитеты, наоборот, 70 % денежных средств остается в городе, что дает возможность самостоятельно направлять их на нужные проекты. Чтобы достойно подготовиться к чемпионату, мэры принимающих городов обратились с просьбой уменьшить сумму изъятий из горбюджета хотя бы до 50 %, тогда отпала бы необходимость финансирования проектов Евро-2012 из центрального бюджета. Схема, когда средства изымаются из города или региона, а потом возвращаются в виде целевых госдотаций, себя изжила, ведь на местах виднее, на какие цели и какие суммы необходимы в первую очередь. Кроме того, достаточно распространена практика, когда деньги из госбюджета либо задерживаются, либо сокращаются, либо выделяются в конце года, когда на их освоение уже не хватает времени. Так, по заверениям мэров Донецка, Днепропетровска, Харькова, деньги из госбюджета на внедрение проектов Евро-2012 в этом году не выделялись. Депутаты Днепропетровского областного совета на очередной сессии приняли заявление к Кабинету Министров Украины и лично к Премьер-министру Ю. Тимошенко, в котором обратили внимание на невыполнение выделения из госбюджета около 3 млрд грн на продолжение строительства метрополитена, объездных автодорог в г. Днепропетровск, что крайне необходимо для подготовки к Евро-2012. Взамен этого в 2008 г. Кабинет Министров Украины сократил финансирование на развитие транспортной инфраструктуры в восемь раз по сравнению с прошлым годом, а отчисления в госбюджет за четыре месяца 2008 г. в два раза превышают показатели прошлого года, говорится в заявлении. Однако данная просьба не была услышана.

Обращает на себя внимание слабое взаимодействие центра и регионов в решении важных задач подготовки к Евро-2012. Мнения местных руководителей нередко не учитываются при разработке стратегически важных программ. Так, были проигнорированы интересы муниципалитетов при разработке концепции развития аэропортов, которая предполагает их изъятие из коммунальной собственности и национализацию. Согласно концепции, в государственную собственность переходят все аэродромы, система управления полетов и безопасность всех украинских аэропортов. А в частные руки исключительно на аукционной основе будут переданы все терминалы, системы обслуживания пассажиров и гостиницы, относящиеся к аэропортам. Мэры и губернаторы обвинили Кабмин в попытке насильственного изъятия имущества местных общин и были поддержаны в этом вопросе Президентом, который потребовал от КМ пересмотреть данную концепцию, назвав ее незаконной и неприемлемой. Однако после длительного противостояния по этому вопросу глава государства принял сторону правительства.

Как заявил после решения данного вопроса глава Нацагентства Е. Червоненко, он видит в этом лишь какую-то политическую договоренность. По его мнению, лоббирование данного документа в редакции Минтрансвязи является ничем иным, как циничной попыткой некоторых чиновников отобрать у местных общин принадлежащее им имущество, получить рычаги влияния на инвесторов, перераспределить финансовые потоки. Он также отметил, что предусмотренная схема финансирования за счет государственного бюджета Украины содержит многочисленные возможности для масштабных злоупотреблений при использовании бюджетных средств. По мнению Е. Червоненко, его в этом вопросе поддерживают многие специалисты, гораздо эффективнее было бы передать аэропорты в частную собственность как целостные имущественные комплексы, что позволило бы привлечь значительные инвестиции не только в прибыльную часть – терминалы, сферу обслуживания и т. д., но и в убыточную – взлетно-посадочные полосы. Абсурдным является содержание в государственной собственности именно убыточной части, считает он.

В то же время проблема состояния аэропортов остается наиболее острой в плане подготовки страны к ЧЕ. Именно к ним наибольшее количество претензий высказали эксперты УЕФА. Их претензии касаются состояния взлетно-посадочных полос, пропускной способности, инфраструктуры, информационного и сервисного обслуживания. По словам вице-премьер-министра И. Васюника, ни один из аэропортов не отвечает требованиям УЕФА, а планов реконструкции до сих пор нет. Вместе с тем министр транспорта Украины И. Винский утверждает, что аэропорты страны готовы к приему Евро-2012 уже сейчас, необходимо только реконструировать взлетно-посадочные полосы. По его словам, из госбюджета на эти цели в текущем году будет выделено около 1 млрд грн. Всего же, по словам Премьер-министра, на реконструкцию и строительство новых аэропортов необходимо не менее 9 млрд грн. Частные же инвестиции будут привлечены в сферу обслуживания. По словам И. Винского, передача аэропортов в госсобственность создает условия для того, чтобы работа аэродромов была безопасной и сами аэропорты соответствовали международным требованиям. Насколько же обещания министра соответствуют реальному состоянию дел будет определять очередная комиссия экспертов УЕФА.

Вместе с тем очередную экспертизу прошел генеральный план по подготовке отельной инфраструктуры и альтернативных видах временного размещения и получил позитивную оценку УЕФА, сообщил председатель Государственной службы туризма и курортов А. Пахля. Амбициозные планы будут воплощены за счет привлечения частных как внутренних, так и зарубежных инвестиций. Именно в этой сфере на сегодня наблюдается наибольший рост финансовых вложений. В частности, на украинском рынке уже работают такие известные международные компании как Global Hayat Corporation, Holiday Inn, Hilton, Rezidor Hotel Group, которые строят гостиницы преимущественно в Киеве. Ожидается также приход российских компаний в преддверии чемпионата Европы по футболу. По мнению экспертов, с

проблемой размещения болельщиков во время проведения Евро-2012 Украина справится.

Не должно возникнуть особых проблем и со стадионами, работа по которым уже ведется. Некоторые задержки связаны со строительством арены во Львове и реконструкцией НСК “Олимпийский”. И в первом, и во втором случае проблемы связаны с политическим противостоянием в местных органах власти. В Киеве – из-за внеочередных выборов было заморожено снесение недостроенного комплекса “Троицкий”, поскольку остался нерешенным вопрос компенсации фирме-застройщику “Юджин”. Как обещают городские чиновники, вопрос будет решен, как только заработает Киевсовет. Однако, учитывая намерения проигравших сил оспаривать в суде результаты выборов, проблема реконструкции главной спортивной арены страны может затянуться. Вопреки заверениям министра культуры и туризма В. Вовкуна о том, что недостроенный торговый центр перед “Олимпийским” будет снесен к июлю текущего года, Е. Червоненко прогнозирует, что работы по сношению “Троицкого” и реконструкция стадиона начнутся не раньше сентября.

Короткий обзор ситуации с подготовкой Украины к проведению европейского чемпионата по футболу в 2012 г. свидетельствует, что основные проблемы лежат в политико-правовой плоскости. Из-за непрекращающегося политического противостояния не принимаются законы для стимулирования инвесторов. Все политические силы на словах заявляют о полной поддержке проектов Евро-2012, однако они не могут объединиться для решения насущных вопросов. У каждой составляющей власти – свои задачи, и каждый их хочет решать по-своему, не желая договариваться. В решение любого экономического вопроса вносится политическая составляющая. Это создает атмосферу недоверия среди инвесторов, негативно влияет на имидж Украины как надежного, прогнозируемого партнера.

Вместе с тем можно прогнозировать, что под давлением общественности и европейских чиновников нужные законы все же будут приняты и с помощью частных инвесторов необходимые работы по подготовке объектов к Евро-2012 будут проведены. Однако есть опасения, что политическая ситуация в стране и в дальнейшем будет оказывать негативное воздействие на ход подготовки к чемпионату, поскольку страна вошла в стадию вялотекущих, постоянно действующих выборов: 2007 – досрочные выборы Верховной Рады, 2008 – переизбрание мэра столицы, 2009 – президентские выборы, 2012 – парламентские. Очевидно, что ведущие политические силы будут больше обеспокоены решением вопросов борьбы за власть, что будет сопровождаться всевозможными популистскими действиями и заявлениями. Подготовка же к Евро-2012 будет проходить, прежде всего, под внешним давлением, в первую очередь, УЕФА, чиновники и эксперты которой вплотную займутся вопросами подготовки чемпионата в Украине после окончания нынешнего первенства, проходящего в Австрии и Швейцарии. В то же время необходимо отметить, что в Украине достаточно заинтересованных лиц и организаций, которые приложат максимум усилий для реализации амбициозного проекта Евро-2012 на самом высоком уровне, несмотря на любую политическую расстановку сил.

Ревальвация гривни: жертвы и пострадавшие есть

22 мая правление Нацбанка укрепило гривню – до 4,85 грн/долл. Тем самым курс гривни вышел за рамки официального валютного коридора, впрочем, рыночный курс пробил нижнюю границу коридора еще в середине апреля. Ревальвировав гривню, Нацбанк 22 мая вышел на межбанк с покупкой доллара по курсу 4,8 грн/долл., после чего доллар на межбанке укрепился с 4,65 грн/долл. до 4,8 грн/долл.

Совет НБУ ветировал это решение, вернув официальный курс гривни к уровню 5,05 грн/долл. Однако правление Нацбанка преодолело veto Совета НБУ на укрепление официального курса гривни по отношению к доллару США с 5,05 грн/долл. до 4,85 грн/долл. Устное решение о применении Советом НБУ отложенного veto было принято вечером 22 мая. “В 9. 15 мы получили решение совета, собрали правление и подтвердили свою позицию”, – сообщил председатель Нацбанка В. Стельмах. После этого глава Центробанка выступил перед журналистами деловых СМИ и депутатами Верховной Рады, чтобы защитить позицию НБУ относительно ревальвации гривни.

По его мнению, от укрепления гривни выиграют не только импортеры и потребители, но и вся промышленность – снизится стоимость погашения валютных займов.

Он уверен, что укрепление гривни не обесценит сбережения граждан, потери по валютным депозитам которых будут компенсированы удешевлением погашения валютных долгов. “Кредиты берут те, кто хочет подняться из бедности и выйти на средний уровень. А депозиты кладут те, кого принято называть олигархами и уверенным средним классом. Так, если одни потеряли, а другие выиграли, то в целом население выиграло, – считает В. Стельмах. – Большинство экспортеров имеет депозиты в иностранной валюте на 6 млрд долл., а кредитов взяло в валюте на 26 млрд долл. Так кто выигрывает?”

В. Стельмах подтвердил, что НБУ будет и дальше следовать тенденциям рынка, а поэтому не исключает через некоторое время девальвации гривни: “В будущем рынок может пойти совсем в другую сторону”.

Относительно границ валютного коридора в НБУ пока не пришли к единому решению. Этот вопрос совет НБУ обещает рассмотреть в течение двух недель. Из членов совета НБУ создана специальная рабочая группа, которая изучит предложения о границах валютного коридора, а также их влияние на экономику страны. Председатель совета НБУ П. Порошенко подчеркнул, что официальный курс должен быть максимально приближен к реальному курсу, который формируется на рынке. При этом он не исключил, что в дальнейшем официальный курс гривни к иностранным валютам может меняться каждый день.

Комментируя ситуацию, финансисты говорят, что определенным лицам в стране выгодно создавать такую ситуацию, чтобы скупить доллары и евро как

можно дешевле, а затем вернуть курс на прежний уровень, поскольку нет объективных предпосылок для крепкой гривни. Кроме того, при столь высоком уровне инфляции, которая в Украине в январе – апреле составила 13,1 %, а в годовом измерении может оказаться более 30 %, это достаточно маловероятно.

Второй причиной, возможно, стало желание власти затормозить инфляционные процессы. Международные эксперты неоднократно заявляли, что остановить инфляцию в Украине может лишь отказ от привязки гривни к доллару. Нацбанк упорно сохранял официальный курс гривни на уровне 5,05 грн/долл., установленный еще три года назад. Правительство просило его быстрее решиться на ревальвацию, потому что удержание курса гривни к доллару в условиях падения последнего по отношению к основным мировым валютам приводит к импорту инфляции в Украину. В итоге Нацбанк заявил, что официальный курс гривни будет ревальвирован до 4,85 грн/долл. уже 22 мая. Но до его смены регулятор рынка несколько изменил свою тактику: в последний месяц он отказался от интервенций на валютном рынке, что привело к тем же результатам, но другим способом, – гривня укрепилась на уровне 4,75 грн/долл. Теперь в банковских кругах говорят, что Нацбанк собирается совсем уйти с рынка, прекратив какие бы то ни было операции с наличной валютой. В этом случае при сохранении того же официального курса коммерческий будет диктовать рынок. Можно предположить, что это и есть тот “гибкий курс”, который правление НБУ пообещало ввести в ближайшие дни.

Проблемы, связанные с ростом инфляции и снижением конкурентоспособности экономики, постепенно переходят в финансовую систему, считает президент Украинского союза промышленников и предпринимателей А. Кинах. “Сегодня экономике нужны действенные меры правительства и Нацбанка, которые согласованы с обществом бизнеса. Не охлаждение экономики, а оздоровление финансового климата выведет ситуацию из кризиса”, – подчеркнул А. Кинах, комментируя ситуацию с курсом гривни.

“Государственная социально-экономическая, бюджетная и валютно-курсовая политика превращаются в политико-коммерческий проект по подготовке досрочных выборов и становятся фактором борьбы за власть”, – отметил он и добавил, что ситуация заостряется усилением кризиса государственного управления, отсутствием системных и профессиональных действий в решении важных задач экономики и государства.

Действия Нацбанка вызвали широкий резонанс как среди политиков, так и среди экспертов. Следует отметить единодушие в данном вопросе представителей оппозиционной Партии регионов и президентского окружения.

В частности, первый заместитель главы Секретариата Президента А. Шлапак констатировал, что потери граждан Украины, которые хранили свои средства на долларовых депозитах в коммерческих банках, после укрепления гривни к доллару составили 5–6 млрд грн. С ним солидарен представитель ПР Н. Азаров. Бывший министр финансов заявил, в частности, на этот счет, что “резкое падение курса доллара к гривне не только угрожает очень серьезным осложнением в сфере торговых отношений Украины, защиты наших

экспортеров, но и означает потери граждан, которые хранят свои сбережения в иностранной валюте”.

Вместе с тем банкиры называют положительным то, что появился четкий курсовой ориентир, ведь НБУ обязался ликвидировать дефицит гривни и доллара на межбанке. “Основная задача – это оценить происходящее, принять новые правила игры и новую стратегию развития”, – считает заместитель председателя правления Родовид Банка А. Соболев. Но теперь следует ожидать колебаний в обе стороны. “Сейчас Нацбанк совершает переход к гибкому валютному курсу”, – отмечает исполнительный директор НБУ по экономическим вопросам И. Шумило. Поэтому зампред правления УкрСиббанка А. Суляев надеется, что при появлении предпосылок девальвации гривни НБУ отреагирует на это намного быстрее и также приблизит курс к рыночному.

Директор Института экономических исследований и политических консультаций И. Бураковский одобряет решение НБУ. По его мнению, тенденции к ревальвации гривни объективно наблюдаются уже более года. “Поэтому на сегодняшний день Национальный банк только формально признал то положение вещей, которое уже давно сложилось на межбанковском рынке и в экономике. Если мы хотим бороться с инфляцией, то такой шаг, как ревальвация, является логичным”, – резюмировал И. Бураковский.

Положительным для экономики событием назвал ревальвацию гривни и экономический эксперт Школы политической аналитики при Киево-Могилянской академии С. Киселев. “Но, – подчеркнул он, – это событие должно было произойти намного раньше, потому что большинство стран Восточной и Центральной Европы, а также Китай, девальвировали свои валюты к доллару еще год назад, и смогли избежать импортированной инфляции”.

Президент Центра антикризисных исследований Я. Жалило подчеркнул, что ревальвация повлияет на снижение стоимости импортных товаров и побудит украинских производителей аналогичной продукции снизить или, как минимум, не повышать цены на нее. В то же время, отмечает эксперт, производители продукции, ориентированной на экспорт, например, в металлургической отрасли, повысят цены, чтобы компенсировать свои потери от удешевления доллара.

В Минэкономике в свою очередь прогнозируют, что текущее укрепление гривни к доллару и евро при сохранении инфляции будет способствовать дальнейшей ревальвации реального эффективного обменного курса (РЭОК) гривни, что сделает украинскую продукцию для внешних потребителей еще дороже. “В мае, а также в ближайшие месяцы следует ожидать как минимум сохранения высоких темпов ревальвации РЭОК”, – говорит советник председателя правления Укргазбанка А. Охрименко. В Минэкономике уверены, что такие высокие темпы ревальвации РЭОК гривни не являются критичными для украинских экспортеров. “В условиях значительного роста цен на мировых рынках ревальвация РЭОК существенно не повлияла на финансовые результаты экспортеров”, – говорится в отчете.

С этим не согласны эксперты, которые утверждают, что рост цен на мировых рынках не компенсирует колебания курса гривни. “Наша инфляция гораздо выше, чем у всех наших торговых партнеров. Поэтому, проводя ревальвацию, правительство создает своеобразные «ножницы», из-за которых у экспортеров возникают проблемы”, – говорит президент Украинской ассоциации финансовых аналитиков Ю. Прозоров. “Проблемы у экспортеров уже начались – проводимые глобальные корректировки курса требуют изменения планов экспортеров”, – считает А. Охрименко, прогнозируя замедление роста мировых цен к концу года.

“Заявления Минэкономики справедливы для сырьевого экспорта, например для металлургии, цены на продукцию которой действительно растут. Но для высокотехнологичного экспорта, в частности машиностроения, ревальвация гривни означает существенное снижение доходности”, – отметил президент “Украинской промышленной энергетической компании” А. Гиршфельд. “Негативный эффект от ревальвации гривни не компенсируется за счет улучшения конъюнктуры на внешних рынках”, – согласен с ним председатель правления Запорожского завода ферросплавов П. Кравченко. Даже металлургические комбинаты опасаются снижения доходов от экспорта. “Могу сказать только одно: впереди нас ждет тяжелая динамика”, – заявил председатель правления ММК им. Ильича В. Бойко.

Негативных последствий ревальвации гривни для экспортеров опасается Федерация работодателей, обратившаяся по этому поводу к Президенту В. Ющенко. “Мы считаем, что в условиях, которые сложились в украинской экономике, необоснованное укрепление курса национальной валюты в среднесрочной перспективе приведет к разрушительным последствиям для национальных производителей, прежде всего экспортеров”, – говорится в обращении.

Федерация отмечает, что в 2005 г. ревальвация гривни дала краткосрочный антиинфляционный эффект, но в итоге привела к ухудшению состояния платежного баланса Украины.

“Ревальвация гривни в условиях роста отрицательного сальдо торгового баланса, которое в 2007 г. составило 5,6 млрд долл., может привести к усилению притоков в страну дешевых импортных товаров и, соответственно, к банкротству многих украинских компаний”, – говорится в обращении.

Кроме того, федерация обращает внимание Президента на то, что ревальвация гривни происходит на фоне снижения таможенных ставок со стороны Кабинета Министров, увеличения целевой надбавки к тарифу на газ для промышленных предприятий, запрета использования налоговых векселей и введения квот на экспорт для производителей подсолнечного масла, что в целом усиливает негативный эффект для украинских экспортеров.

“Просим вас вмешаться в ситуацию и применить все возможные законодательные рычаги для обеспечения экономической стабильности и преодоления негативных тенденций, которые сложились в отечественной экономике и угрожают интересам национальных производителей”, – говорится в документе.

Опасения банкиров и экономистов вызывает также несогласованность действий правления и совета Нацбанка, которая, по их мнению, лишь усугубит хаос на валютном рынке и подорвет доверие к НБУ. “Банки и люди не знают, что будет дальше. На межбанке паника, население изымает средства из банков. Снижение курса имеет больше негатива, чем позитива, так как торговый баланс и без того отрицательный, а станет еще больше отрицательным. Если доллар упадет в цене, мы откроем дорогу импорту, но не факт, что будет снижение инфляции”, – сказал А. Палий из ГК “Форекс Клуб”.

“Так как новый курс не был объявлен соответствующим образом, многие участники рынка были застигнуты врасплох. НБУ, по-видимому, стремился сдержать инфляцию, улучшить ситуацию с ликвидностью. Тем не менее методы, которыми действует Центробанк, ставят под сомнение достижение указанных целей”, – отмечает А. Моисеев из “Ренессанс Капитала”. В обзоре банка ING говорится, что несогласованность действий руководства НБУ будет иметь крайне негативное влияние на уровень доверия к банку. В ING также не понимают, почему правление НБУ позволило гривне укрепиться с 4,8 грн/долл. до 4,5 грн/долл. “Неопределенность вокруг курсовой политики и дальнейших действий денежных властей растет, гривна может начать девальвировать на фоне резкого оттока капитала”, – отмечают в ING.

Пока же решение Нацбанка больше всего бьет по карманам граждан. “Больше всего радуются спекулянты. Сейчас доллар можно купить по 4,54 грн и сразу же продать по 4,8 грн. Для спекулянтов это самое лучшее время”, – говорит А. Палий. 23 мая некоторые банки начали устанавливать еще более широкий коридор курса – свыше 10 % и даже 20 %. Например, главный офис Правэкс-банка покупал у населения доллар по 4,2 грн, а продавал по 5,05 грн – разница 85 коп. Аналогичный разрыв был при операциях с евро и фунтами стерлингов.

Банкиры прогнозируют, что в ближайший месяц доллар не упадет ниже установившейся нынче величины. Правда, это только в том случае, если исчезнет дефицит гривни. “Если это будет продолжаться, – заявил директор департамента казначейских операций банка «Финансы и кредит» А. Войтенко, – то наличный рынок будет опережать межбанковский и опустится еще ниже”. Такого же мнения первый зампред правления “Банка НРБ” В. Кравец: “Наличный курс будет отражаться полностью, как тот, что на межбанке. Я надеюсь, 4,6 – это тот потолок, которого достиг рынок”, – сказал он. “Под воздействием ряда объективных причин – высокой инфляции, отрицательного торгового сальдо, плохо скрываемого замедления роста ВВП, конфликтов между первыми лицами страны – гривня подешевеет по отношению к доллару. Думаю, к осени, наличный курс доллара подтянется к официальному – до 4,85”, – предполагает он.

В. Кравец также допускает, что если курс гривни на межбанке будет ниже 4,5 UAH/USD, то, возможно, Нацбанк выйдет на рынок, чтоб поддержать курс на уровне. А вот начальник отдела выпуска финансовых инструментов Укрсоцбанка Э. Найман ничего хорошего для держателей долларов не видит. Он считает, что, скорее всего, Нацбанк не будет выходить на межбанк, чтобы

поддержать курс, и советует держателям доллара воспользоваться малейшим повышением наличного курса, чтобы продать валюту.

Каким бы способом ни укрепляли гривну, но эксперты уверены, что после ревальвации неизбежна девальвация. Если учесть, что нынешнее руководство НБУ не раз заявляло о том, что не намерено брать на себя валютные риски и тратить резервы на поддержание валютного курса, можно предположить, что уже к осени на межбанковском рынке начнется процесс, обратный нынешнему. Испытывая дефицит валюты, рынок самостоятельно девальвирует курс гривни. Есть мнение, что случиться это может еще раньше – уже через пару месяцев, хотя в Крыму курортный сезон всегда сопровождается падением курса иностранной валюты.

В этом контексте среди возможных негативных последствий укрепления гривни эксперты также называют вероятный всплеск невозвратов по кредитам. Если сегодня средний процент ненадежных банковских должников не превышает 25 %, то из-за инфляции, которая к концу года “съест” часть зарплат украинцев, безнадежных должников может стать в два раза больше.

Осторожную оценку действиям Нацбанка дал президент Центра экономического развития А. Пасхавер, отметивший, что “предпосылки и последствия ревальвации гривни являются слишком сложным явлением, чтобы дать ему однозначную оценку. Но в качестве антиинфляционной, эту меру нужно было предпринимать в последнюю очередь”.

Механизм решения инфляционной проблемы путем укрепления национальной валюты прост: более дорогая гривня существенно удешевляет импорт и делает куда менее прибыльным экспорт. Предложение таким образом увеличивается и снижает темпы роста цен. Таким образом, повышение курса национальной валюты на 4–5 % должно снизить инфляцию на 1 %.

Однако на практике подобные схемы не всегда работают успешно. Импортёры вполне могут проигнорировать снижение издержек, сохранив цены на продукцию прежними. А вот неприятные последствия в виде ухудшения платежного баланса, урона национальному производителю и усиления на рынке импортных товаров – обеспечены с высокой вероятностью.

Эти доводы были приняты во внимание высшим руководством Украины. Так, например, в соответствии с заявлением первого заместителя главы Секретариата Президента А. Шлапака, “сегодня бороться с инфляцией путем охлаждения экономики будет ошибкой. У нас нет перегрева экономики, а есть нехватка внутреннего предложения... Надо было поддерживать валютный коридор, который был обещан в Основных принципах денежно-кредитной системы, принятых в прошлом году”, – подчеркнул он.

Попытка таким образом снизить инфляцию может выразиться в первую очередь в падении темпов роста экономики. При этом, по словам А. Шлапака, 50 % импорта в Украину идет из ЕС, и он не дешевеет. Что-то подобное уже произошло в 2005 г. при первой ревальвации. Эффект на цены был крайне кратковременный, тогда как замедление темпов роста отмечалось весь год.

Кроме того, ревальвация мало чем поможет бороться с инфляцией “маленьким украинцам”. Ревальвация дает основание для понижения цен

только на импортные товары. И не исключено, что незначительно подешевеет электроника или бытовая техника. А основная инфляционная нагрузка, как известно, сейчас лежит на продуктах питания. В то же время, падение курса доллара может подстегнуть рост инфляционных ожиданий. Уже с начала года прозорливые производители закладывают в стоимость товара “амортизационные расходы” на “а вдруг все будет дорожать, а мы продешевим”. В таком случае цепная реакция приводит к тому, что цены растут даже без объективных на то оснований. Правительство уповает на новый урожай, но он, скорее всего, стабилизирует цены, но не поможет им упасть. И, наконец, ревальвация очень серьезно бьет по владельцам валютных накоплений, держателям гривенных кредитов, и, едва ли не более всего, по тем украинцам, чьи оклады рассчитываются в долларом эквиваленте. Их положение – самое незавидное: расходы из-за инфляции растут, а доходы из-за ревальвации уменьшаются.

Партійна позиція

В. Копоть, мол. наук. співроб.

"Союз левых сил" в контексте политической ситуации в Украине

С первого дня существования партия “**Союз левых сил**” (СЛС), созданная экс-социалистом **В. Волгой**, привлекает к себе пристальный интерес.

Непрогнозируемый рост инфляции, постоянная критика работы правительства и парламента, досрочные выборы в Киевский городской совет и избрание мэра столицы – это те аспекты внутривнутриполитической ситуации, которые повысили интерес к СЛС, поскольку реально левая оппозиция в Украине маловыразительна по отношению к актуальным проблемам современной жизни общества. Как отмечают политологи, у партии очень хорошие перспективы стать недостающей для украинского политикума левой оппозиционной партией, которая уже сегодня является рупором левого движения.

В контексте нестабильной политико-экономической ситуации страны В. Волга прокомментировал ситуацию, которая сложилась в парламенте, отметив, то, “что происходит сегодня в Верховной Раде, – это квинтэссенция конфликта между Ю. Тимошенко и В. Ющенко. Но конфликт еще не достиг своего апогея. Противоречия нарастают. Противостояние между Премьером и Президентом в настоящее время определяет логику всех процессов, которые происходят в стране”.

По словам лидера СЛС, дальнейшее развитие событий будет напрямую зависеть от того, состоится или не состоится приватизация Одесского припортового, а также от позиции, которую сможет завоевать БЮТ, исходя из итогов столичных выборов.

Целью противостояния Ю. Тимошенко и В. Ющенко с президентской стороны, В. Волга считает сознательное доведение ситуации в стране до абсолютного хаоса и того, чтобы основная масса избирателей стала под знамена В. Ющенко только для того, чтобы остановить Ю. Тимошенко. Данная цель, при этом В. Волга ссылается на мнения экспертов, почти достигнута. Проиграл в этом противостоянии украинский народ. “Те, кто в нашей стране занимается реальным делом, понимают, что необходимо остановить набирающие силу негативные тенденции. И в этом контексте действия Балог и Секретариата Президента близки к тому, чтобы была достигнута поставленная цель – консолидировать политические и деловые элиты Украины против Ю. Тимошенко. Необходимо помнить, что между ворами, находящимися в команде Президента, и ворами из команды Премьера есть одна принципиальная разница. Ю. Тимошенко хочет стать “самой главной” в стране, дестабилизировав ситуацию, а группа, которая консолидируется вокруг В. Ющенко и В. Балог, в первую очередь заинтересована в сохранении стабильности. Но они делают это не для того, чтобы спасти страну, а чтобы спасти свои капиталы”, – заявил В. Волга.

Анализируя противостояние между Президентом, его Секретариатом и Премьером, В. Волга виновником экономического кризиса называет Кабинет Министров, сформированный Ю. Тимошенко. “Антиэкономические действия правительства Ю. Тимошенко таковы, что когда люди увидят показатели майской инфляции, то у них волосы дыбом встанут! Заложена следующая ценовая тенденция: бензин к концу года будет стоить 10–12 грн за литр, коммунальные услуги подорожают в два-три раза, а годовая инфляция составит 80–90 %! Для того чтобы делать подобные прогнозы, не надо быть профессиональным экономистом. Возьмите любой учебник по экономике. В нем есть специальные формулы. Просто вставьте в них наши нынешние экономические показатели и убедитесь в том, что в конце года нас ожидает коллапс”, – резюмирует В. Волга.

В своих высказываниях, В. Волга критично оценивает и роль Партии регионов в сложившейся ситуации: “«Регионалы» сегодня абсолютно ничего не делают для того, чтобы добиться хоть какого-то результата. Каждому аналитику, любому жителю Крыма, востока и центра понятно, что в данный момент Партия регионов сама не знает, что она сегодня собой представляет. Ее нельзя назвать и оппозицией, поскольку крупный капитал по определению не может быть в руках оппозиции. Вообще Блок Юлии Тимошенко, Партия регионов, «Наша Украина – Народная самооборона» – это партии крупного капитала. Поэтому действия, которые пытаются сегодня предпринимать «регионалы», оппозиционными никак не назовешь. У них нет принципиальных конструктивных позиций, касающихся этнокультурных, экономических и социальных вопросов. Вместо этого предпринимаются системные попытки двух частей ПР вести «подковерные» переговоры и с Ю. Тимошенко, и с В. Ющенко. Это делается для поиска компромиссов и для защиты интересов капитала. Партия регионов – не оппозиция”, – констатировал экс-социалист.

В сложившейся ситуации единственной оппозицией нынешнему курсу является “Союз левых сил”, убежден его лидер. Ведь все “старые” левые – социалисты, коммунисты, социал-демократы, прогрессивные социалисты – уже получили негативную оценку народа. От выборов к выборам происходит системное падение рейтингов данных сил.

Несмотря на то, что в соответствии с законом о политических партиях СЛС не может принимать участие в избирательном процессе как партия, возраст которой меньше года, В. Волга и другие представители партии активно комментировали все, что происходило вокруг выборов киевского градоначальника: кандидатов, их программы, работу избирательных штабов. Так, член политсовета СЛС **В. Титарчук**, более 11 лет возглавлявший администрацию Соломенского района Киева, выдвинул свою кандидатуру на пост мэра. Позже, после проведения определенной агитационной кампании, он снял свою кандидатуру в пользу кандидата от Блока Литвина, руководителя Шевченковского района Киева В. Пилипишина, опытного, как и он сам, профессионала.

В высказываниях и оценках претендентов на места в Киевсовете больше всех критики досталось команде Ю. Тимошенко. В. Волга активно использовал это обстоятельство для обвинения команды Премьера в принятии решений, которые перечеркивают обязательства, принятые ею ранее. В связи с этим Координационный совет украинских общественных организаций, созданный политической партией “Союз левых сил” в Киеве, принял решение начать Всеукраинскую акцию по сбору подписей за отставку правительства Ю. Тимошенко. Участники собрания констатировали: результаты деятельности Ю. Тимошенко на посту главы правительства в настоящее время как и в прошлое премьерство, безусловно, провальные. По мнению участников Координационного совета, в условиях очевидной несостоятельности Кабмина пропрезидентские силы и Партия регионов сознательно заняли позицию фактической его поддержки, рассчитывая на политические дивиденды от неудач правительства.

В политических ориентирах, как эффективный инструмент работы с русскоязычным электоратом, СЛС неизменно остро ставит вопрос статуса русского языка. Как способ решения данного вопроса, партия предлагает начать в Украине введение двойного гражданства. В. Волга об этом заявил в Симферополе. По его словам, идея двойного гражданства весьма востребована в Украине, однако для ее реализации необходим промежуточный этап, в ходе которого можно будет оценить форму и определить сроки введения данной процедуры.

Таким образом, СЛС позиционирует себя в качестве реально действующей активной политической силы левой ориентации, что дает неплохие шансы для привлечения внимания левого электората, разочарованного пассивностью, невыразительностью позиций левых политических организаций по актуальным вопросам жизни украинского общества. Эти шансы будут реализованы, если новый политический проект подтвердит себя активизацией политической деятельности, соответственной декларируемым принципам (*Материал*

підготовлен по інформації джерел: Новий регіон (www.nr2.ru), MIGnews.com.ua (www.mignews.com.ua), РЕГНУМ (www.regnum.ru), Версії.com (www.versii.com.ua), ForUm (www.for-ua.com). Главред (www.glavred.info), ВОВРЕМЯ.info (www.vovremya.info), www.proua.com, www.from-ua.com, podrobnosti.ua, Городской інформаційний центр (www.sevastopol.net.ua), www.lenta.com.ua, КИД (www.zadonbass.org), Виртуальний Крим (www.news.allcrimea.net).

В об'єктиві – регіон

А. Потіха, наук. співроб.

Дострокові вибори в Києві: підсумки з поглядом у майбутнє

Однозначну оцінку підсумкам виборів київського мера і столичної міськради давати ще зарано, але цілий ряд експертів уже висловили своє бачення щодо перебігу виборчої кампанії та її результатів.

Більшість із них вважають, що беззастережного переможця на цих виборах немає, більшість у Київраді формуватиметься в результаті виснажливих переговорів і масштабних торгів. Роль “золотої акції” зможе виконати навіть найменша фракція, що пробилася в міськраду.

Не викликає сумніву те, що вибори-2008 помітно змінили політичний ландшафт столиці, і ці зміни, цілком можливо, незабаром будуть перенесені і на загальноукраїнський рівень. Перші підсумки переформатування київського політикуму і кампаній, проведених у столиці, можна аналізувати вже сьогодні.

Коли Л. Черновецького називають беззастережним тріумфатором виборчої кампанії, що закінчилася, то це правда лише частково. Його перемога на мерських виборах не стала сюрпризом ні для кого, проте отриманий Л. Черновецьким результат зовсім не вразив. Адже на позачергових виборах-2008 за Л. Черновецького проголосувало тільки 433 тис. виборців, тобто менше, ніж на виборах міського голови у 2006 р. Незважаючи на потужність своєї передвиборної кампанії, великі витрати, наявність адміністративних, медійних та інших ресурсів, він не спромігся збільшити рівень підтримки киян (для порівняння: у 2006 р. Л. Черновецькому віддали свої голоси близько 459 тис. киян).

Водночас під час нинішньої кампанії Л. Черновецькому вдалося розв'язати проблему, з якою він зіткнувся ще на позаторішніх виборах. Тоді він не зміг конвертувати свій високий особистий рейтинг у прийнятний результат виборчого блоку свого імені, і більшість у Київраді довелося “сколочувати” з перебіжчиків з інших фракцій. Досвід минулої кампанії був врахований, і на нинішніх виборах Блок Черновецького показав найвищий результат серед усіх учасників виборчої гонки, наблизившись до рейтингу свого лідера.

Отже, Л. Черновецький знову переграв усіх і залишається мером української столиці. Йому вдалося переграти навіть потужний БЮТ. Справа

навіть не у відсутності двох турів. Л. Черновецький на власному прикладі доводить, як гарно дружити з усіма. Навіть важко порахувати, скільком політичним силам устиг догодити київський мер.

До помаранчевої революції власник “Правекс-банку” працював у “Нашій Україні”. Під час свого швидкоплинного першого терміну мер Л. Черновецький зустрівся з жорсткою опозицією БЮТ, тому зумів знайти підтримку у Партії регіонів. Але, не вступив туди, залишившись із своєю Християнсько-ліберальною партією.

Проте дружба з ПР не завадила йому укласти союз із частиною “мегаблоку” НУ – НС. Родина Довгих стала його “помаранчевим тилом”. А Київ – став одним з небагатьох місць, де “широка коаліція” заявила про себе вголос. Звісно, що маючи такі унікальні позиції, мер міг не турбуватися про майбутнє.

Вірними союзниками Л. Черновецького були деякі політичні сили на кшталт ГАКу. Цього разу вони теж пішли на вибори окремо, хоча з усіх етичних міркувань треба було вступати до Блоку Черновецького (БЧ). Можливо, у перспективі так і буде. Адже успіх Блоку Черновецького може надихнути його лідерів вийти на всеукраїнську політичну арену. До речі, О. Довгий незадовго до виборів обмовився, що БЧ планує виходити на всеукраїнський рівень. Відразу після появи перших результатів голосування цю інформацію підтвердив В. Журавський.

До сателітів додалася ще й колись революційна “Пора”, чії представники отримали посади у виконавчій владі міста. Як відзначають експерти, тільки майстер політичних комбінацій міг побудувати таку широку коаліцію, від ПР до “Пори”. А його ще називали аполітичним мером!

Частково близька до Л. Черновецького НУ – НС на цих виборах являє цікаву картину. До мерства та Київради “мегаблок” ішов у вигляді трьох “уламків”. Кожен з цих “уламків” намагався дошкулити колишнім братам, що тільки посилювало постмодерністську картину дострокових виборів. Бо перемога Л. Черновецького уособлює перемогу бізнесу над бідністю. Вона просто фіксує цю перевагу. Хто виграв у результаті усіх соціальних змін, що почалися ще наприкінці 1980-х? Якраз ті самі черновецькі, що вчасно щось “придбали”, потім інвестували куди треба, потім стали депутатами та ще кимось.

Як відзначають деякі експерти, “це ж людина нашого часу, герой покоління”. Тому що послідовний. В усіх аспектах цього слова. Це він зовні ніби непривабливий. Насправді він і його команда ведуть досить прагматичну політику. Тому нічого дивного не буде, якщо він зможе знову домовитися з різними політичними силами. Скоріше за все, Л. Черновецькому і його команді вдасться об’єднати навколо себе більшість міської ради.

За словами самого Л. Черновецького, він не має наміру ділити депутатів Київради за належністю до того або іншого політичного табору. На думку столичного градоначальника, Київрада, як власне і вся Україна, повинна бути єдиною і працювати на благо суспільства.

При цьому Л. Черновецький висловив упевненість, що Київ повинен показати приклад Україні у своїй єдності для того, щоб держава не ділилася на різні політичні кольори. “Я вважаю, що Україна у нас одна, і це великий крок до того, щоб вона об’єдналася. Це важлива політична заява. Тому що те, що зараз відбувається – один одному робити на зло якись речі через те, що ти відносишся до одного кольору, а не до іншого – це недобре”, – відзначив він.

Подібну думку висловив і соратник Л. Черновецького секретар Київради О. Довгий. За його словами, Блок Черновецького готовий співпрацювати в Київграді з усіма політичними силами, включаючи БЮТ. “Якщо політичні сили готові об’єднуватися не за кольорами, не по любові до персоналій, а заради конкретних справ, ми готові співпрацювати з усіма без винятку політичними силами”, – відповів О. Довгий на питання журналістів про можливу співпрацю з БЮТ.

Він підкреслив, що останнім часом виборці почули “таку кількість обіцянок і пропозицій, що роботи вистачить для всіх без винятку”.

О. Довгий зазначив, що кияни стомилися від конфліктів, та хочуть спокою і реальних результатів роботи. “Щоб Київ не став майданчиком роздору, а був центром об’єднання, з цього дня немає жодного шансу в наших опонентів почути від нас якесь необережне слово, ми не витратимо й хвилину на будь-яку пустопорожню балаканину. Ми повинні всі разом надолужувати той час, який ми витратили на виборах”, – зазначив О. Довгий.

За словами багатьох експертів, окрім перемоги на виборах мера, Л. Черновецький одержує контроль над найкапіталомісткішою міськрадою країни.

Експерти не виключають, що до БЧ приєднається і Блок М. Катеринчука, адже ще під час передвиборної гонки його відкрито називали “технічним кандидатом” від Балоги-Черновецького.

Близький до Секретаріату Президента політолог В. Карасьов заявив, що в країні народжується нова політсила, причому “народжують” її спільними зусиллями представники Блоків Литвина, Катеринчука і Черновецького. Тим часом представники Блоку Черновецького заявили, що готові поборотися за місця в парламенті на майбутніх виборах до Верховної Ради України. Експерти відзначають, що такий перебіг подій можливий і навіть не виключають, що БЧ зможе пройти в парламент і там відігравати важливу роль.

На думку політологів, блок мера в майбутньому може стати “третьою силою”, яка об’єднає парламент. Як зазначив В. Карасьов, Блок Леоніда Черновецького має достатній потенціал для того, щоб перерости у всеукраїнську політичну силу і працювати у Верховній Раді наступного скликання.

За його словами, завершилася епоха електоральних перемог Ю. Тимошенко. В. Карасьов прогнозує, що саме Блок Черновецького може стати “третьою силою”, яка об’єднає парламент. “Ми бачимо, що «Наша Україна» як «третя сила» свою функцію не виконала. На її місці формуватимуться нові політичні проекти, що почали свій рух із столиці, – це Блок Черновецького і інші прагматичні політичні сили, які заповнюватимуть

центристський вакуум і орієнтуватимуться на Президента України В. Ющенка”, – підкреслив політолог.

У свою чергу український політик О. Волков вважає, що Л. Черновецький зміг нарешті розвіяти міф про непереможність БЮТ і особисто Ю. Тимошенко. “Поразка в Києві «аукатиметься» Ю. Тимошенко грандіозними проблемами по всій країні”, – вважає політик.

Експерт Інституту практичної політики О. Жуган також заявив, що перемога Л. Черновецького і його команди є наслідком цілеспрямованої і плідної роботи. “На відміну від конкурентів, політична сила Черновецького зробила акцент на реальних справах. Наприклад, бюджет Києва за два роки був збільшений у п’ять разів – до 25 лрд грн. І нікуди від цієї об’єктивної реальності не подінешся», – зазначив О. Жуган.

На думку політолога, перемогу Л. Черновецькому забезпечила молода команда, яка вперше в історії України змогла зламати стереотип “непереможності політичних авторитетів”. “Блок Черновецького став першою «постмайданною силою», яка об’єднала більшість виборців. Люди втомилися від брехні, обіцянок і політичних чвар. Їм потрібна стабільність, що Черновецький, нехай поки в окремо взятому місті, разом з своєю командою зумів продемонструвати”, – підкреслив О. Жуган.

Експерт також не виключає, що на наступних парламентських виборах Блок Л. Черновецького зможе подолати 3 %-вий бар’єр на виборах у Верховну Раду. “Я думаю, що команда мера Києва може претендувати на місце в парламенті. Тому що Черновецький зміг зробити те, що не зуміла ціла Партія регіонів: він переміг «залізну леді» – Ю. Тимошенко. Крім того, столичний градоначальник, схоже, назавжди «вибив» з «великої політики» В. Кличка. Як мені здається, і для БЮТ, і для Кличка наступили не найкращі часи”, – вважає О. Жуган.

Дехто з експертів поспішив заявити, що у випадку появи подібної сили на всеукраїнському рівні, саме її лідер – а не В. Янукович або Ю. Тимошенко – стане головним конкурентом В. Ющенка на виборах Президента. Принаймні потреба в суспільстві на таку силу є. Самі переможці вже заговорили про похід на парламентські вибори, а деякі експерти і журналісти – про “президентські амбіції” Л. Черновецького.

У свою чергу політолог Т. Березовець висловив припущення, що саме Л. Черновецький на президентських виборах може поборотися з Ю. Тимошенко в другому турі.

За словами політолога, підсумки київських виборів дають змогу стверджувати, що Л. Черновецького можна вважати “новим гравцем національного рівня”. “Питання, наскільки він зможе розширити свій електорат за межі Києва, залишається дискусійним, але принаймні навіть за рахунок київських голосів Блок Черновецького сьогодні фактично долає трипроцентний бар’єр у Верховну Раду”, – вважає Т. Березовець.

Політолог нагадав, що в 2004 р. Л. Черновецький уже брав участь у президентських виборах як технічний кандидат “від Ющенка”. “Може трапитися, що участь у майбутній президентській кампанії вже не

зводитиметься до технічних функцій. В. Ющенко підготував могутнього конкурента для себе”, – сказав Т. Березовець, додавши, що він не здивується, якщо в другому турі президентських виборів Ю. Тимошенко доведеться боротися з Л. Черновецьким. “Це сьогодні здається фантастичним сценарієм, але почекайте. І подивитесь, якими темпами розвивається «Посольство Боже» в Україні, скільки приходів воно відкрило за останній рік. Тим більше, мені здається, що фінансові ресурси, які були збільшені за два роки, цілком дозволять Л. Черновецькому провести повноцінну виборчу кампанію”, – відзначив політолог.

Інші політологи закликають не гарячкувати. Зокрема, директор Центру соціальних досліджень “Софія” А. Єрмолаєв назвав рішення Блоку Черновецького йти на парламентські вибори запамороченням від успіхів. “Блок Черновецького – популістська, дуже аморфна сила, якій буде складно просувати свій образ і свої програми як загальнонаціональні”, – сказав А. Єрмолаєв.

Він також проти механічної екстраполяції київської дострокової кампанії на майбутні президентські вибори. “Окрім ведучої трійки – Ющенко, Тимошенко, Янукович – нових кандидатів я не бачу”, – відзначив А. Єрмолаєв.

За його словами, навіть після київських виборів у цю трійку ніхто не увірвався. Київ не став космодромом для нових кандидатів у Президенти. “Швидше навпаки – тільки зміцнив той очевидний факт, що поки лише ця трійка в змозі розігрувати президентський бонус”, – вважає політолог.

На думку директора Київського центру політичних досліджень і конфліктології М. Погребинського, Л. Черновецький переміг на виборах мера Києва тому що не прив’язаний ні до якої політичної сили. “Л. Черновецький не прив’язаний ні до якої політичної сили, і для частини населення Києва підтвердив свою ефективність, про що свідчать дані голосування, під час якого більше третини виборців віддали в його підтримку свої голоси”, – сказав він.

При цьому політолог підкреслив, що перемога Л. Черновецького була очевидною, оскільки коаліція не висунула єдиного кандидата на посаду мера. “Було зрозуміло, що якщо супротивники Л. Черновецького не можуть домовитися про висунення єдиного кандидата на посаду мера Києва, то його перемога очевидна”, – відзначив він.

За словами М. Погребинського, результати виборів також показують вичерпання політичного потенціалу. “Тепер можна чекати нову хвилю людей, які ризикнуть піти в політику, оскільки побачили, що головні діючі фігури вже втрачають довір’я громадян”, – підкреслив він.

У свою чергу політолог Д. Видрін зазначив, що в Києві переміг марксизм. “Черновецький переміг, оскільки кияни проголосували шлунком. Якби в Києві зарплати були як у Парижі, то жителі столиці б менше звертали увагу на шлунок”, – відзначив експерт.

Також однією з причин перемоги діючого градоначальника політолог назвав відсутність єдиного кандидата від демократичних сил. “Говорять, демократи об’єднуються за п’ять хвилин до розстрілу. Виборча кампанія у столиці показала, що вони об’єднуються через п’ять хвилин після розстрілу.

Л. Кличко і Ю. Тимошенко почали переговори лише після того, як стала очевидна поразка Ю. Тимошенко”, – відзначив він.

На думку експерта, основною причиною поразки Ю. Тимошенко є переоцінка власних можливостей. “Якби дострокові вибори в Харкові і Сумах відбулися зараз, то вони завершилися б поразкою Ю. Тимошенко”, – відзначив він.

Щоправда, оцінити результат Блоку Юлії Тимошенко на нинішніх виборах як фіаско теж було б занадто поспішним. БЮТ мало що втратив у порівнянні з попередніми виборами до Київради, повторивши свої показники дворічної давності. Двократне зменшення результату порівняно з торішніми парламентськими виборами, яке пред’являють БЮТ скептики – це, все ж таки, інше: дуже вже різнилися контексти цих виборчих кампаній.

Як відзначають деякі експерти, посипати голову попелом “біло-серцевим” не потрібно – ядро прихильників розміром у четверть столичного електорату у БЮТ збереглося. Причому досить імовірно, що у разі оголошення будь-яких нових виборів кількість прихильників Ю. Тимошенко збільшиться – адже не влаштуватимуться концерти на “Чайці” і масові гуляння в центрі Києва під кожний день голосування.

А ще вибори-2008 стали для лідера БЮТ мотивом продемонструвати вітчизняному політикуму майстер клас на тему “Як можна за півтора місяця розкрутити політика, який ніколи не займався Києвом, до рівня «срібного» призера мерських виборів”. Стрімке зростання рейтингу О. Турчинова протягом цієї кампанії, на думку експертів, примушує замислюватися: а що було б, якби Ю. Тимошенко взялася за розкручування кандидата, що володіє хоч якими-небудь стартовими позиціями.

І в цьому – ще один несподіваний висновок кампанії-2008. Якщо до сьогоднішнього дня вважалося, що рейтинг БЮТ тримається виключно на рейтингу лідера блоку, а особисті електоральні показники, особиста харизма Ю. Тимошенко є виключно її надбанням, які не можна кому-небудь передати або позичити, то київська кампанія довела зворотне. Виявилось, що Ю. Тимошенко може передати кому завгодно вагому частину своєї популярності, просто вказавши на нього своїм перстом.

Катастрофи для БЮТ, за словами експертів, не відбулося, проте будуть зроблені висновки, і керівники нинішньої кампанії почують про свою роботу мало доброго. А як інакше – фракція БЮТ у Київраді втратить статус найчисельнішої, надійних політичних соратників у столичному парламенті у них теж не видно.

Тому окремі “бютівці” сподіваються, що процес формування списків у Київраду – непоказна кампанія, і відповідний результат виборів дещо ослабить вплив на Ю. Тимошенко з боку Б. Губського, що ніс відповідальність за підготовку виборчої кампанії.

Що стосується В. Кличка і його блоку то тут результати також невтішні для нього. Підсумки кампанії для В. Кличка, на думку експертів, швидше за все, означатимуть його відмову від амбіцій коли-небудь зайняти крісло столичного градоначальника. Мерські вибори стали для нього фіаско. Програш

незаперечному фавориту виборчої гонки Л. Черновецькому ще можна пережити, але нокаут від О. Турчинова став для В. Кличка абсолютно несподіваним. Навряд чи “сильний і чесний” кандидат у мери балотуватиметься на пост столичного голови утретє і, у разі більш ніж імовірної поразки, уславитися вічним невдахою. Швидше В. Кличко таки піддасться на нескінченні домовленості політиків центрального рівня й погодиться зайняти місце у списку когось із загальноукраїнських сил на наступних парламентських виборах. Тим більше, що Блок Кличка своїм результатом теж розчарував. Звичайно, порівняно з позаминулим роком рейтингові показники блоку збільшилися в півтора раза, але сподівання були на більше.

Разом з тим Блок Кличка не збирається змиритися з поразкою. Уже розпочалися переговори з БЮТ про спільні дії в Київграді. Зокрема, Блок Кличка разом з БЮТ збирається створити в новообраній Київграді слідчу комісію для перевірки діяльності мера Л. Черновецького і його команди. “Якщо довести очевидні факти зловживань столичної влади не вдається на державному рівні, доведеться брати ініціативу у свої руки”, – заявили в прес-службі Блоку Кличка.

Прес-служба відзначила, що ревізія всіх рішень нинішньої київської влади була однією з передвиборних обіцянок цієї політичної сили. «Всі незаконні рішення будуть відмінені. А урядовці, винні в розкраданні Києва, понесуть кримінальну відповідальність», – обіцяють у Блоці Кличка.

А от щодо Блоку Литвина, то експерти відзначають, що нинішні вибори стали часом тріумфу для блоку, точніше, лідера його київського відділення В. Пилипишина. Масштабна агітаційна кампанія зробила свою справу, і голова Шевченківської райдержадміністрації добився майже триразового збільшення показників своєї політсили. Кампанія-2008 може стати початком нового рівня в кар’єрі самого В. Пилипишина: стартовий майданчик у вигляді довір’я йому персонально порядку 9 % киян – це дуже навіть непогано.

Деякі експерти вважають успішним дебют як самостійного політика М. Катеринчука. Нардепу з шестирічним стажем вдалося довести киянам, що він – нова особа у вітчизняній політиці. Обіцяючи жителям столиці побудову десяти гілок метро та багато іншого, М. Катеринчук довів, що він – на відміну від інших своїх конкурентів – не “махровий популіст”. Зайнявши найкращі рекламні площі в центрі міста і прорвавшись зі своєю рекламою у свята святих – столичне метро, він при цьому ображався, коли його називали “технічним кандидатом” Л. Черновецького.

Проте результат має важливіше значення. Головний результат кампанії-2008 для М. Катеринчука – це не отримання близько 4 % на виборах, а “засвічення” брэнда його майбутнього загальнонаціонального політичного проекту, поява якого тепер стала лише питанням часу. З ким буде М. Катеринчук? Скоріш за все, він особисто залишиться у Верховній Раді і буде намагатися “розкручувати свій брэнд” загальнонаціонального масштабу. Щодо його політичної сили в Київграді, то тут залишається багато питань.

Найбільш імовірною політика Блоку Катеринчука буде обережною і виваженою з прицілом на майбутнє.

Успіх на нинішніх виборах Громадського активу Києва – схожий на триумф М. Катеринчука. Абсолютно віртуальна політична сила проходить у Київраду, практично повторивши свій результат дворічної давності. Не інакше, як на озброєнні команди О. Пабата стояли інші виборчі технології, рекламувати які зайвий раз потреби немає.

У Київграді минулого скликання ГАК майже з перших днів роботи налагодив плідну співпрацю з Л. Черновецьким. Правдою і неправдою, отримавши від жителів столиці мандат довіри удруге, ГАК, поза всяким сумнівом, приєднається до цього альянсу і в новообраній столичній раді.

Партія регіонів зазнала значних втрат. Деякі експерти поспішили назвати це нищівним фіаско. Мізерний результат цієї сили на виборах в Київраду різко контрастує з багатолюдними мітингами, які “регіонали” влаштовували, наприклад, на знак протесту проти НАТО. Такі ж невтішні підсумки голосування для В. Горбала теж виглядають досить образливо, враховуючи досить якісно проведену ним кампанію.

Поясненням цього може бути те, що електорат «регіоналів» у столиці практично збігається з електоратом Л. Черновецького, а нинішній мер під час цих виборів мав більшу прихильність виборців.

Знайти ж нових прихильників “регіоналам” украй важко.

Єдиний привід для “регіональної радості” – це те, що вони вперше у своїй історії обігнали в Києві політичну силу В. Ющенка, “Нашу Україну”.

Втім, не обігнати блок НУ – НС на цих виборах було досить складно. Невиразна агітаційна кампанія, постійні скандали, супроводжуючі лідера списку Ю. Луценка, повна скомпрометованість “Нашої України” на київському рівні – все це, зрештою, вирішило наперед долю “помаранчево-червоних”.

За словами експертів, крім нанесення нищівного удару “помаранчевому бренду”, який напевно відгукнеться і на загальнонаціональному рівні, поразка НУ – НС у Києві має і ще один украй важливий для українського політикуму підсумок. Фіаско цього блоку на виборах-2008 в якійсь мірі відображає і позиції В. Ющенка у столиці, ще так недавно – його оплоті.

Звичайно ж Президент не брав активної участі в нинішній кампанії. Так, він не закликав киян, що підтримують його особисто, голосувати за Блок Луценка. Більш того, Секретаріат Президента, здається, зробив усе від нього залежне для того, щоб НУ – НС таки не пройшов у Київраду. Але всі пам’ятають торішню парламентську кампанію, коли глава держави особисто був головним електоральним козирем блоку, який носив таку ж назву і очолював який той же Ю. Луценко.

Сам же лідер списку блоку на виборах у Київраду, глава МВС Ю. Луценко пояснив, що причиною поразки пропрезидентського блоку стали постійні конфлікти між членами парламентської коаліції, зокрема, той факт, що НУ – НС і БЮТ не змогли домовитися про спільні дії на виборах у Києві і погодити єдину кандидатуру на пост мера. “Те, що демократи так і не порозумілися,

розчарувало людей. Розчарований виборець просто не голосував”, – заявив Ю. Луценко.

Директор Інституту політичних технологій А. Луценко, який до 2006 р. працював політтехнологом у “Нашій Україні”, погоджується з доводами лідера НУ – НС і відзначає, що у виборчій кампанії блоку були допущені помилки, головна з яких – відмова НУ – НС від висунення свого кандидата на пост мера Києва. “Мені здається, що НУ – НС на початку кампанії ватро було поступити більш егоїстично і висунути кандидата. Кандидат завжди підтягує рейтинг своєї політичної сили”, – зазначив А. Луценко.

Незалежно від причин таке катастрофічне зниження рейтингу НУ – НС на київських виборах ставить під сумнів політичні перспективи партій, що входять до складу блоку. Про це заговорили як у парламентській опозиції, так і політики, яких прийнято вважати представниками “помаранчевого табору”. “У 2007 р. я виступав проти лінії, яка вела в глухий кут партію «Наша Україна». У результаті все відбулося так, як я і говорив”, – заявив народний депутат чотирьох скликань Б. Беспалий, який вийшов з НУ в червні минулого року.

За його словами, “Наша Україна” повторює долю Руху, який розколовся в кінці 90-х років через внутрішні конфлікти, після чого його виборці пішли до інших партій.

Тим часом у НУ не роблять трагедії з підсумків виборів в Києві. “Це абсолютно прогнозований результат”, – заявила член президії політради партії К. Ляпіна. На її думку, винуватцем провалу є Ю. Луценко, оскільки він і визначав стратегію кампанії, а результат, отриманий блоком НУ – НС, демонструє особистий рейтинг Ю. Луценка як лідера списку. “Про те, що буде повний провал, стало ясно в останній тиждень, коли Луценко почав ганьбити Президента. Наші виборці цього не сприйняли. Навіть якщо підійти з погляду формальної логіки: лідер пропрезидентської сили будує кампанію на критиці Президента. Це ненормально”, – підкреслила К. Ляпіна.

У “Нашій Україні” намагаються використовувати програш у Києві для вирішення внутрішніх проблем. Народний депутат А. Парубій заявив, що до провалу на виборах привела розрізненість партій-учасниць парламентського блоку НУ – НС, і повідомив, що політрада блоку повинна остаточно вирішити питання про створення єдиної партії на базі НУ – НС.

Водночас, за словами експертів, шанси ухвалення такого рішення нульові. Лідер Української народної партії Ю. Костенко і заступник голови Народного руху України В. Коваль заявили, що не готові до об’єднання.

У цілому ж, як відзначають експерти, київське фіаско НУ – НС, напевно, прискорить відцентрові процеси в цій політсилі і на загальнонаціональному рівні. Таким чином, може формалізуватися і такий де-факто існуючий розкол у парламентській фракції НУ – НС: частина нардепів дрейфуватиме у бік БЮТ, інша – дедалі тісніше зближуватиметься з Банковою.

Головні висновки виборчої кампанії у столиці можуть бути такі: зниження активності виборців та рейтингу довіри до основних політичних гравців, що не може не турбувати, адже за цим стоїть доля демократичних процесів у країні; недовіра до пропорційної системи виборів на місцевому рівні. Партійний склад

міської ради не сприяє ефективності її роботи, до того ж при цьому втрачається зв'язок із виборцем; абсурдність самої ситуації з перевиборами за принципом “за що боролися, на те і напоролися”; тенденція до побудови виборчих кампаній за ознаками релігійного і мережного маркетингу.

Не можна говорити, що Л. Черновецький став мером усіх киян, оскільки більшість з них його не підтримала – у виборах у Києві взяла участь фактично половина киян, а близько 1 млн взагалі не прийшли на виборчі дільниці. Це досить показовий факт.

Вибори в Києві також продемонстрували, що кияни цілковито “відторгають” ліву комуністично-соціалістичну ідею. Комуністи не спромоглися пройти до міської ради. Також не подолали трьохвідсотковий бар'єр, зазнавши краху, Соціалістична партія і СДПУ (о). Усі спроби лідерів лівих сил активізувати свій електорат та об'єднати зусилля виявилися марними. І це означає, що ліва ідеологія в Києві на певний час втратила свою актуальність.

Показовим є те, що результати виборів стали ще одним тривожним сигналом для сучасної української еліти. Можливо, це стане початком елітної ротації з допомогою механізму наступних всеукраїнських виборів (*Перемога буржуїв над суспільством // Українська правда (www.pravda.com.ua). – 2008. – 26.05; Первые итоги столичных выборов // Главред.Столица (http:stolitsa.glavred.info). – 2008. – 26.05; Черновецкий обещает не делить депутатов по “цвету” // DailyUA (www.daily.com.ua). – 2008. – 26.05; У Черновецкого найдут работу и для БЮТ // Українська правда (www.pravda.com.ua). – 2008. – 27.05; Ветчинин В. Эксперт Института практической политики Александр Жуган: «Леонид Черновецкий объединил киевлян» // Комсомольская правда в Украине. – 2008. – 27.05; Политолог рассказал, почему на “мэрских” выборах побеждает Черновецкий // ВОВРЕМЯ.info (www.vovremya.info). – 2008. – 26.05; Пропрезидентский блок не будет представлен в Киевсовете // влада (www.4vlada.net). – 2008. – 27.05; Киевский “провал” // ВОВРЕМЯ.info (www.vovremya.info). – 2008. – 27.05).*

Прогноз на перспективу в публікаціях ЗМІ

Діяльність органів державної влади

В последние дни в Секретариате Президента резко поменялось настроение относительно возможности создания “широкой коалиции” с Партией регионов. По крайней мере, об этом сообщили сразу два высокопоставленных источника в окружении В. Ющенко. Главный смысл перемены – в Секретариате уже не верят в возможность создания “широкой коалиции”, зато весьма вдохновлены поражением БЮТ на выборах в Киевраду и строят планы устроить “Сталинград” для Ю. Тимошенко уже в масштабах всей страны – на досрочных парламентских выборах осенью. Дело теперь за малым – уговорить Президента согласится на эти выборы (Чаленко А. На

Банкової втратили надіжду на “широкую коаліцію” и задумались о роспуске Рады // Сегодня. – 2008. – 2.06).

Уряд недавно ухвалив агітаційну програму за вступ до НАТО до 2011 р. В одному з додатків, затвердженому Кабміном Ю. Тимошенко разом з постановою, міститься прогноз, як має зростати підтримка приєднання України до НАТО населенням. У 2008-му, тобто цьому році, рівень схвалення має становити 36 %, у 2009-му – 43 %, у 2010-му рівно половина українців має стати прихильниками євроатлантичної інтеграції, а на фініші, в 2011 р., за вступ до НАТО мають виступати 55 % громадян. Саме відтоді, очевидно, й варто буде очікувати приєднання України до системи спільної євроатлантичної безпеки (***Пропаганда для “галочки”?*** // ***Україна молода. – 2008. – 4.06).***

Кабінет Міністрів намерен ввести должность уполномоченного по вопросам антикоррупционной политики при правительстве.

Об этом говорится в сообщении пресс-службы первого вице-премьер-министра А. Турчинова.

Он провел заседание правительственного Комитета по вопросам правовой политики, обороны и правоохранительной деятельности.

В ходе заседания комитет одобрил проект постановления Кабмина “Некоторые вопросы реализации государственной антикоррупционной политики”, которым и предусматривается введение должности уполномоченного.

Кроме того, комитет одобрил проект закона “Об общегосударственной программе снятия с эксплуатации Чернобыльской АЭС и преобразования объекта «Укрытие» в экологически безопасную систему” (***Провокация (www.provokator.com.ua). – 2008. – 4.06).***

Кабінет Міністрів схвалив концепцію цільової програми популяризації вітчизняної книговидавничої продукції на 2009 – 2012 рр. Про це повідомила Прем’єр-міністр Ю. Тимошенко під час прес-конференції. За її словами, програмні засади у найближчий час будуть забезпечені законопроектами і постановами для створення сприятливого економічного, інвестиційного клімату. “Такі дії уряду спрямовані на те, щоб вітчизняне книговидавництво розвивалося і було ефективним”, – наголосила Прем’єр-міністр (***Уряд підтримає вітчизняних книговидавців // Голос України. – 2008. – 30.05).***

В ближайшее время на рассмотрение Кабмина будет внесен законопроект национальной этнополитики о противодействии расовой нетерпимости.

Об этом заявила на пресс-конференции директор Департамента этнополитики и европейской интеграции Госкомитета Украины по делам национальностей и религии Т. Пилипенко. Также создаются специальные детские межрасовые лагеря-санатории, в которых будет работать персонал всех национальностей (*Моторная И. Расовая нетерпимость витает в кабинетах чиновников // Киевские ведомости. – 2008. – 4.06*).

Министерство транспорта и связи намерено построить первую очередь второй кольцевой дороги вокруг Киева (которая будет стоить более 2 млрд долл. включая строительство моста через Днепр) до конца 2011 г. Об этом сообщил заместитель министра транспорта и связи В. Гуржос.

Он уточнил, что строительство первой очереди планируется реализовать на условиях государственно-частного партнерства. Завершить строительство всей окружной дороги планируется к 2017 – 2018 гг. Общая протяженность объекта составит более 210 км.

Важными проблемами в реализации данных проектов В. Гуржос назвал отсутствие достаточного опыта частно-государственного сотрудничества (*Деловая неделя (www.dn.kiev.ua). – 2008. – 28.05*).

Якщо будуть організовано проведені жнива-2008, що почнуться у південних областях уже 15 червня, приріст рослинницької продукції в Україні, за прогнозами експертів, досягне понад 14 %. Природні умови і нинішній стан посівів це підтверджують. Однак ряд ризиків, що впливають з майже одночасного старту збирання зернових культур, конче потрібно найближчим часом мінімізувати. Про це заявив міністр аграрної політики Ю. Мельник під час виступу на нараді керівників і спеціалістів агропромислового комплексу України в Одесі. Збирання цьогорічного врожаю зернових і зернобобових культур, наголосив глава відомства, “буде кардинально відрізнятись від попередніх жнив. Фахівцям належить врахувати істотне збільшення посівних площ під ранніми зерновими, подбати про збереження зібраного врожаю, що дозріває, і по-господарськи розпорядитися зерном”. Міністр запропонував керівництву Аграрного фонду приступити вже 1 липня до формування Держрезерву зерна, керівникам облуправлінь агропромислового розвитку надати державну підтримку сільгоспвиробникам щодо технічного забезпечення жнивних робіт (*Хліб дозріває. Як збиратимемо? // Сільські вісті. – 2008. – 3.06*).

МЧС разрабатывает концепцию Государственной социальной экологической программы противоминной деятельности на 2009 – 2014 гг. Эта программа поможет вернуть для безопасного использования в хозяйственных целях 150 тыс. га земли. Об этом заявил “чрезвычайный” министр В. Шандра.

По словам министра, на территории Украины (почти в каждой области) насчитывается 34 бывших военных полигона, которые нужно очистить от взрывоопасных предметов (*Урбанская Т. Санеры возвращают олигархам пахотные земли // Вечерние вести. – 2008. – 2.06*).

Верховна Рада, відповідно до вимог СОТ, прийняла зміни до Закону України “Про митні тарифи”.

Цим документом передбачено “обнуління” багатьох позицій імпортного мита, а також зниження його середньозваженої ставки з 7,02 до 5,6 % (*Чепіжко В. Вимите мито для автопрому // Україна молода. – 2008. – 5.06*).

Севастопольская городская государственная администрация подготовила и в ближайшее время планирует направить в Верховную Раду материалы для начала процедуры досрочного прекращения полномочий Севастопольского городского совета. Об этом говорится в сообщении отдела по делам прессы и информации горадминистрации.

“Мы собрали достаточно решений горсовета, которые за два года были опротестованы прокуратурой, судами, в том числе и последние неконституционные решения – мы начинаем процедуру отставки горсовета и назначения новых выборов, ибо действия нынешнего состава горсовета вредны Севастополю и государству”, – цитирует отдел прессы слова председателя горадминистрации С. Куницына (*Деловая неделя (www.dn.kiev.ua). – 2008. – 28.05*).

Політика

Канцлер Германии А. Меркель посетит с государственным визитом Украину в июле.

Как сообщила временная поверенная по делам посольства Германии С. Шютц, пока точная дата визита еще согласовывается с Секретариатом Президента. Также согласовывается и программа визита.

Известно лишь, что во время визита будут обсуждаться вопросы внешней политики и экономические вопросы.

Большое внимание будет уделено обсуждению вопроса о позиции Германии относительно присоединения Украины к плану действий по членству в НАТО (*Версии (www.versii.com.ua). – 2008. – 3.06*).

Визит президента Франции в Украину состоится в следующем году. Об этом заявил заместитель главы Секретариата Президента Украины А. Чалый. Он напомнил, что ранее планировался рабочий визит Президента Франции в Украину.

Однако сейчас эта поездка переформатирована в формат официального визита в Украину, который предварительно запланирован на следующей год. А. Чалый объяснил, что Франция начинает председательствование в ЕС в текущем году, и поэтому президенту Франции достаточно тяжело будет посетить какую-либо страну, в том числе и Украину, учитывая плотный график работы (*Вовремя.info (www.vovremya.info)*. – 2008. – 3.06).

Україна у червні планує відкрити Генеральне консульство в канадському місті Едмонтон. Про це повідомив Президент України В. Ющенко під час зустрічі з українською громадою в Торонто. У своєму виступі В. Ющенко наголосив, що Україна прагне розширювати контакти і співпрацю з представниками української діаспори Канади. Зокрема, це можливо зробити і завдяки реалізації низки культурних та гуманітарних проєктів (*5tv.com.ua (www.5tv.com.ua)*. – 2008. – 28.05).

Очередное заседание подкомиссии, созданной в рамках Межгосударственной комиссии на уровне президентов Украины и России, по вопросам пребывания и функционирования Черноморского флота РФ в Украине состоится в июне. Об этом сообщил министр иностранных дел Украины В. Огрызко.

Министр также отметил, что конкретная дата проведения заседания сейчас уточняется. В. Огрызко напомнил, что в соответствии с указом Президента Министерству иностранных дел отведено два месяца для подготовки документов, обеспечивающих правовую базу для вывода российского флота с территории Украины (*Версии (www.versii.com.ua)*. – 2008. – 4.06).

Госдума РФ предлагает в случае присоединения Украины к Плану действий по подготовке к членству в НАТО или форсирования вступления в Альянс считать это ее односторонним выходом из Договора о дружбе, сотрудничестве и партнерстве и рассмотреть вопрос о выходе из него РФ (Госдума РФ грозит Украине разрывом Договора о дружбе, сотрудничестве и партнерстве // Вечерние вести. – 2008. – 4.06).

Главнокомандующий Военно-Морским флотом России В. Высоцкий намерен увеличить количество боевых кораблей в Севастополе. А еще, не дожидаясь политического решения по судьбе Черноморского флота, он подумывает над перебазированием ЧФ после 2017 г. в бассейн Средиземного моря. Военные эксперты считают идею с перебазированием флота разумной, а вот заявление об увеличении группировки кораблей не более чем популистским. Поскольку свободных кораблей у России нет, и увеличить ЧФ можно только, отобрав суда у других флотов.

В. Высоцкий выступил с заявлениями, что после истечения срока аренды базы в Севастополе российский флот с Черного моря никуда не денется – лишь переориентируется на кавказское направление. А Россия может увеличить число своих кораблей в Севастополе до сотни. Такая численность предусмотрена базовым российско-украинским соглашением, притом что сегодня российских судов в группировке ЧФ насчитывается всего 35. Правда, за счет чего будет происходить увеличение флота, главнокомандующий не рассказал (*Россия собирается увеличить количество боевых кораблей в Севастополе. Популизм? // Вечерние вести. – 2008. – 3.06*).

Ряд українських націоналістичних організацій обіцяють взяти адекватних заходів до радикально-екстремістських структур Росії, якщо останні не припинять вчиняти антиукраїнські дії на території України. Відповідну заяву з цього приводу зробив голова київської організації УНА–УНСО І. Мазур, маючи на увазі, зокрема, й наміри “Євразійського союзу молоді” знищити підготовлену Інститутом національної пам’яті та СБУ виставку “Українська повстанська армія: історія нескорених” (*Націоналісти вдарять адекватно // Україна молода. – 2008. – 5.06*).

В ходе переговоров министра иностранных дел В. Огрызко с министром иностранных дел Афганистана Рангином Дафаром Спантой рассматривалось современное состояние отношений между Украиной и Афганистаном и перспективы развития двустороннего сотрудничества. Стороны высказались в пользу дальнейшей активизации политического диалога и отметили важность осуществления официального визита в Украину Президента Афганистана Х. Карзая в 2008 г. Также на переговорах обсуждались практические аспекты участия Украины в восстановлении экономики Афганистана, в частности реконструкции и строительства мостов, дорог, оросительных и водоснабжающих систем, гидроэлектростанций, проведении геологоразведочных работ, а также вопросы расширения сотрудничества в гуманитарной сфере (*Международное сотрудничество // Газета 2000. – 2008. – 30.05. –5.06*).

Украинский политикум зачастую подразумевает, что в результате присоединения Украины к Плану действий по подготовке к членству в НАТО, ее ожидает присоединение и к Европейскому Союзу.

Однако, по словам главы комитета парламентского сотрудничества ЕС–Украина, депутата Европарламента А. Северина, вариант изначального вступления в НАТО и последующего присоединения к ЕС в Украине не сработает.

По его мнению, такой опыт был успешен в Польше, Чехии и Венгрии, однако политическую ситуацию в Украине он не склонен оценивать с излишним оптимизмом.

По словам А. Северина, представители украинской власти заняты внутренней борьбой, что в результате тормозит конституционную реформу и прогресс в государстве.

При этом депутат Европарламента скептически оценил шансы новой польско-шведской инициативы “Восточное партнерство”. По его убеждению, этой инициативе не хватает “четкого определения собственных масштабов и путей достижения конечного результата”.

Вместо подобных инициатив А. Северин предлагает пересмотреть принципы “непоследовательной и запутанной” европейской политики соседства.

Поэтому он выразил убеждение, что вступление Украины в НАТО не будет предшествовать вступлению в ЕС, как это было с западными соседями государства (*Украину ждет облом после ее присоединения к НАТО // Вечерние вести. – 2008. – 4.06*).

Економіка

Внезапное укрепление гривни затрагивает все сферы украинской экономики. Этот шаг действительно поможет немного снизить инфляцию. Но стоит ли игра свеч? Не стоит. Выигрыш от ревальвации национальной валюты не оправдывает весь вред, наносимый ею экономике (*Снежко Е. Медвежья услуга // Украинская инвестиционная газета. – 2008. – 2–8.06*).

Председатель Наблюдательного совета Национального банка Украины П. Порошенко прогнозирует, что в сентябре-октябре доллар будет стоить 5,05 – 5,1 грн.

П. Порошенко призвал граждан Украины не спешить в условиях неопределенности закрывать депозитные счета в валюте. Он отметил, что видит в ситуации на валютном рынке политическое влияние...

Он также подчеркнул, что на сегодняшний день не считает укрепление гривни результативной антиинфляционной мерой (*Деловая неделя (www.dn.kiev.ua). – 2008. – 2.06*).

Может статися, що за членства в СОТ вітчизняне коньячне виробництво незабаром занепаде. Приведе до цього підвищення акцизного збору від підприємств-виробників. Акцизна ставка – плата за літр стовідсоткового спирту. Торік вона становила 7 грн, і планувалося, що нинішнього року не змінюватиметься. Проте з 1 січня ц. р. вольовим наказом її

підвищили до 10 грн (*Гісем В. “Акциз-руйнівник” // Сільські вісті. – 2008. – 29.05*).

*На замовлення ВАТ “Укртранснафта” компанія “МОТТ МакДональдз” провела дослідження ринку перспектив і можливостей будівництва нового нафтопереробного заводу. Призначення його – переробка в Україні легкої каспійської нафти. На думку експертів компанії, з огляду на ринкове становище та політичний клімат для реалізації проекту дуже сприятливий час. Будівництво заводу може забезпечити для України нові стратегічні переваги. Передусім це зростання рівня енергетичної безпеки, зменшення імпорту продуктів нафтопереробки та нафтохімічних продуктів, підвищення можливостей залучення інвестицій та важливості України як країни-транзитера (*Для переробки легкої нафти // Урядовий кур’єр. – 2008. – 4.06*).*

*С. Тигипко решил собрать все вагоностроительные заводы под свое крыло – создать из имеющихся предприятий холдинг и вывести его на IPO. Для столь амбициозного плана ему потребуется не менее 100 млн долл. (*Харченко А. Железные кони Тигипко // Украинская инвестиционная газета. – 2008. – 2–8.06*).*

*Основные собственники “Запорожстали” – Э. Шифрин и А. Шнайдер, известные своей любовью к футболу, автогонкам и металлу, начинают охладевать к своему первому увлечению, которое привело их в рейтинги самых богатых людей планеты. Об этом свидетельствует неторопливость инвестирования в развитие одного из крупнейших украинских меткомбинатов, которое, к тому же, является главным донором их детища – Midland Group (*Жирош Т. Невыносимая тяжесть бытия // Украинская Ивестиционная газета. – 2008. – 2–8.06*).*

*После того, как Национальный банк Украины повысил курс гривни относительно доллара, некоторые эксперты говорили, что это позволит снизить или хотя бы стабилизировать цены на бензин. Ведь до 60 % горючего поступает на наш рынок из-за рубежа. А покупают его за доллары, которые нынче подешевели. Однако, вопреки прогнозам, рост цен на горючее не остановился (*Курган С. В ближайшие две-три недели литр бензина на заправках может подорожать еще на 30 копеек // Факты. – 2008. – 3.06*).*

Входящая в тройку крупнейших производителей сахара в Украине компания “Сахарный союз «Укррос»” (Киев) планирует увеличить

площади, арендуемые под посев сельскохозяйственных культур, в частности, сахарной свеклы, до 90 тыс. га до 2009 года.

Согласно сообщению компании, такие планы были озвучены на общем собрании акционеров ОАО “Сахарный союз «Укррос».

Кроме этого, компания планирует в текущем году инвестировать в модернизацию сахарных заводов свыше 30 млн грн, а также закупит новую сельскохозяйственную технику на сумму 40 млн грн.

До 2011 г. “Сахарный союз «Укррос»” планирует увеличить посевные площади до 150 тыс. га (*Деловая неделя (www.dn.kiev.ua). – 2008. – 27.05*).

В июне свинина, фрукты и овощи подешевеют, а остальные продукты не станут дорожать (Ефименко А. А цены-то в июне могут замерзнуть! // Сегодня. – 2008. – 30.05).

Австрийский стальной концерн Voestalpine AG до конца года окончательно определится с площадкой для строительства нового металлургического завода. На данном этапе эксперты компании изучают варианты строительства в Румынии, Болгарии, Турции и Украине.

Представитель австрийского концерна П. Шифер заявил, что Voestalpine AG готова вложить в новый проект свыше 5 млрд евро. Главным критерием для выбора места, где должен появиться новый металлургический завод, является свободный выход к морю, наличие соответствующей инфраструктуры и поставщиков сырья.

В этом контексте особенно привлекательной выглядит Одесская область, хотя и другие кандидаты из черноморского региона тоже рассматриваются, как привлекательные. Поэтому в настоящее время компания еще не определилась с фаворитом.

По мнению финансовых обозревателей, основную конкуренцию Одесской области составляет румынская Константа. Вдобавок, членство Румынии в ЕС предполагает более надежную защиту крупных инвестиций. По словам П. Шифера, эксперты концерна находятся в постоянном контакте с государственными органами Украины и надеются утвердить окончательное решение уже до конца текущего года (*Деловая неделя (www.dn.kiev.ua). – 2008. – 29.05*).

Реконструкцію міжнародного аеропорту “Львів” розпочнуть з наступного року.

Про це повідомив начальник головного управління містобудування, архітектури та просторового розвитку ЛОДА С. Лукашик під час II Українсько-польського бізнес-форуму “Україна – Польща: спільні виклики та інтереси”.

За словами С. Лукашика, до кінця року буде завершена проектна документація на стадії робочого проекту, після чого можна буде починати будівництво. За розрахунками, будівництво триватиме не менше двох років.

У 2008 р. Кабмін виділив 68,4 млн грн на модернізацію міжнародного аеропорту “Львів”. 18 млн грн з цих коштів передбачено на підготовку проекту реконструкції, який передбачає модернізацію злітної смуги і перону і розвиток наземної інфраструктури.

Після модернізації летовище зможе забезпечити посадку літаків при видимості 300-500 м.

Загалом до 2011 р. на програму реконструкції уряд планує виділити 353 млн грн (*PRESSTIME.com.ua (www.presstime.com.ua). – 2008. – 30.05*).

П’ять сучасних транспортних розв’язок буде споруджено у Львові до європейської футбольної першості у 2012 р. Вони дадуть змогу не лише стабілізувати напружену ситуацію на магістралях, але й скоротити відстань між спортивними об’єктами та гостьовими секторами.

Головна розв’язка в обласному центрі з’явиться вже за два роки і зв’яже найбільший житловий масив Сихів, де в недорогих готелях і гуртожитках планується розмістити значну частину “неорганізованих” фанів, з магістраллю, що веде до майбутнього стадіону. Вона матиме шість смуг руху завширшки по 3,75 м кожна, а розрахункова швидкість руху становитиме 100 км на годину.

Як зазначило поінформоване джерело, це – пріоритетний об’єкт, який вирішить проблему швидкого і безпечного прибуття гостей з аеропорту та залізничного вокзалу до місць проживання, центральної частини міста та спортивних споруд (*Купол (www.cupol.brama.com). – 2008. – 4.06*).

Городские управленцы Днепропетровска решили: настало время прощаться с устаревшими традициям торговли. На рынки наступают торговыми центрами. А там, где развитие многофункциональных стеклянных дворцов нерентабельно, обещают выстроить одноэтажные павильоны, так называемые малые архитектурные формы.

Торговые центры или комплексы должны появиться на месте большинства нынешних рынков до 2011 г. Глобальные перемены обещают на “Озерке”. Впрочем, в основном они связаны с ее расширением.

Важным объектом для гостей Евро, считают в городском совете, может стать вещевой рынок “Новый металлург”. Его ждет реконструкция фасада и строительство парковки.

На окраинах градоначальники собираются воплотить концепцию: одному массиву – один рынок. Маленькие торговые площадки уступят место супермаркетам, а местами и жилым домам.

Что касается распределения внутренней площади рынков, то управленцы в конце концов решили отказаться от привычки размещать хлеб рядом с гвоздями.

К реформам относят и перенесение рынка сувенирной продукции и изделий народных мастеров с проспекта Карла Маркса на другие улицы, подальше от центра и ближе к вокзалу.

По предварительному плану, ярмарки мелких товаров планируют узаконить на Горького и Столярова. Обещают победить стихийную торговлю (*Город Днепрпетровск (www.gorod.dp.ua). – 2008. – 2.06).*

Проект строительства ветряной электростанции высокого класса презентовало правительству Автономной Республики Крым ООО “Конкорд Групп”. Мощность новой ВЭС будет достигать 100 МВт.

Обсуждены пути реализации проекта, способного заметно увеличить на полуострове поток электричества. Рассмотрен ход работы по изготовлению ветроизмерителей, выбрана территория, на которой разместится станция. Представители “Конкорд Групп” рассказали о договоренностях, достигнутых с ведущими мировыми изготовителями ветряных агрегатов по поводу установки их в Крыму. Намечены мероприятия по дальнейшему развитию строительства ветроэлектростанций на полуострове (*Пасишниченко Е. Электричества добавит... ветер // Рабочая газета. – 2008. – 30.05).*

Черниговский городской совет принял решение построить спортивно-развлекательный комплекс на территории центрального парка культуры и отдыха по улице Савчука.

Предполагается, что комплекс будет включать ледовую арену, спортивные детские аттракционы, кинотеатры, кафе и подземную парковку.

Ориентировочная стоимость строительства – около 20 млн долл.

По словам представителя инвестора, руководителя юридической фирмы “Покрова” (Киев), Б. Баженовой, двухфасадный трехэтажный комплекс будет иметь 24 м в высоту и площадь 24 тыс. кв м. Инвестор надеется получить документацию на строительство в июле, а завершить разработку проекта – к ноябрю (*Деловая неделя (www.dn.kiev.ua). – 2008. – 30.05).*

Соціальна сфера

В Украине официально объявлено о начале клинических испытаний по клеточной трансплантологии с применением стволовых клеток, в которых в течение пяти лет примут участие около тысячи пациентов.

Об этом сообщил главный трансплантолог Минздрава Украины, директор Координационного центра трансплантации органов, тканей и клеток Минздрава Украины, профессор А. Кухарчук (*КИД (www.zadonbass.org). – 2008. – 4.06).*

Національне географічне товариство США має намір видавати в Україні журнал “National Geographic”. Про це йшлося на зустрічі міністра закордонних справ України В. Огризка з директором Інституту археологічної океанографії Університету Род Айленд (США) Р. Баллардом та представниками Національного географічного товариства США (National Geographic).

Під час бесіди обговорювався стан реалізації українсько-американського наукового співробітництва до 2012 р. Зокрема, йшлося про дослідження глибин Чорного моря та підняття на поверхню об’єктів культурної спадщини. Обидві сторони зазначили про необхідність відкриття в Криму Морського музею України, в якому б виставлялися знайдені експонати (*ІМІ (www.imi.org.ua). – 2008. – 2.06).*

Австрія собирається вернуть Украине произведения искусства и обрядовые предметы крымских татар, вывезенные более 60-ти лет назад. Об этом сообщил заместитель председателя Государственного комитета Украины по делам национальностей и религий В. Победоносцев в Симферополе в ходе круглого стола “Социально-культурная адаптация и интеграция депортированных граждан в украинское общество”.

По его информации, предметы были выявлены во время проверки экспонатов в запасниках этнографического музея в Вене.

Предполагается, что вывезенные после депортации крымских татар предметы искусства будут возвращены Украине в 2009 г., в рамках визита Федерального президента Австрии Х. Фишера (*Деловая неделя (www.dn.kiev.ua). – 2008. – 29.05).*

У місті Кременчук планують створити центр соціальної адаптації безпритульних громадян та осіб, звільнених з місць позбавлення волі. Заклад розпочне роботу після вирішення питань щодо приміщення та фінансування. Розрахований він на 70 осіб.

У центрі безпритульні та колишні засуджені отримають прописку на півроку для адаптації в середовищі та збору необхідних документів для влаштування на роботу чи отримання пенсії. Проживання для них буде безкоштовним.

У кременчуцькому центрі обладнають спальні, їдальні, душові кімнати, надаватимуть послуги з медобслуговування (*Коноваленко В. Для бомжів та колишніх ув’язнених відкриють притулок // Газета по-українськи. – 2008. – 31.05).*

Сумской городской совет принял решение построить ледовый каток.

Горсовет поручил государственному предприятию “Центральная дирекция по управлению и реконструкции спортивных сооружений” разработать проект

землеустроювання для отведення земельного участка орієнтовочною площею 2,5 га под строительство ледового катка.

Каток будет построен уже в этом году, а в следующем это госпредприятие передаст его в городскую коммунальную собственность (*Деловая неделя (www.dn.kiev.ua). – 2008. – 29.05).*

Коментарі спеціалістів на звернення громадян *

Податкова політика

Чи повинна фізична особа – платник єдиного податку, яка здійснює роздрібну торгівлю продовольчими товарами та пивом у пляшках, використовувати розрахункові книжки разом із книгами обліку розрахункових операцій?

Порядок проведення розрахунків у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг регулюється нормами Закону України від 06.07.1995 р. № 265/95-ВР “Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг” (далі – Закон).

П. 6 ст. 9 Закону передбачено, що реєстратори розрахункових операцій та розрахункові книжки не застосовуються при продажу товарів (наданні послуг) суб'єктами підприємницької діяльності – фізичними особами, оподаткування доходів яких здійснюється відповідно до законодавства з питань оподаткування суб'єктів малого підприємництва (у тому числі шляхом отримання свідоцтва про сплату єдиного податку), якщо такі суб'єкти підприємницької діяльності не здійснюють продаж підакцизних товарів (крім пива на розлив), за умови ведення такими особами книг обліку доходів і витрат у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, за поданням державного органу, уповноваженого провадити державну регуляторну політику.

Разом з тим, п. 1 Переліку окремих форм та умов проведення діяльності у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг, яким дозволено проводити розрахункові операції без застосування реєстраторів розрахункових операцій з використанням розрахункових книжок та обліку розрахункових операцій (далі – Перелік), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.08.2000 р. № 1336 зі змінами та доповненнями, передбачено, що суб'єкти підприємницької діяльності, які перейшли на спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, проводять розрахункові операції без застосування реєстраторів розрахункових операцій з використанням розрахункових книжок та книг обліку розрахункових операцій при роздрібній торгівлі продовольчими товарами та пивом у пляшках за умови відсутності продажу інших підакцизних товарів.

Порядок проведення розрахунків суб'єктами підприємницької діяльності у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг регулюється Законом.

Ст. 1 Закону визначено, що встановлення норм щодо застосування або незастосування реєстраторів розрахункових операцій в інших законах не допускається.

Тому Указ Президента України від 28.06.1999 р. № 746 “Про внесення змін до Указу Президента України від 03.07.1998 р. № 727 “Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб’єктів малого підприємництва” по відношенню до суб’єктів підприємницької діяльності – платників єдиного податку, які проводять розрахункові операції, діє саме в тій частині, що не суперечить Закону.

Таким чином, відповідно до Закону та на підставі п. 1 Переліку, фізична особа – платник єдиного податку у разі обрання ним виду діяльності щодо продажу продовольчих товарів і пива в пляшках та бляшанках (крім пива на розлив) повинен використовувати розрахункові книжки разом з книгами обліку розрахункових операцій. При цьому розрахункові квитанції повинні щоденно використовуватись при реалізації як підакцизного, так і непідакцизного товару відповідно до п. 7, 9 Порядку реєстрації та ведення книг обліку розрахункових операцій та розрахункових книжок, затвердженого наказом ДПА України від 01. 12.2000 р. № 614 зі змінами та доповненнями, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 05.02.2001 р. за № 106/5297.

Державна податкова адміністрація України

* * *

Який порядок визначення суми податкового зобов’язання збору на розвиток виноградарства та хмелярства суб’єктами підприємницької діяльності?

Сплату збору на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства регламентує Закон України від 09.04.1999 р. № 587 “Про збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства”, яким визначено, що платниками збору є суб’єкти підприємницької діяльності незалежно від форм власності та підпорядкування, які реалізують в оптово-роздрібній торговельній мережі алкогольні напої та пиво, а об’єктом оподаткування є виручка, одержувана від реалізації в оптово-роздрібній торговельній мережі алкогольних напоїв та пива, ставка збору становить один відсоток від об’єкта оподаткування.

Платник збору відповідно до Порядку заповнення й подання звіту про суму нарахованого збору на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства, затвердженого наказом ДПА України від 28.03.2002 р. № 133, самостійно обчислює суму податкового зобов’язання, яку зазначає у звіті про суму нарахованого збору на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства.

Для платника єдиного податку – фізичної особи порядок ведення Книги обліку доходів і витрат затверджено наказом ДПА України від 29. 10.1999 р. № 599 “Про затвердження Свідоцтва про сплату єдиного податку та Порядку

його видачі” (далі – Порядок) та зареєстровано в Мін’юсті України 02. 11.1999 р. за № 752/4045.

Відповідно до цього Порядку для визначення результатів власної підприємницької діяльності на підставі хронологічного відображення здійснених господарських і фінансових операцій платник єдиного податку веде Книгу обліку доходів та витрат згідно з додатком 10 до Інструкції про прибутковий податок з громадян, затвердженої наказом ГДПУ від 21.04.1993 р. № 12 та зареєстрованої в Мін’юсті України від 09.06. 1993 р. за № 64 (у редакції наказу ДПА України від 16.07.2003 р. № 352). При цьому обов’язковому заповненню підлягають лише графи 1, 3, 6 та 7 – “період обліку (день, тиждень, місяць, рік)”, “витрати на виробництво продукції”, “сума виручки (доходу)”, “чистий дохід”. Тому для визначення суми податкового зобов’язання збору на розвиток виноградарства та хмелярства суб’єктам підприємницької діяльності, що перебувають на спрощеній системі, необхідно додатково вести облік виручки, отриманої від реалізації алкогольних напоїв та пива.

Державна податкова адміністрація України

* * *

Який порядок справляння орендної плати за землю?

Земельні відносини в Україні регулюються Земельним кодексом України від 25.10.2001 р. № 2768-ІІІ (далі – Кодекс), згідно з яким всі землі України поділяються відповідно до їх цільового призначення.

Справляння плати за землю, а також відповідальність платників та контроль за правильністю обчислення й справляння земельного податку здійснюється відповідно до Закону України від 03.07.1992 р. № 2535-ХІІ “Про плату за землю” із змінами та доповненнями (далі – Закон № 2535).

Кодексом і Законом № 2535 встановлено, що використання землі в Україні є платним. Плата за землю справляється у вигляді земельного податку або орендної плати й визначається залежно від грошової оцінки земель.

Згідно зі ст. 5 Закону № 2535 об’єктом плати за землю є земельна ділянка, яка перебуває у власності або користуванні, у тому числі на умовах оренди. Суб’єктом плати за землю (платником) є власник землі й землекористувач, у тому числі орендар, тобто безпосередньо ті юридичні або фізичні особи, яким земля передана у власність або надана в користування, у тому числі на умовах оренди.

Орендні відносини в Україні регулюються Законом України від 02.10.2003 р. № 1211-ІV “Про оренду землі” із змінами та доповненнями (далі – Закон № 1211), ст. 1 якого визначено, що оренда землі – це засноване на договорі строкове, платне володіння і користування земельною ділянкою, необхідною орендареві для здійснення підприємницької та іншої діяльності.

Відповідно до ст. 13 Закону № 1211-IV, договір оренди землі – це договір, за яким орендодавець зобов'язаний за плату передати орендареві земельну ділянку у володіння і користування на певний строк, а орендар зобов'язаний використовувати земельну ділянку відповідно до умов договору та вимог земельного законодавства.

Згідно зі ст. 18 Закону № 1211-IV договір оренди землі набирає чинності після його державної реєстрації.

Відповідно до ст. 21 Закону № 1211-IV орендна плата за землю – це платіж, який орендар вносить орендодавцеві за користування земельною ділянкою.

Розмір, форма і строки внесення орендної плати за землю встановлюються за згодою сторін у договорі оренди.

Згідно з п. 11 Постанови Кабінету Міністрів України від 25.12.1998 р. № 2073 “Про затвердження Порядку державної реєстрації договорів оренди землі” (далі – постанова КМУ № 2073) державний орган земельних ресурсів у 20-денний термін перевіряє подані документи на відповідність чинному законодавству та за результатами перевірки готує висновок про державну реєстрацію або обґрунтований висновок про відмову у такій реєстрації й передає реєстраційну справу відповідному виконавчому комітету сільської, селищної та міської ради за місцем розташування земельної ділянки для засвідчення факту державної реєстрації або відмови у такій реєстрації.

Відповідно до п. 12 постанови Кабінету Міністрів України № 2073, факт державної реєстрації засвідчується у 10-денний термін гербовою печаткою та підписом голови відповідної ради або уповноваженої посадової особи.

Згідно зі ст. 14 Закону № 2535, платники земельного податку, а також орендної плати за земельні ділянки державної або комунальної власності (крім громадян), самостійно обчислюють суму земельного податку та орендної плати щороку станом на 1 січня і до 1 лютого поточного року подають відповідному органу державної податкової служби за місцезнаходженням земельної ділянки податкову декларацію на поточний рік за формою, встановленою центральним податковим органом, з розбивкою річної суми рівними частками за місяцями. Подання такої декларації звільняє від обов'язку подання щомісячних декларацій.

Платник податків має право подавати щомісячно нову звітну податкову декларацію, що не звільняє його від обов'язку подання податкової декларації до 1 лютого поточного року, у тому числі і за нововідведені земельні ділянки, що не звільняє від обов'язку подання податкової декларації протягом місяця від дня виникнення права на нововідведену земельну ділянку, протягом 20 календарних днів місяця, наступного за звітним.

Підставою для нарахування орендної плати за земельну ділянку, яка перебуває у державній або комунальній власності, як встановлено ст. 13 Закону № 2535, є договір оренди такої земельної ділянки.

Наказом Державної податкової адміністрації України від 20.12.2005 р. № 588 “Про затвердження форми податкової декларації орендної плати за земельні ділянки державної і комунальної власності” затверджено форму

податкової декларації орендної плати за земельні ділянки державної й комунальної власності.

Згідно з підпунктом 17.1.1 п. 17.1 ст. 17 Закону № 2181-III платник податків, що не подає податкову декларацію у строки, визначені законодавством, сплачує штраф у розмірі десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян за кожне таке неподання або затримку.

Враховуючи зазначене, платником орендної плати за землю до бюджету є орендар земель державної або комунальної власності на підставі укладеного з відповідним органом місцевого самоврядування чи органом виконавчої влади договором оренди землі, який набирає чинності після його державної реєстрації.

Державна податкова адміністрація України

Порядок застосування митного законодавства

Як забезпечується право військовослужбовців, осіб, звільнених з військової служби, та членів їхніх сімей при перетині Державного кордону провозити особисте майно?

З урахуванням положень угоди між державами-учасницями Співдружності Незалежних Держав про соціальні й правові гарантії військовослужбовців, осіб, звільнених з військової служби та членів їхніх сімей, що підписана та набрала чинності 14.02.1992 р., а саме, відповідно до ч. 6 ст. 2 угоди, військовослужбовцям, особам, звільненим з військової служби, та членам їхніх сімей відповідно до норм міжнародного права і положень цієї угоди, забезпечується право при перетині Державного кордону держави Співдружності провозити особисте майно без стягнення мита, податків і оплати, за винятком предметів, вивіз (ввіз) яких заборонений законодавством відповідної держави.

Разом з тим ст. 3 протоколу до угоди, який підписаний державами-учасницями Співдружності 25.01.2000 р. й ратифікований 07.06.2001 р. встановлено, що “Военнослужащие, граждане, уволенные с военной службы, и члены их семей Государств Содружества при следовании к новому месту военной службы или постоянному месту жительства на территорию Государства Содружества при пересечении государственной границы провозят без взимания таможенных платежей, налогов и сборов личное имущество, за исключением предметов, вывоз (ввоз) которых запрещен законодательством соответствующего Государства Содружества”.

Зазначений протокол підписаний Україною із застереженням: “С учетом законодательства Украины”.

Крім того, рішенням Економічного суду Співдружності Незалежних Держав від 16.12.2003 р. № 01-1/3-03 встановлено: “Исходя из того, что установление права на льготный провоз имущества и его гарантии связываются

Соглашением с принятием государствами законодательных актов (или соответствующих норм в законодательных актах) и Соглашение дает лишь общую характеристику права без достаточно полной регламентации, Экономичный суд считает, что норм прямого действия Соглашение не содержит”.

Разом з тим заявнику повідомлено, що відповідно до ст. 3 Закону України від 13.09. 2001 р. № 2681 “Про порядок ввезення (пересилання) в Україну, митного оформлення й оподаткування особистих речей, товарів та транспортних засобів, що ввозяться (пересилаються) громадянами на митну територію України” особисті речі, що безпосередньо ввозяться громадянами в супроводжуваному багажі будь-якими видами транспорту на митну територію України або пересилаються в несупроводжуваному багажі, усно чи письмово декларуються за бажанням власника таких речей або на вимогу посадової особи митного органу та не оподатковуються.

Перелік предметів, що віднесені до особистих речей громадян визначено постановою Кабінету Міністрів України від 13.12.2001 р. № 1652 “Про обсяги та порядок ввезення громадянами на митну територію України продуктів харчування для власного споживання та перелік предметів, що не можуть бути віднесені до особистих речей громадян”.

Митне оформлення товарів, що переміщуються через митний кордон України, завершується тільки після здійснення встановлених законодавством України необхідних для цього товару видів контролю.

Згідно зі ст. 27 Митного кодексу України від 11.07.2002 р. № 92-IV товари, що переміщуються через митний кордон України, крім митного контролю, можуть підлягати, у тому числі, контролю за переміщенням культурних цінностей.

Державна митна служба України

* * *

Який порядок ввезення на митну територію України культурних цінностей? Чи звільняються від податку на додану вартість операції з ввезення культурних цінностей?

Відповідно до Закону України 21.09.1999 р. № 1068-XIV “Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей” культурні цінності, що ввозяться в Україну, підлягають реєстрації в порядку, встановленому Міністерством культури і мистецтв України, спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері архівної справи й діловодства разом з Державною митною службою України, Під час ввезення культурних цінностей на територію України митному органу подається свідоцтво на право їх вивезення, якщо це передбачено законодавством держави, звідки ввозяться культурні цінності. За відсутності такого свідоцтва ввезені цінності підлягають затриманню митними органами України до встановлення їх власника та одержання його доручення щодо подальшого переміщення або використання

цих цінностей. Таке доручення має бути підтверджене дипломатичним представництвом або консульською установою країни, громадянином якої є власник культурних цінностей.

Спеціально уповноваженим державним органом контролю за вивезенням, ввезенням і поверненням культурних цінностей є Державна служба контролю за переміщенням культурних цінностей через державний кордон України при Міністерстві культури і мистецтв України, до компетенції якої належить забезпечення проведення державної експертизи культурних цінностей, здійснення реєстрації ввезених (тимчасово ввезених) культурних цінностей.

Відповідно до внесених змін Законом України “Про внесення змін до деяких законів України щодо оподаткування виробів мистецтва, предметів колекціонування або антикваріату” від 22.12.2006 р. № 535-V до ст. 5 Закону України “Про податок на додану вартість” від 03.04.1997 р. № 168/97-ВР звільняються від оподаткування податком на додану вартість операції з ввезення неплатником цього податку культурних цінностей, визначених такими у ст. 8 Закону України “Про податок на додану вартість”.

З метою виконання умов щодо звільнення податку на додану вартість необхідно надати митному органу довідку податкової інспекції про не віднесення особи до платників податку на додану вартість.

Рішення щодо митного оформлення на підставі поданих документів та предметів, з урахування мети їх переміщення, приймається митним органом, який безпосередньо проводить митне оформлення.

У разі відмови в митному оформленні та пропуску через митний кордон України товарів відповідно до ст. 80 Митного кодексу України від 11.07.2002 р. № 92-IV митний орган зобов'язаний видавати заінтересованим особам письмове повідомлення із зазначенням причин відмови та вичерпним роз'ясненням вимог, виконання яких забезпечує можливість митного оформлення та пропуску цих товарів і транспортних засобів через митний кордон України.

Державна митна служба України

* * *

Який порядок здійснення митного огляду поштових відправлень?

Правові, соціально-економічні та організаційні основи діяльності у сфері надання послуг поштового зв'язку визначені положеннями Всесвітньої поштової конвенції від 14.09.94 р., до якої Україна приєдналась у відповідності до Указу Президента України від 01.02.99 р. № 110/99 “Про затвердження Загального регламенту Всесвітнього поштового союзу, Всесвітньої поштової конвенції та її Заключного протоколу, Угоди про поштові посилки та її Заклучного протоколу” (далі – Конвенція).

Перелік предметів, заборонених до пересилки в міжнародних поштових відправленнях, визначено ст. 26 Конвенції.

Відповідальність за втрату, крадіжку або пошкодження міжнародних поштових відправлень згідно з положенням розділу 5 Конвенції несуть поштові адміністрації та відправник.

Порядок надання послуг поштового зв'язку, права та обов'язки операторів поштового зв'язку і користувачів послуг поштового зв'язку затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 17.08.2002 р. № 1155 “Про затвердження Правил надання послуг поштового зв'язку”.

Відповідно до положень п. 11–13 Порядку і умов здійснення митного контролю товарів та інших предметів, що переміщуються (пересилаються) через митний кордон у міжнародних поштових відправленнях, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 25.12.2002 р. № 1948 (далі – Порядок), митний огляд товарів та інших предметів здійснюється, як правило, без розпакування відправлення, з використанням технічних засобів контролю.

Митний огляд товарів та інших предметів з розпакуванням відправлення здійснюється за відсутності митної декларації CN 23 (ярлика “Митниця CN 22”) чи її (його) не заповнення або якщо оператором складено акт за формою та в порядку, визначеними центральним органом виконавчої влади в галузі зв'язку та інформатизації, про пошкодження оболонки відправлення, невідповідність масі, зазначеній на відправленні чи в супровідних документах до відправлення, тощо, а також якщо товари та інші предмети:

- задекларовано загальним найменуванням або нерозбірливо;
- підлягають іншим передбаченим законодавством видам контролю;
- підлягають оподаткуванню згідно із законодавством.

Розпакування, зважування та упакування відправлень здійснюються працівниками оператора в присутності посадової особи підрозділу митного органу.

Якщо під час митного огляду виявлено розбіжності між фактичною масою відправлення, кількістю товарів та інших предметів і масою відправлення, кількістю товарів та інших предметів, зазначеними на відправленні чи в супровідних документах, або пошкодження таких товарів та інших предметів, працівник оператора складає відповідний акт за формою та в порядку, визначеними центральним органом виконавчої влади в галузі зв'язку та інформатизації. Акт підписується посадовою особою підрозділу митного органу та двома працівниками оператора, у присутності яких здійснювався митний огляд.

Разом з тим звертаємо увагу, що відповідно до п. 28 Порядку заяви громадян і підприємств розглядаються у порядку, установленому законодавством України:

- щодо матеріальних претензій, порядку і термінів проходження відправлень від відправників до адресатів (одержувачів) – оператором;
- щодо нарахованих податків та зборів, вилучених товарів та інших предметів – митним органом.

* Відповіді на запитання підготовлені за матеріалами Департаменту комунікацій влади та громадськості Кабінету Міністрів України

Наука – суспільству

Міжнародне співробітництво в галузі науки і освіти

Международное совещание по научно-техническому сотрудничеству между представителями ОАО “Газпром”, НАК “Нефтегаз Украины”, ОАО “Белтрансгаз”, АО “Интергаз Центральная Азия” и АО “Молдовагаз” в области метрологического обеспечения прошло в Волгограде на базе ООО “Газпром трансгаз Волгоград” с 26 по 30 мая.

Итогом совещания стал протокол, подписанный сторонами, который регламентирует единый подход всех пяти государств – России, Украины, Белоруссии, Казахстана, Молдавии – к политике определения количества и качества в экспорте и импорте природного газа. Стороны договорились о внедрении в согласованные сроки новых межгосударственных стандартов по измерению расхода и количества газа на приграничных газоизмерительных станциях. ОАО “Газпром”, со своей стороны, вводит эти же межгосударственные стандарты на всех внутренних газоизмерительных и газораспределительных станциях.

С вводом единых стандартов повысится точность учета количества газа, поставляемого ОАО “Газпром” на экспорт (*ИА REGNUM (www.regnum.ru). – 2008. – 30.05*).

* * *

У Чернігові відбувся Міжнародний інноваційний форум “Освіта, наука і виробництво в регіональному розвитку”. У форумі взяли участь представники профільних наукових, виробничих установ та організацій України, Росії, Польщі, Молдови і США.

Вітаючи учасників форуму, академік Національної академії наук України, директор Головної астрономічної обсерваторії НАН України Я. Яцьків підкреслив, що ця зустріч – знакова подія, оскільки на регіональному рівні ініційовано проведення форуму, який єднає зусилля науки і виробництва.

Також Я. Яцьків зауважив, що в Чернігівській області є дві супутникові станції, без діяльності яких неможливий розвиток землевпорядкування, розробка земельного кадастру.

Чернігівський міський голова О. Соколов також висловив упевненість, що проведення подібних заходів матиме практичний результат і допоможе збалансувати попит та пропозиції на ринку праці. За його словами, гармонійне поєднання і взаємозв'язок освіти, науки та виробництва є основою успішного соціально-економічного поступу цього регіону.

Тематичні напрями роботи конференції охоплюють питання підвищення якості освіти в Україні, перспектив використання GPS та GIS-технологій в

регіональному розвитку, створення кадастрової системи м. Чернігів, раціонального використання водних ресурсів, особливостей розвитку будівельної галузі, екологічного моніторингу, аерокосмічних дистанційних досліджень та ін.

У рамках форуму відбулася IV Міжнародна науково-практична конференція “Новітні досягнення геодезії, геоінформатики та землевпорядкування – Європейський досвід”, присвячена п’ятиріччю створення інженерно-будівельного факультету Чернігівського державного інституту економіки й управління, та регіональна нарада за ініціативи Національного космічного агентства України щодо можливостей сучасних геоінформаційних технологій у сприянні вирішенню проблем Чернігівської області (*Черниговский информационный портал (www.chernigiv.com). – 2008. – 21.05).*

* * *

У Львові відбувся Міжнародний соціологічний форум, участь у якому брали 176 науковців-соціологів з України, Польщі, Білорусії та Росії.

Заматеріалами учасників форуму вже укладений збірник “Наукові студії Львівського соціологічного форуму «Багатовимірні простори соціальних змін»”.

Об’єктивність соцдосліджень Українського центру вивчення громадської думки “Соціоінформ” важко оцінити через відсутність конкуренції. Про це наголосив доктор соціологічних наук ЛНУ ім. Франка Ю. Пачковський.

“Соціоінформ” займається прикладною соціологією, реалізує дослідження. Якщо вони приймаються замовником і суспільством, то вони мають право на життя.

Директор Київського міжнародного інституту соціології В. Хмелько додав, що реально соціологія є наукою і є бізнесом, інша річ, чи цей бізнес є чесним.

На переконання фахівця, якщо соціологічні фірми працюють чесно стосовно методології і не фальсифікують дані – це є чесний бізнес. Для прикладу, у передвиборний період, коли комусь потрібно накрутити рейтинги, виникає чимало фірм. Водночас є серйозні інститути, які займаються цим постійно (*Presstime.com.ua). – 2008. – 30.05).*

Загальні характеристики наукової і науково-технічної діяльності

В 2007 г. научной и научно-технической деятельностью в Крыму занимались 52 научные организации. Объем научно-технических работ за минувший год увеличился на 20 % и составил 136,7 млн грн. Из общего количества работ 96 % выполнено собственными силами организаций (131,4 млн грн). Из них научно-технические разработки составляют 38 %, фундаментальные исследования – 29 %, прикладные – 21 %, услуги научно-технического характера – 12 %. Почти половина объемов научно-технических

работ выполнена собственными силами организаций в отрасли естественных наук, 36 % – в отрасли технических наук.

В среднем на одну научную организацию автономии приходится 2,5 млн грн объемов научно-технических работ, что на 11 % больше аналогичного показателя 2006 г.

Объем валовых затрат на выполнение научных и научно-технических работ в истекшем году возрос на 21 % и составил 131 млн грн. Общий объем финансирования внутренних затрат в 2007 г. составил 125,7 млн грн, что на 21 % больше, чем в 2006 г., при этом 44 % работ профинансировано Государственным бюджетом Украины.

Численность работников основной деятельности научных организаций – 3,8 тыс. человек, из которых ученую степень доктора наук имеют 75, кандидата наук – 382.

Наибольший удельный вес в числе специалистов научных организаций приходится на категорию исследователей (38 %). Кроме того, в выполнении научных работ на протяжении 2007 г. принимали участие 1,7 тыс. специалистов-совместителей, 46 % из которых имеют научную степень.

За отчетный год научными организациями выполнено 1545 работ, половина из которых внедрена, каждая пятая – направлена на создание новых технологий, 16 % – на создание новых методов, теорий, 19 % – имели инновационную направленность.

В целях развития международного сотрудничества на протяжении года за пределы Украины выезжали 155 научных сотрудников. Более половины из них – с целью проведения исследований и разработок, 39 % – для стажировки, обучения или повышения квалификации.

Количество выездов научных работников для участия в международных семинарах и конференциях увеличилось вдвое и составило 236.

На научную деятельность международными фондами в истекшем году было выделено 103 гранта, 71 % из которых – индивидуальный. Грантом воспользовалось 92 научных сотрудника, что в 1,5 раза больше, чем в 2006 г.

За 2007 г. предприятиями автономии внедрено 24 прогрессивных технологических процесса, из которых 16 – малоотходных (ресурсосберегающих), 55 видов инновационной продукции (из них 26 новых видов техники), а также приобретено 33 новые технологии (*Питюренко О. В крымской науке первую скрипку играют разработчики // Крымские известия (www-ki.rada.crimea.ua). – 2008. – 17.05).*

Космічна галузь

Национальное космическое агентство Украины (НКАУ) и Немецкое космическое агентство (DLR) заключили договор о сотрудничестве в космической сфере. Подписание Рамочного соглашения состоялось с участием генерального директора НКАУ Ю. Алексева и председателя

правления DLR Й. -Д. Вернера в рамках Международной аэрокосмической выставки ILA-2008, что проходила в Берлине.

Рамочное соглашение предусматривает сотрудничество НКАУ и DLR в следующих направлениях: астрофизика и изучение солнечной системы, наблюдение и изучение изменений климата и окружающей среды, исследование невесомости; управление орбитальными и суборбитальными платформами и соответствующими космическими аппаратами для наблюдения за поверхностью Земли, разработка технологий для космических платформ, полезных нагрузок, аппаратов и сервисных систем, использование космической инфраструктуры и рабочих мощностей, космическое право, менеджмент, подготовка экспертов, обмен и использование космических данных, наземные тренировки и осуществление замеров по воздуху на местах (*Украина промышленная (www.ukrindustrial.com). – 2008. – 30.05*).

Інноваційні розробки та технології

Інститут електрозварювання НАН України розробив унікальну високоефективну технологію компактування металобрухту. Суть її полягає в поєднанні пресування з електричним нагрівом, що дає змогу підвищити пластичність матеріалу та істотно зменшити зусилля для ущільнення. При цьому виключається ряд технологічних операцій, характерних для традиційних схем пресування, та підвищується якість отриманих заготовок, оскільки таким чином зростає щільність та міцність щеплення між собою окремих частинок. Новинка найбільш ефективна для компактування відходів коштовних металів і сплавів з високими міцністю та модулем пружності (*Шановалов В. А пошук триває // Урядовий кур'єр. – 2008. – 17.05*).

Практичні впровадження науково-дослідних і проектно-технічних напрацювань

Спорудження нового гігантського радіотелескопа розпочато в обсерваторії ім. С. Брауде Радіоастрономічного інституту НАН України за сімдесят кілометрів від Харкова. Новий дослідницький інструмент, що отримав умовну назву ГУРТ (гігантський український радіотелескоп), прийматиме радіовипромінювання з космосу в декаметровому і метровому діапазонах. Своїми можливостями він не поступиться новітнім радіотелескопам аналогічного діапазону, які нині будуються в інших країнах світу. Амбіційний проект почав втілюватися в життя відповідно до цільової програми Національної академії наук, спрямованої на перспективний розвиток низькочастотної радіоастрономії в Україні. Вартість гігантської антени нового радіотелескопа – кілька мільйонів гривень. Його спорудження фінансує Національна академія наук України.

О. Коноваленко, керівник цільової програми НАНУ, заступник директора Радіоастрономічного інституту НАНУ, академік НАН України:

“Споруджено поки що тільки дві антенні решітки, кожна з яких містить по двадцять п’ять елементів, але вони вже приймають сигнали з космосу і дають інформацію. Антена телескопа нового покоління – досить складний пристрій, свого роду гібрид антени та комп’ютера. Як засвідчили випробування, за своїми параметрами – чутливістю, перешкодостійкістю, діапазоном частот – телескоп перевершує закордонні аналоги. До того ж він у кілька разів дешевший завдяки ноу-хау інституту, а також за рахунок того, що фахівці Радіоастрономічного інституту НАНУ всі роботи виконують самостійно, від теорії, макетування, виготовлення електронних плат і до складання конструкцій. На кінець нинішнього року з’являться ще сто елементів, які теж відразу включаться в дослідження, а до кінця наступного року планується побудувати близько тисячі елементів.

Проте радіотелескопу УТР-2, який працює в обсерваторії вже 40 років, забуття не загрожує. За словами фахівців, це вже зовсім не той інструмент, що був створений чотири десятки років тому. Колишнім залишилося тільки його «залізо», електроніка ж безперервно модернізується – використовуються нові радіотехнічні системи приймання і посилення сигналів, нові системи їх опрацювання та реєстрації. Відтак УТР-2 і на сьогодні є найбільшим, найдосконалішим у світі інструментом дослідження Всесвіту в декаметровому діапазоні. Апаратура, створена для нього харківськими вченими та інженерами, визнана кращою в галузі низько-частотної радіоастрономії – її купують колеги-радіоастрономи з інших країн, наприклад з Австрії та Франції.

Декаметровий діапазон, у якому працює УТР-2, становить для астрономів великий інтерес. З одного боку, космічне випромінювання на більш низьких частотах із поверхні Землі спостерігати не можна через екрануючий вплив іоносфери, а з іншого – є безліч фізичних та астрофізичних явищ і процесів у космосі, які найяскравіше проявляються саме в цьому діапазоні радіохвиль. Результати, отримані з допомогою УТР-2, стимулювали величезне зацікавлення розвитком експериментальної бази низькочастотної радіоастрономії та будівництво радіотелескопів в інших країнах, зокрема у США, у Нідерландах. Харківські астрономи не бояться конкуренції, вважаючи її нормальним процесом розвитку науки. Річ у тому, що обидва радіотелескопи – ГУРТ і УРТ-2 – не тільки розміщені на одній території, а й зможуть працювати як єдиний інструмент, що своїми можливостями перевершить радіотелескопи аналогічного діапазону, сконструйовані у світі.

Крім того, ГУРТ увійде до всеукраїнської мережі інтерферометрів – системи з окремих радіотелескопів декаметрового діапазону меншого розміру, що розміщені в різних регіонах України, але, одночасно приймаючи сигнали з космосу, можуть імітувати величезну антену, витягнуту на сотні кілометрів. Це унікальна система, якій у світі досі аналогів немає. Спільно з Радіоастрономічним інститутом НАНУ в цьому проекті брали участь також фахівці Полтавської гравіметричної обсерваторії НАН України та Львівського фізико-механічного інституту НАНУ. Українські телескопи працюють в інтерферометричному режимі також з антеною обсерваторії в Нансі (Франція). Передбачається, що в майбутньому можна буде підключити й радіотелескоп

LOFAR, який будують нині в Нідерландах. У такому разі можливості системи зростуть багатократно – із погляду як її «зірковості», так і ослаблення негативних чинників: впливу іоносфери та радіоперешкод.

Саме створення нового радіотелескопа, який зможе працювати в парі з наявним УТР-2, – це вже дуже великий науково-технічний проект Національної академії наук України. Новий інструмент матиме також власні наукові програми. Перша буде пов'язана з вивченням сонячної системи, зокрема Юпітера та Сатурна, і сонячно-земних зв'язків. Із введенням в експлуатацію нових антенних елементів фахівці РІ НАНУ почнуть досліджувати більш віддалені космічні об'єкти – активні зірки, пульсари, спектральні лінії в міжзоряному середовищі. І третя програма передбачає вивчення об'єктів, які перебувають за межами нашої Галактики.

Очікуємо нинішнього року запуск космічної системи «Радіоастрон», розробленої вченими Астрокосмічного центру Фізичного інституту ім. П. Лебедєва РАН (Росія) спільно з ученими інших країн. Параболічне дзеркало цього радіотелескопа працюватиме на витягнутій орбіті з апогеєм 350 тис. км. Як наземні антени інтерферометра пропонується використовувати радіотелескопи в Росії, Австралії, США та Україні. Вчені Радіоастрономічного інституту НАН України беруть активну участь у цьому проекті, готуючи до спільної роботи з космічним радіотелескопом параболічну антену телескопа РТ-70 Національного космічного агентства, що розміщений під Євпаторією” (*Гаташ В. ГУРТ сканує небо // Дзеркало тижня. – 2008. – 17–23.05*).

Підготовка науково-і науково-педагогічних кадрів

У Черкаському державному технологічному університеті давно спростували думку про те, що наука твориться лише у столиці чи у великих дослідницьких центрах. Розробки учених цього закладу давно застосовуються у різних галузях наукових пошуків. Варто згадати лише вченого зі світовим ім'ям, колишнього завідувача кафедри радіотехніки Ю. Кунченка, який за свої відкриття у галузі радіофізики занесений до книги “2000 видатних людей ХХ століття”.

Нинішнє покоління вчених не менш талановите. Зокрема, плідно працює в напрямку нових наукових розробок навчально-дослідна лабораторія матеріалознавства, яку очолює кандидат технічних наук М. Бондаренко. Один із напрямів досліджень – одержання алмазних та алмазоподібних плівок і аналіз складу композиційних покриттів. У активі вчених – понад 400 наукових праць та два десятки авторських свідоцтв на винаходи (*Кирей В. Відкриваючи нові горизонти // Урядовий кур'єр. – 2008. – 17.05*).

* * *

У Національному технічному університеті “Харківський політехнічний інститут” відкрилась “Силіконова долина”. Це спільний проект НТУ “ХПІ” і компанії “Телесенс”, одного з найбільших у СНД

виробників програмного забезпечення в галузі телекомунікацій. Проект дасть можливість студентам і викладачам ВНЗ без відриву від навчання і роботи взяти участь у впровадженні реальних розробок та бізнес-проектів, доповнивши таким чином теоретичні знання необхідними практичними навиками.

Як відомо, “Силіконова долина” об’єднує понад 140 провідних компаній в галузі електроніки, програмних засобів, біотехнологій та інших високотехнологічних сфер. За словами голови Харківської облдержадміністрації А. Авакова, який взяв участь у церемонії її відкриття, харківська “Силіконова долина” стала проривом у нову якість виробництва та освіти (*Галлу С. “Силіконова долина” – якість виробництва та освіти // Урядовий кур’єр. – 2008. – 21.05).*

Освіта та кадрове забезпечення в Україні

Питання законодавчого забезпечення інтеграції дослідницької й освітньої складових діяльності вищої школи України обговорено на круглому столі в Комітеті науки і освіти Верховної Ради.

Захід було організовано спільно з Академією педагогічних наук України, у ньому взяли участь президент АПН України В. Кремень, члени Ради ректорів Київського регіону, академіки НАН і галузевих академій наук України.

Учасники круглого столу обговорили питання розвитку науково-дослідницького та інноваційно-творчого потенціалу вищої школи, критерії якості освітньої та наукової діяльності у вищій школі, її автоматизацію та демократизацію, вдосконалення підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів. Також обговорено проблеми адаптації українського законодавства в галузі освіти і науки в руслі Болонського процесу та Лісабонської стратегії.

Голова Комітету з питань науки і освіти В. Полохало наголосив на необхідності законодавчого врегулювання вищої освіти, враховуючи нові завдання, що постали перед Україною у зв’язку з європейськими інтеграційними процесами та напрямками входження до Болонського процесу.

На засіданні зазначалось, що проведення круглого столу є важливою складовою в підготовці до запланованих на 18 червня цього року комітетських слухань “Удосконалення законодавчого забезпечення розвитку вищої освіти в Україні в контексті підготовки нової редакції Закону “Про вищу освіту”.

Народні депутати підкреслювали, що ліквідувати негативні тенденції в галузі вищої освіти слід “не змінюючи стару термінологію новою, а наповнюючи законодавство новим змістом”. Крім того, на думку членів комітету, інтеграційні процеси мають “як великі переваги, так і ризики втрати національних культур і традицій”, оскільки необхідно враховувати кращий досвід, бути в контексті Болонського процесу, але при цьому не втратити свої власні здобутки.

Учасники засідання зауважили, що “підвищення значущості національної освіти має відбуватись шляхом її модернізації, за наявності належної

* * *

Вопрос о том, насколько полезны или, наоборот, бессмысленны тесты, для многих остается открытым. Некоторые эксперты полагают, что у украинских детей отбирают право на будущее.

В. Шевченко, ректор Донецкого национального университета:

“Тестирование может и не открыть способности абитуриента. Например, только благодаря прямому контакту с экзаменатором академик РАН В. Садовничий, ректор Московского государственного университета им. М. В. Ломоносова (МГУ), был зачислен в свое время в вуз.

Тестирование по математике, украинскому языку и литературе, вне сомнения, может показать уровень средней подготовки учеников в школе. Но третий экзамен по профилирующему предмету надо отдать университету. Ведь только за счет преемственности среднего и высшего образования можно открыть божий дар у ребенка.

В то же время в лицее Донецкого национального университета (ДонНУ) разработаны уникальные тесты на общую эрудицию, позволяющие проверить уровень мышления детей.

Не нужно слепо подражать тому, что есть в западных университетах. Ведь не всегда лучшее где-то будет таким же здесь. Вдумайтесь: если в каждой стране сорвать самый красивый цветок и собрать их вместе, будет ли это букетом.

Во всем мире были признаны успехи советской средней школы в области фундаментальных наук. Как-то я посетил Институт физики (Сидней, Австралия), где работают 120 преподавателей, из них 102 – выпускники вузов СССР.

Еще одно условие вхождения в европейское научно-образовательное пространство – самообразование студентов. С 2010 г. они должны 2/3 рабочего времени просиживать за книгами и в Интернете и только 1/3 – слушать лекции. При условиях, когда реформу системы высшего образования государство не финансирует, неразрешимой проблемой остается материальная база большинства украинских вузов. В учебных лабораториях нет современного оборудования для проведения экспериментов. Чем завлечь молодежь в естественные науки, если, к примеру, нет установок, на которых можно показать рождение электрического разряда или формы колебания того же маятника Фуко?

Еще дефицит учебников и научной литературы. К тому же студенты в подавляющем большинстве не могут через Интернет войти в лучшие библиотеки мира и ознакомиться с последними научными достижениями. У вузов нет денег оплачивать трафик интернет-линий. Для сравнения: в польских университетах на одного студента – три компьютера.

Не все вузы смогут перейти на принципы организации учебного процесса по евростандартам. Когда будет проведена их аккредитация на соответствие

новым требованиям, университеты, где, например, очень слабая материальная база, недостаточно профессоров и докторов наук, не включают в единое европейское пространство высшего образования.

Реорганизовать систему высшего образования Украины предлагается путем закрытия или объединения вузов. Министерству образования и науки предлагали внимательно изучить географию распределения специальностей в вузах. Так, в Донецком регионе с введением болонских подходов к высшей школе, по-видимому, сохранят свои позиции 5–8 государственных вузов и 2–3 частных, вокруг которых могут объединяться все остальные.

К примеру, за Донецким национальным техническим университетом (он выступит организатором учебного и научного процесса) можно закрепить оставшиеся вузы технической направленности. Это прежде всего даст студентам качественных преподавателей.

Как известно, уровень знаний выпускников не соответствует технической оснащенности заводов. Взять на себя задачу подготовки специалистов могли бы предприятия области, которые нуждаются в квалифицированных кадрах. Есть лишь отдельные примеры такого сотрудничества. Например, студенты Краматорской машиностроительной академии проходят практику в цехах Новокраматорского машиностроительного завода, оборудованных по последнему слову техники.

В западных университетах промышленность финансирует подготовку студентов примерно на 40 %, то в Донецкой области – меньше чем на 1 %. В тех же США крупные компьютерные фирмы свое самое современное оборудование в первую очередь бесплатно отдают в университеты. Иностранцы стремятся побыстрее подготовить спецов на технике именно этого года.

Чтобы подобную практику развивать и в Украине, нужен закон, например, о льготном налогообложении, который поощрял бы предприятия поддерживать вузы.

Один из принципов Болонского процесса – введение двухуровневой системы образования, подготовка бакалавров и магистров. На Западе нет понятия “специалист”. Так, четыре года назад Киевский, Донецкий и Харьковский национальные университеты в соответствии с требованиями университетов Англии, Германии и Греции разработали учебный план магистерской программы по прикладной экономике. Теперь готовят магистров-экономистов.

А поскольку между Донецким и Сандерлендским (Англия) университетами заключено соглашение, что их преподаватели участвуют в подготовке украинских экономистов (прямая и дистанционная формы обучения), то, кроме диплома ДонНУ, выпускники получают и соответствующий сертификат Сандерлендского университета. Иностранные работодатели уже не смогут отказывать украинцам в трудоустройстве, ссылаясь на отсутствие соответствующего образования.

Одна из задач классических университетов – подготовка научных работников. Этот процесс можно оптимизировать за счет тесного

взаимодействия с исследовательскими институтами Национальной академии наук Украины.

Необходимо объединить классическое университетское образование и академическую науку в новую форму вуза – академический университет. То есть готовить не только образованных людей, но и ученых. Соответствующим правительственным постановлением можно вывести украинскую науку на качественно новый этап развития.

В Донецком национальном университете подготовку ведут за новыми специальностями. Так, лицензированы и открыты бизнес-администрирование (для подготовки магистров) и экономическая теория (для бакалавров). Повышен уровень аккредитации для подготовки магистров на трех специальностях – журналистика, прикладная статистика, компьютерный эколого-экономический мониторинг.

На историческом факультете открыта специальность “Международные отношения”. В университет приезжают профессора из европейских университетов читать лекции на английском языке. Лучших выпускников уже пригласили на работу в Министерство иностранных дел Украины.

Также изучают православие как культуру в отделении духовной культуры при факультете смежных (дополнительных) профессий. Зачисление производится по собеседованию, курс обучения – два года. Студентам преподают как философы и культурологи, так и священнослужители Украинской православной церкви. Выпускают не семинаристов и священнослужителей, а преподавателей этики и православной культуры. Они смогут работать как в обычных, так и воскресных школах, а также в детских православных лагерях. В перспективе планируем открыть теологический факультет.

Донецкий национальный университет поддерживает связи с 26 университетами мира и является членом ассоциации университетов Европы, двух международных ассоциаций (Евразийской и AIMOS), а также консорциума приграничных университетов Украины, России и Беларуси.

Последние два года университет является лидером среди классических вузов Украины по количеству дипломов Минобразования, завоеванных на Всеукраинских конкурсах студенческих научных работ по естественным, техническим и гуманитарным наукам” *(Побережнюк Р. Магистры вместо специалистов // Газета 2000. – 2008. – 23–29.05).*

Питання екології та уникнення техногенних катастроф

В. Захматов, доктор технических наук, профессор, ведущий научный сотрудник Института геохимии окружающей среды НАН Украины:

“Причины множества катастроф разные. Одна из них – внутреннее состояние нашей планеты. Она – живой организм со своими циклами развития. Происходят изменения условий жизни на Земле. Научные исследования

показывают, что, например, потепление на 1,5–2 градуса вызывает увеличение числа лесных пожаров в два раза.

Кроме лесных пожаров это еще и техногенные катастрофы, связанные с разливом нефти. Если взять Черное море, то сейчас это единственное море на всей планете, где проходит так много грузовых потоков нефти. Ему угрожает опасность, поскольку в нем пласт «живой» воды составляет всего 200 м, ниже – мертвая вода. В Азовском море также наблюдается постоянное движение судов с нефтепродуктами и токсическими химическими веществами. Новые разливы нефти рано или поздно здесь неминуемы. И это составляет реальную опасность для многих стран – Украины, Грузии, Болгарии, России, Румынии, Турции. Украине угрожают аварии на химических и газонефтяных объектах, поскольку там устарело оборудование. Должны быть потенциально готовы и к терроризму, который может проявляться в диверсиях на атомных станциях, химических предприятиях, крупных гражданских объектах, где большие запасы аммиака и хлора.

Научное направление – разработка техники многоплановой защиты. Например, танк «Импульс» способен двумя-тремя залпами с расстояния 50 и 100 м локализовать пожар за несколько секунд (это в то время, когда существующая техника тушит пожар на протяжении нескольких часов с дистанции 15–20 м). Или взять импульсную технику на подъемнике, которая может тушить пожары в современных высотках, куда не достают пожарные лестницы (в Киеве, например, сейчас насчитывается более 2 тыс. высотных домов). Лесные пожары предлают гасить при помощи противопожарных бомб – после модификации настоящие авиационные бомбы вместо смертоносной начинки можно заправлять водой. Одна такая бомба, заправленная 330 л воды, способна сбить пламя на площади 1000 кв. м. Эти бомбы использовались во время пожаров в черновыльской зоне на радиоактивных участках леса.

Подобного рода техника уже выпускалась в Украине: например, в 90-х была выпущена опытно-промышленная партия многоствольных танковых установок «Импульс» в количестве 40 штук. Сейчас в частях пожарной охраны МЧС Украины работают семь таких машин, пять машин – в армии, около 20 машин есть в России, пять – продано в Йемен. Эта техника простая (именно поэтому ее себестоимость невысока), но при этом очень эффективна – за считанные минуты может ликвидировать последствия огромных аварий. Исходя из этого, экономия будет составлять миллиарды долларов.

Для того что бы предупредить аварии на шахтах, нужно на шахтах установить английскую систему контроля «Утас», которая применяется на многих шахтах мира и позволяет контролировать состояние в шахте по десяткам параметров. Такая система уже установлена на 20 украинских шахтах, и после этого аварии с человеческими жертвами там прекратились. Также нужно установить в шахтах, специально разработанные огнетушители, которые позволяют предупредить взрыв в шахте.

Глубокие отработанные шахты могут служить как могильники ядерных отходов. Их более чем километровая глубина позволяет похоронить отходы так, чтобы они не представляли опасности для людей.

В прошлом году доктора технических наук, профессора, ведущего научного сотрудника Института геохимии окружающей среды НАН Украины В. Захматова в качестве независимого эксперта общественные экологические организации Украины пригласили для оценки последствий аварии в Керченском проливе. Тогда группа украинских ученых (в которую входил и В. Захматов) привезла на место аварии пробную партию биологического адсорбента «Эколан», который изготавливается в Киеве. Килограмм вещества способен уничтожить до 10 кг нефтепродуктов, которые смертоносной пленкой покрыли Черное море. Но МЧС Украины от предложения ученых отказалось, ссылаясь на то, что катастрофа в Керченском проливе уже ликвидирована” *(Владимир Захматов: Авиацiонна бомба гасит лесной пожар / Беседовала И. Бирюкова // Вечерние вести. – 2008. – 19.05).*

Наука і влада

Комітет з питань науки і освіти Верховної Ради підтримує проект закону про внесення змін до Закону “Про перелік об’єктів права державної власності, що не підлягають приватизації”.

Законопроект (реєстр. № 2217) передбачає включення акцій, які належать державі в статутному фонді ВАТ “Науково-дослідний інститут електромеханічних приладів”, до переліку об’єктів права державної власності, що не підлягають приватизації.

Члени комітету зауважили, що необхідність прийняття законопроекту обумовлена тим, що це підприємство має стратегічне значення для економіки і безпеки держави та належить до підприємств оборонно-промислового комплексу.

Також на засіданні зазначалось, що за основними напрямками своєї діяльності ВАТ “Науково-дослідний інститут електромеханічних приладів” є єдиним провідним підприємством України та СНД зі створення апаратури реєстрації, оброблення й передачі інформації. Наголошувалось, що значна кількість розробок інституту є державною таємницею, приватизація створить умови для витоку цих розробок та позбавить Україну конкурентоспроможності на світовому ринку озброєнь.

Підкреслювалося також, що прийняття законопроекту сприятиме реалізації стратегічного курсу на збереження науково-технічного та виробничого потенціалу, а також унікальних технологій та високоякісного і високопродуктивного технологічного обладнання *(Офіційний веб-портал Верховної Ради України (www.portal.rada.gov.ua). – 2008. – 31.05).*

* * *

У Львові відбувся Всеукраїнський практичний семінар на тему: “Розроблення державних стандартів професійно-технічної освіти, оснований на компетенціях з напряму готельний сервіс”.

У семінарі взяли участь головний спеціаліст департаменту професійно-технічної освіти Міністерства освіти і науки України, начальник Головного управління освіти і науки Львівської обласної державної адміністрації П. Хобзей, представники навчальних закладів професійно-технічної освіти та директори готельних комплексів.

Під час семінару обговорили європейські стандарти класифікаторів освіти з розрядів. В Європі існує початковий середній та вищий рівень працівників. Українська освіта повинна прагнути відповідати цьому рівню. Саме тому роботодавці, працівники Міністерства освіти і науки України та професійно-технічних закладів, які мають відношення до готельної справи, зібралися, щоб затвердити українські готельні стандарти. Заплановано, що професійно-технологічні заклади будуть видавати дипломи й сертифікати рівноцінні європейським дипломам.

Крім того, пройшло обговорення, під час якого роботодавці давали свої пропозиції щодо підготовки кадрів, які необхідні в сучасному готельному господарстві (*www.city-adm.lviv.ua.info*). – 2008. – 27.05).

* * *

Розпорядженням голови Кіровоградської облдержадміністрації “Про підтримку молодих науковців області” призначено гранти облдержадміністрації та обласної ради науковому колективу Кіровоградського національного технічного університету, науковому керівнику О. Медведєвій, на виконання проекту “Вплив гідрологічного режиму ґрунтів на підтоплення території міста Кіровограда” та завідувачу кафедри біології Кіровоградського педагогічного університету ім. В. Винниченка О. Гулаю на виконання проекту “Створення каталогу «Рослинні ресурси Кіровоградщини. Деревно-чагарникова флора»”; премії I та II ступенів облдержадміністрації та обласної ради – кандидату технічних наук, старшому викладачеві КНТУ Т. Руденку, кандидату технічних наук, доценту КНТУ А. Кропівній, кандидату географічних наук, доценту КДПУ ім. В. Винниченка А. Домаранському, кандидату історичних наук, викладачеві КДПУ ім. В. Винниченка О. Чорному; стипендії облдержадміністрації та обласної ради – аспірантам Кіровоградського національного технічного університету О. Ткачук та І. Лісовому та аспірантці Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка О. Сплюшко (*Сайт Кіровоградської обласної держадміністрації*. – 2008. – 29.05).

Проблеми інформатизації

Матеріали Міжнародної наукової конференції
„Інтранет/Екстранет-ресурси в наукових бібліотеках”

В. Медведєва, провід. бібліограф

Бібліотечні установи в інформаційному супроводі діяльності регіональної влади

Процес інформатизації сучасного суспільства обумовлює зростаючу роль бібліотечних закладів на новому, вищому рівні, відповідному сучасним інформаційним технологіям.

Бібліотека є відкритою системою, тобто функціонує в безпосередньому зв'язку із суспільними запитами, виконує різні функції, що задаються не тільки її призначенням, а й конкретними соціально-культурними запитами. До її основних функцій можна віднести меморіальну (зберігання документів), інформаційну й комунікативну.

Україна відповідно до загальносуспільної тенденції іде шляхом до інформаційного суспільства. Однак інтенсивне використання інформації, і особливо це характерно в регіонах, в Україні поки що більш-менш продуктивно здійснюється в інтересах великих економічних структур та в інтересах передвиборних технологій. І це стосується насамперед столиці та найбільших міст країни. Сучасні інформаційні технології і системи застосовуються регіональною мережею бібліотечних закладів далеко не скрізь. Водночас загальнодоступність і відкритість інформаційних ресурсів, уже сформованих електронних баз даних (БД), є важливою передумовою інформатизації суспільного життя, його подальшої демократизації. Особливо це є важливим для демократичних процесів у регіонах, що дає змогу населенню розширити користування новою інформацією й знаннями в політичній, виробничій, науковій сферах, у суспільному та особистому житті. Під впливом змін, що відбуваються нині в суспільстві, традиційна бібліотечна система поступово знаходить своє місце в сучасній інформаційній інфраструктурі. При цьому виробляються нові форми сприяння соціальному розвитку.

Сьогодні складаються сприятливі умови інтеграції документальної та інформаційної сфер на основі нової техніко-технологічної бази, заснованої на широкому використанні комп'ютерної техніки. Зближення бібліотек і різноманітних суспільних структур у сфері оброблення й підготовки до використання потрібної суспільству інформації зумовлене сучасним соціальним замовленням – необхідністю забезпечити різні категорії споживачів новою сучасною інформацією, необхідною для динамічного розвитку суспільства в нинішніх умовах.

Особливо складним вирішенням цього завдання є для бібліотечних установ у регіонах, де переважна більшість інформаційних ресурсів міститься

на паперових носіях, слабе забезпечення комп'ютерною технікою, оцифрування книжкової продукції ведеться в дуже невеликих обсягах.

Однак, незважаючи на матеріально-технічні проблеми, відповідно до загальносуспільної тенденції регіональна бібліотечна мережа поступово пристосовується до функціонування в умовах новітніх інформаційних технологій. З появою безпаперової інформатизації бібліотекар і в регіонах стає ефективним інформаційним посередником між абонентом та сучасною інформацією, між духовно-культурною спадщиною минулого, що зберігається в бібліотечних фондах, і новою генерацією користувачів.

Можна стверджувати, що в найближчі десятиріччя насамперед бібліотеки в регіонах стануть центрами масового забезпечення доступу до інформації, у тому числі електронної.

У свою чергу, розвиток місцевого самоврядування сформував нові запити до бібліотечної діяльності. Як свідчить практика, місцеві владні структури потребують організації інформаційного забезпечення бібліотечних закладів насамперед за такою тематикою:

- «Закон»;
- «Маркетинг»;
- «Соціальний захист»;
- «Фінанси»;
- «Економіка»;
- «Проблеми муніципальної влади»;
- «Україна сьогодні» та ін.

Активізація діяльності бібліотек у цих напрямках сприяє реалізації головної мети інформаційної стратегії органу місцевого самоврядування: вдосконалення й розвитку системи інформування населення, створення, поширення, зберігання, пошуку й використання інформаційних продуктів і послуг у всіх сферах суспільної діяльності.

Організація сучасної бібліотечної справи на місцях є успішною, якщо вона реалізується відповідно до основних завдань інформаційної стратегії органів місцевого самоврядування. Ці завдання насамперед передбачають:

- розробку й удосконалення нормативно-правового забезпечення механізмів доступу населення до інформації;
- розробку й реалізацію програм, спрямованих на формування й розвиток різних категорій інформаційних ресурсів, у тому числі утримуючу місцеву інформацію;
- фінансування соціально значущих тематичних інформаційних систем (охорона здоров'я, утворення, працевлаштування, соціальне забезпечення, біженці, окремі розділи законодавства);
- стимулювання комерційних систем, що надають пільги щодо доступу до інформації користувачам із малозабезпечених груп населення, учням і студентам, дітям;
- сприяння діяльності засобів масової інформації із забезпечення громадян суспільно значущою для населення інформацією.

Засоби масової інформації є основними каналами інформування місцевого співтовариства про діяльність установ, організацій і підприємств. При цьому повною мірою проявляються такі властивості ЗМІ, як масовість, періодичність, використання постійно поповнюваних інформаційних ресурсів, виконання ЗМІ функцій первинних джерел інформації, застосування сучасних інформаційних технологій і засобів телекомунікацій. Вони є важливим джерелом комплектування бібліотек.

Що стосується основних принципів інформаційної стратегії органу місцевого самоврядування, то їх можна сформулювати в такий спосіб:

- правова рівність усіх учасників процесу інформаційної взаємодії поза залежністю від їх політичного, соціального й економічного статусу, що ґрунтується на конституційному праві громадян на вільний пошук, одержання, передавання, виробництво й поширення інформації будь-яким законним способом;

- максимальна відкритість у реалізації функцій органів місцевого самоврядування, а також усіх інших публічних органів, що передбачає інформування суспільства про їхню діяльність із урахуванням обмежень, установлених законодавством.

Для бібліотечних закладів у регіонах особливо важливим напрямом роботи є сприяння популяризації інформації про діяльність органів місцевого самоврядування, у тому числі:

- інформації про правовий статус і цілях діяльності, а також про його поточну діяльність, включаючи рішення, пов'язані з обслуговуванням суспільних інтересів;

- інформації про процедури, що забезпечують взаємини з громадянами (процедури запитів, оскарження дій тощо), а також процедури, що організовують особисту участь громадян у формуванні рішень або законодавчих ініціатив;

- інформації про те, якими інформаційними ресурсами й джерелами інформації користується орган місцевого самоврядування;

- інформації про зміст рішень і дій органу місцевого самоврядування, пов'язаних з обслуговуванням суспільних інтересів, включаючи причини прийняття тих або інших рішень, а також документи, матеріали й інші джерела інформації, які мали безпосереднє відношення до прийняття того або іншого рішення.

Роль бібліотечних закладів у регіонах при реалізації цього завдання в умовах нашої сучасної дійсності також зростає.

У свою чергу для бібліотечної справи сьогодні характерними є процеси інформатизації, автоматизації, комп'ютеризації, зрощування бібліотечних, інформаційних, комунікаційних структур, революційне оновлення всієї бібліотечної технології, перехід бібліотечної справи на шлях інтенсивного розвитку.

Варто зауважити, що поряд з необхідністю вдосконалення матеріальної бази бібліотечної діяльності, підвищення кваліфікації працівників для роботи в умовах інформатизації, регіональні бібліотечні заклади мають і ще не

використані внутрішні резерви для вдосконалення своєї діяльності. Серед них – вивчення суспільних та групових інформаційних потреб – важливий фактор удосконалення системи бібліотечного обслуговування користувачів. Аналіз запитів дає змогу вдосконалити тематичну, змістову, організаційно-функціональну та технологічну структури, надає можливість вирішувати сучасні завдання, відповідати вимогам споживачів, ідентифікувати ці вимоги для точного й своєчасного задоволення існуючих потреб.

Технологічні нововведення активно впливають у першу чергу на процеси, пов'язані з формуванням інформаційних ресурсів, і організацію обслуговування користувачів. Вся історія розвитку бібліотек – це історія використання в їхній діяльності тих технологічних рішень, які одержали широке застосування в суспільному житті.

Технічні засоби й технологічні рішення, що використовуються на сьогодні в бібліотеках, лише частково відповідають сучасному рівню розвитку суспільства й, безсумнівно, зазнають змін у майбутньому. Це пов'язане з тим, що для сучасного суспільства характерні високі темпи змін у сфері технологій. На думку дослідників, дана тенденція триватиме й надалі.

На розвиток бібліотечної справи найбільший вплив мали технологічні рішення в галузі комп'ютерної техніки й засобів зв'язку. З появою напівпровідників і мікропроцесорів стали доступними невеликі комп'ютери. Почали використовуватися компакт-диски, що дають можливість зберігати обсяг інформації, для якого раніше потрібні були цілі будинки. Досягнення в галузі комп'ютерної техніки й засобів зв'язку надали можливість забезпечувати зберігання, оброблення й практично миттєву передачу більших обсягів інформації. Використання даних технологій дало змогу бібліотекам перейти на придбання електронних документів і створити їхні електронні копії, що значно збільшило схоронність і зменшило потребу в площі сховищ.

Завдяки обчислювальній техніці значно розширилися можливості пошукового апарата бібліотек. Переклад традиційних карткових каталогів і картотек, а також бібліографічних покажчиків в електронну форму збільшив обсяг інформації, що надається, розширив можливості пошуку необхідних відомостей.

Комп'ютеризація дала можливість також внести істотні зміни в організацію обслуговування користувачів. Застосування в бібліотечній справі штрих-кодів та інших технологічних нововведень, що одержали широке застосування в інших галузях, значно збільшило можливості відкритого доступу й змінило технологію обслуговування. Наявність електронних документів і сучасних засобів зв'язку створило умови для дистанційного доступу користувачів до інформаційних ресурсів будь-якої бібліотеки світу.

Чим вище технологічний рівень розвитку суспільства, тим більше можливостей у бібліотек використовувати його інфраструктуру й технічний потенціал для досягнення своїх цілей, що в кінцевому результаті призводить до розширення спектра бібліотечно-інформаційних послуг і підвищення їхньої якості.

Зі свого боку бібліотека, поширюючи інформацію про нові технології й застосовуючи їх у своїй діяльності, сприяє підвищенню інформованості підприємств і організацій у даній галузі, створює сприятливі умови для розвитку й технологічної модернізації суспільства.

Красномовним прикладом вдалої організації бібліотечної роботи в межах регіону є їхня діяльність у місті Києві.

За дорученням київського міського голови в столиці активно проводиться автоматизація бібліотечних процесів. Створена інформаційно-пошукова система – впроваджено єдиний електронний каталог на весь книжковий фонд, доступ до якого забезпечується через мережу Інтернет у цілодобовому режимі. На базі бібліотек працюють 185 інтернет-місць, які надають користувачам доступ до світових інформаційних ресурсів через мережу Інтернет.

В останні роки змінилося бачення завдань і можливостей бібліотек. Саме публічні бібліотеки стали для більшості населення чи не єдиним соціальним закладом, де надають доступ до інформації практично безкоштовно. Із впровадженням електронних технологій сучасні бібліотеки продовжують набувати нових рис, перетворюючись на масштабні віртуальні бібліотеки без стін. У міських і деяких районних бібліотеках кияни мають змогу користуватися не лише паперовими носіями інформації, а й електронними, користуватися Інтернетом.

Особлива увага в столиці приділяється поповненню фондів бібліотек кращими зразками української та світової літератури. Щорічно в міському бюджеті на зазначені цілі передбачаються відповідні кошти (щорічно вони збільшуються).

У столиці працює 138 публічних бібліотек. Щорічно вони обслуговують більше 560 тис. користувачів, до послуг яких понад 5 млн книг та інших друкованих джерел, а також документів на електронних носіях. Сьогодні є можливість надавати користувачам такі послуги, як віртуальна довідка, електронна доставка документів, доступ до електронних баз даних “Закон”, “Столиця”, “EBSCO” (тексти англomовних журналів), універсальних баз української та російської періодики. Духовні та інформаційні потреби читачів різних національностей допомагають задовольнити спеціалізовані бібліотеки: ім. А. Міцкевича (польської літератури), ім. О. Шварцмана (єврейської літератури), бібліотека тюркомовної літератури та інші.

Підвищення уваги владних структур також до бібліотечних установ у інших регіонах України сприяло якості бібліотечної роботи, активізації інформаційних процесів у суспільстві та вдосконаленню інформаційного супроводу діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.

З урахуванням динамічного розвитку глобального інформаційного простору бібліотечні установи за своєю значущістю стають дедалі більш важливими складовими елементами реалізації й регіональних завдань і проблем загальноцивілізаційного розвитку.

До уваги держслужбовця

М. Чиж, наук. співроб.

Нові надходження до НБУВ

Україна: хроніка ХХ століття: Довідкове видання. Роки 1911–1916 / О. Донік, В. Молчанов, В. Любченко, Б. Янишин; Нац. акад. наук України. Ін-т історії України. – К., 2007. – 147 с.

Вс 44479

У хронологічному довіднику вміщено фактографічний матеріал, який відтворює сторінки політичного, соціально-економічного та культурного життя на українських етнічних землях та українців за кордоном упродовж 1911–1916 рр.

Матеріал розташовано за тематичними розділами, кожному факту присвоєно номер тематичного розділу: 1. Політичне життя; 2. Громадське життя; 3. Економічне життя; 4. Культурне життя; 5. Релігійне життя; 6. Повсякденне життя; 7. Персоналії; 8. Міжнародні відносини; 9. Фізкультура і спорт; 10. Катаклізми, трагедії, аварії.

Соціальні стандарти та соціальні гарантії: теоретичні аспекти, проблеми, світовий досвід / Центр персп. соц. дослідж. М-ва праці та соц. політики України та Нац. акад наук України. – К., 2007. – 320 с.

Ва 696319

У монографії досліджено сутність понять “соціальні стандарти” та “соціальні гарантії”. Розглянуто соціальні стандарти та соціальні гарантії як чинник формування доходів населення. Проаналізовано практику забезпечення основних державних соціальних гарантій в Україні: прожитковий мінімум, мінімальна заробітна плата, мінімальна пенсія за віком, державні соціальні допомоги, соціальні виплати за загальнообов’язковим державним соціальним страхуванням. Дано оцінку системи соціальних виплат в країнах Європейського Союзу (Німеччині, Франції, Болгарії, Польщі) та Російській Федерації.

Вишняков О. К. Правове забезпечення зовнішньоекономічної інтеграції України / О. К. Вишняков; М-во освіти і науки України. Одеська нац. юрид. акад. – О.: Юрид. л-ра, 2007. – 288 с.

Ва 696335

Монографію присвячено проблемам апроксимації (наближення) законодавства України, що регулює майнові відносини комерційного

характеру, до європейських та світових правових стандартів. Основна увага приділена співвідношенню приватноправових та публічно-правових засобів регулювання економічних відносин в Україні в контексті відповідності вимогам внутрішнього ринку ЄС і глобального ринку, зокрема щодо вільного обігу товарів та інших чинників виробництва. Досліджується законодавство України, прийняте з метою адаптації регулювання майнових відносин товарного характеру до правових умов цих ринків.

Правова охорона культурної спадщини: Зб. док. / М-во культури та туризму України. Укр. т-во охорони пам'яток історії та культури. Центр пам'ятокознавства НАН України та УТОШК. – К.: Вид-во ХІК. – 2006. – 576 с.

Ва 696455

Це перше в Україні комплексне видання щодо правового регулювання пам'яткоохоронної справи.

До збірника включено закони України, укази Президента України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів, накази центральних органів виконавчої влади. По можливості документи розміщено за хронологією. Якщо міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені законодавством України, застосовуються правила міжнародного договору.

Усі тексти документів взяті з офіційного сайту Верховної Ради України – www.rada.gov.ua.

Збірник нормативно-правових актів щодо взаємного визнання документів про освіту, наукові ступені та вчені звання / Уклад. В. Д. Шинкарук та ін.; за заг. ред І. О. Вакарчука. – К.: Знання, 2008. – 199 с.

Ва 694868

Збірник подає двосторонні угоди про взаємне визнання документів про освіту, наукові ступені та вчені звання; загальноєвропейські документи щодо еквівалентності документів про освіту; двосторонні угоди щодо підготовки і атестації наукових, науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації, співставлення наукових ступенів та їх визнання.

Україна має двосторонні угоди з 21 країною світу про визнання та еквівалентність документів про освіту, наукові ступені і вчені звання.

Процес взаємовизнання освітніх кваліфікацій унормований Україною з такими державами: Французькою Республікою, Республікою Польща, Соціалістичною Республікою В'єтнам, Монголією, Республікою Екваторіальна Гвінея, Великою Соціалістичною Народною Лівійською Арабською Джамагірією, Республікою Перу, Республікою Казахстан, Російською

Федерацією, Грузією, Республікою Болгарія, Республікою Молдова, Туркменістаном, Республікою Вірменія, Китайською Народною Республікою, Угорською Республікою, Республікою Білорусь, Республікою Узбекистан, Словацькою Республікою, Естонською Республікою.

Гловацький І Влада, суд, адвокатура в афоризмах, сентенціях та прислів'ях. – Варшава, 2007. – 564 с.

Вс 45022

Уперше у вітчизняній афористиці зроблено спробу зібрати найбільш цікаві афоризми, сентенції та прислів'я, в яких відображається багатогранна діяльність влади, політиків, суду, адвокатури. Кожен афоризм, поміщений у збірнику, слід тлумачити з врахуванням характеру епохи й місця його виникнення. Правильне осмислення афоризму дає ключ до розуміння соціальних чи правових процесів в історії людства.